- 40 -

MÜ’MİN SÛRESİ

Mushaf’taki sıralamaya göre kitabımızın 40., nüzûl sıralamasına göre 60., mesânî kısmı üçüncü sûreler grubunun ikinci sûresi olan Mü’min sûresi, Mekke’de nâzil olmuş olup âyetlerinin sayısı 85’dir.

“Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla”

Hamd yalnız ve yalnız âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur. Salât ve selâm Allah’ın Rasûlü’ne, O’nun pâk aile halkına ve ashabına olsun. Rabbimiz bizden kabul buyur. Çünkü sen her şeyi işitensin, her şeyi bilensin.

Mekke’de Rasulullah Efendimizin ve beraberindeki bir avuç müslümanın çok zor günler geçirdiği, işkencelerin had safhaya ulaştığı, Rasûlullah’ı öldürme girişimleriyle, dâvetinin önünün kesilmek istendiği, peygambere olan muhalefetin körüklendiği bir dönemde nâzil olmuş bir sûre ile karşı karşıyayız.

Sûrenin evvelindeki âyetlerde bu konunun gündeme getirildiğini görüyoruz. Rabbimiz peygamberinin üzerine yüklenen Mekke müşriklerine, Firavun ve çevresindekilerin, Allah elçisi Hz. Mûsâ’ya yaptıklarını anlatarak, sizler de şu anda Allah elçisine aynen onların tutumlarını sergiliyorsunuz, buyurarak onların âkıbetlerinin de Firavun ve çevresindekilerin âkıbetinden farklı olmayacağı uyarısında bulunmaktadır.

Sûrenin bu âyetleri Mekkeli kâfirler için böyle bir tehdit unsuru oluştururken, Rasulullah Efendimiz ve beraberindeki bir avuç müs-lümana da güç, moral ve destek oluşturuyordu. “Korkmayın ey müs-lümanlar, şu sizin karşınızdaki düşmanlardan çok daha güçlü, dünyanın en süper gücüne, en süper

ordusuna sahip olan Firavun, Mûsâ (a.s) karşısında nasıl mağlup olmak zorunda kalmış, nasıl boğulmaktan kurtulamamışsa, Allah size de yardım edecektir. Allah sizin düşmanlarınızı da yok edecektir; bu konuda en ufak bir endişeniz olmasın," buyurulmaktadır.

Devam eden âyetlerde de Firavun'un sarayında Firavun hânedanından iman etmiş bir mü'min kişiden söz edilmektedir. Uzun bir süre imanını gizleyen ama Firavun ve taraftarları Hz. Mûsâ'yı öldürmeye teşebbüs edince, artık gizlenmenin bir anlamının kalmadığını anlayarak yavaş yavaş kendini ortaya koyarak, kendisini Allah elçisinin önüne atıp kalkan yaparak onu müdafaa ettiğini, peygamberin öldürülüşüne engel olmaya çalıştığını, ama Firavun ve çevresindekilerin Allah korumasında olan bir tek kişiye bir şey yapmaya güçlerinin yetmediğinin anlatıldığını görüyoruz.

Allah bilgisiyle bilgilenmiş gerek Allah elçisi Hz. Mûsâ (a.s), gerekse ona tabi olmuş Allah eri o mü'min kişi karşısında, Firavun ve çevresindekilerin hiçbir delillerinin olmadığı anlatılarak Mekke müşriklerine cevaplar verilmiş, küfürlerinden, inatlarından, düşmanlıklarından vazgeçip imana dâvet edilmiştir. İşte bu minval üzere devam eden Mü'min sûresinin ilk âyetleri bakın şöyle başlıyor:

1."Hâ, mîm"

Sûre, huruf-ı mukatta ile başlar. Huruf-ı mukatta, kesik kesik okunan harfler demektir. Bu harfler Kur'an'ı Kerîm'de altı sûrenin başında gelen ve o sûrelere ait birer âyettirler.

Hâ-Mîm'lerin ilk sûresi olan Mü'min sûresinin başındaki bu âyetler Kur'an'ın müteşabih âyetlerindendir. Biliyoruz ki Kur'an'ı Kerîm'de muhkem ve müteşâbih âyetler vardır. Muhkem âyetler en genel tarifiyle okuyucu tarafından ilk okunuşta mânâsı anlaşılabilen, bizim beş duyumuza hitap eden ve bizden imanla birlikte amel isteyen âyetlerdir. Meselâ namazı kılın, zekâtı verin âyetleri muhkem âyetlerdir ve bizden hem iman, hem de amel isteyen âyetlerdir. Yâni biz hem namazın farz olduğuna inanacağız, hem de namazı bizzat kılacağız.

Kur'an'ı Kerîm'deki müteşabih âyetler ise ilk okuyuşta mânâsı anlaşılamayan, duyularımızla kavrama imkânımızın olmadığı, ancak muhkemlerle anlayıp çerçevesini çizebileceğimiz âyetlerdir ki, bunlar bizden amel istemez, sadece iman ister. Sırat, haşr, neşr, cennet, ce-hennem, ruh, melek, cin, şeytan, vahiy, arş, kürsî, semâvât, yedullah gibi konuları anlatan âyetlerdir. (Elif, lâm mîm), (Yâsîn), (Tâhâ) gibi âyetler müteşabih âyetlerdir. Bunların ne olduklarını, ne anlama geldiklerini biz bilemeyiz, hiç kimse de bilemez, sadece bunların Allah'tan gelme birer âyet olduklarına öylece inanırız.

Peki madem ki bu âyetlerin mânâları bilinmeyecekti de niye gelmiş Kur'an'da? Hani Kur'an Mübîndi, hani Kur'an herkesin anlayabileceği bir açıklıkta ve netlikte idi, demenin de anlamı yoktur. Çünkü biz kimi âyetlerin künhünü, aslını bilir, kimilerinin de sadece rolünü ve fonksiyonunu biliriz. Meselâ arabada akü diye bir aygıt vardır. Bunun ne olduğunu, neden yapıldığını, aslını, künhünü herkes bilmez, bile-mez, bilmesi de gerekmez zaten. Biz nesini biliriz bunun? Rolünü biliriz sadece. Biliriz ki akü, arabada elektrik donanımını sağlayan bir aygıttır. İşte aynen bunun gibi biz bu tür âyetlerin aslını, künhünü bilemesek de, bunların rolünü ve fonksiyonlarını biliriz. Meselâ cennetin ne olduğunu, nasıl olduğunu, enini, boyunu, genişliğini, şeklini, tipini bilemeyiz. Peki neye yarar bu? Yâni rolü nedir bu âyetlerin? Tanıtıldığı kadarıyla iman eder, anlatıldığı şekliyle iman eder ve bizim hedefimiz olduğunu biliriz. Bizi kötülüklerden koruyup iyiliklere teşvik ettiğini biliriz. Yâni cenneti anlatan âyetlerin rolü bize hedef göstermektir. Bakın eğer benim istediğim şekilde yaşarsanız, size bunu vereceğim diye Rabbimiz bize hedef gösteriyor. Meselâ cennette ırmaklardan bahseder âyetler. Süt ırmakları, bal ırmakları, şarap ırmakları… Bunların niceliğini bilmeyiz.

İşte Kur'an'ı Kerîm'de sûre başlarında gördüğümüz bu âyetler de müteşabih âyetlerdir. Bunların da Allah'tan geldiğine inanır ve biliriz ki bunlar âyettir. Peki bu tür âyetlerin rolü nedir acaba? Yâni acaba bu âyetler bize nasıl bir hedef gösteriyor? Rasulullah Efendimizden bize intikal etmiş bu konuda herhangi bir açıklama göremiyoruz. Kur'an'ın başka herhangi bir yerinde de bu konuda açıklayıcı bir bilgi bilmiyoruz. Selef bu konuda şunları söylemiştir:

1. Sûrelerin başında gelen bu âyetler Kur'an'a dikkat çekmedir. Rabbimiz o güne kadar insanların, Kur'an'ın muhataplarının alışık olmadıkları bir ifadeyle söze başlayarak onların dikkatlerini kitap üzerine çekmek istemiştir, deniyor. Allah sanki bu âyetleriyle: "Kullarım! Dinleyin şu anda Allah konuşuyor! Bunu kendi sözlerinize benzetmeyin! Şu anda içinizden birisi konuşmuyor! Şu anda Peygamber de konuşuyor! Bu benim sözümdür! Şu anda Rabbiniz konuşuyor! Gelin bunu benim sözüm olarak dinleyin!" buyurarak kitabına ve kitabının önemine dikkat çekiyor. Sanki daha sözlerinin başında Rabbimiz, "Gelin ey insanlar, ey kullarım şu anda Allah konuşuyor! Bu söz insan sözüne benzemez! Âlim, fazıl, filozof, psikolog, sosyolog, amir, müdür, baba-ana sözü gibi dinlemeyin bunu! Sakın ha benim sözümü içinizden birinin sözüne benzetmeyin! İçinizden birinin sözünü dinleyip de çöpe attığınız ya da kulak ardı yaptığınız gibi benim sözümü de öylesine dinlemeye kalkışmayın! Şu anda ben konuşuyorum! Bu söz Allah sözüdür! Ben konuşuyor olarak dinleyin ve gereğini yerine getirin!" diyor. İşte insanlar bu söze daha bir ciddi kulak versinler, daha bir ciddi dinlesinler diye böyle bir dikkat çekmedir denmiştir.

2. Sûre başlarında gelen bu tür âyetlerden sonra Kur'an'ı Kerîmde genellikle Kur'an'a dikkat çekilmektedir.

Meselâ bakın A'râf sûresinin başında:
Yine Tâhâ sûresinin başında:
Yine meselâ Yâsîn sûresinin başında:
Yunus sûresinde de:
Veya burada olduğu gibi:
Bu âyetlerden sonra Rabbimiz hep Kur'an'a dikkat çekiyor. Bu âyetlerden sonra kitabın gündeme geldiğini görmekteyiz. Öyleyse sûre başlarındaki bu âyetlerle Rabbimiz Kur'an'la alakalı tüm insanlığa meydan okuyor, demektir. Buyuruyor ki Rabbimiz: "Elif, Lâm, Mîm; Elif, Lâm, Râ; Yâ-Sîn, Hâ-Mîm. Ey insanlar! İşte elinizdeki Kur'an bu harflerden meydana gelmiştir. Sizler bu harfleri tanıyor, okuyor, yazıyorsunuz. Bu harfleri okuyan yazan sizler, bu harfleri tanıyan sizler, haydi gücünüz yetiyorsa bu kitabın bir benzerini meydana getirin! Kur'an gibi bir kitap ortaya koyun bakalım!" diye tüm insanlığa bununla Rabbimiz meydan okuyor denilmiştir.

3. Yine bu harflerle Kur'an'ın Allah'tan geldiği beyan ediliyor denilmiştir. Yâni bu kitap herhangi bir insan sözü değil, insan kaynaklı bir kitap değil, Allah kaynaklı bir kitaptır mesajını ulaştırma adına Rabbimiz sûrelerin başında böyle bir hitabı uygun bulmuştur, deniyor. Ama en güzeli, mânâsını bilmesek de bunlar aynen öteki âyetler gibi Allah'tan gelmiş birer âyettir ve biz öylece iman ediyoruz.

Öyleyse Elif, Lâm, Mîm. Dinleyin ey Allah'ın kulları! Şu anda Allah konuşuyor! Bu söz Allah sözüdür! Rabbiniz konuşuyor olarak dinleyin ve gereğini yerine getirin, diyoruz.

2. "Bu kitabın indirilmesi Azîz ve Alîm olan Allah'tandır."

Bu kitabı Azîz ve Alîm olan Allah indirmiştir. Bu kitap Azîz ve Alîm olan Allah'ın kitabıdır. Bu kitap öyle bir makamdan, öyle bir Allah'tan gelmiştir ki, o Allah Azîzdir. Her şeye güç yetiren mutlak güç sahibi, her konuya hakim olan mutlak hâkimiyet sahibi, mutlak otorite sahibi bir Allah'tır. Hiç kimsenin kendisine galip gelemeyeceği, hiçbir şeyin kendisini âciz bırakamayacağı, yenilmez ve yanılmaz bir Allah… Öyle bir Azîz ki, izzetine kimse toz konduramaz… Öyle bir Azîz ki, sa-hasına kimse giremez… Öyle bir Azîz ki, aldığı kararları hiç kimse gözden geçiremez... Öyle bir Azîz ki, yönetimine hiç kimse karışa-maz...

Hâkimiyeti konusunda, gökleri ve yerleri idaresi konusunda hiç kimse O'na ortaklık iddiasında bulunamaz. Rubûbiyeti ve ulûhiyyeti konusunda ortağı olmayan, vekilleri, yetkilileri, yardımcıları olmayan bir Allah. Kitabını

gönderirken, emirlerini indirirken hiç kimsenin etkisi altında kalmayan, göklerde ve yerde ne varsa hepsi kendisinin kulu olan ve kullarını kendisinden başkalarının arzularına itaati konusunda, kendisinden başkalarının emirlerini dinleme konusunda onları soğanın dişisinden bile kıskanan bir Allah. Evet bu kitap, böyle Azîz olan bir Allah'tan gelmiştir.

Azîz oluşunun yanında, o Allah aynı zamanda Alîmdir. Her şeyi bilen, bilgi kendisinden olan, bilginin kaynağı olan, göklerde ve yerde olan hiçbir şeyin ilminden gizli kalamayacağı bir Allah... Her şeyi vasıtasız olarak bilen bir Allah... İşte bu kitap böyle mutlak bilgi sahibi bir Allah kelâmıdır. İnsanların, yarattıklarının ihtiyaçlarını en güzel bilen Allah'tır. Onların nasıl yaşamaları gerektiğini, hayatlarını nasıl tan-zim etmeleri gerektiğini, hangi kurallara uymaları gerektiğini en iyi bilen Allah'tır. Yâni kullarına nasıl bir kitap göndereceğini, nasıl bir sistem göndereceğini, onları nelerle sorumlu tutacağını en güzel bilen Allah'tır. O'nun emirleri, O'nun kanunları bir ilme ve hikmete dayanmaktadır. O'nda yanlışlık, O'nda yanılma kesinlikle yoktur. O Allah ki, insanların sadece eylemlerini, amellerini değil, aynı zamanda niyetlerini de bilmektedir.

İşte bu Allah, bu yenilmez ve yanılmaz olan Allah size bir kitap göndermiştir. Kitap "Ketebe" kökünden gelir. O da 'yazgı' demektir. Alın yazgısı, kâinatın yazgısı, kâinatın hayat programı, kulluk kitabı, hidâyet rehberi, cennet kılavuzu olarak, levh-i mahfûzdan dünyamıza yansıyan hayatımızın programıdır. Var mı bunun gibi hidâyete ulaştıran başka bir kitap? Var mı bunun gibi kâinatın yazgısı ve hayat programı olabilecek başka bir kitap? İnsanlara kulluğu anlatan, insanları cennete ulaştıran, insanları hem dünyada hem de âhirette mutlu edebilecek bunun gibi bir kitap bulabilir misiniz?

Kitap bir de 'kitâbe' anlamınadır. Asırlar geçse de üzerinden, karlar, boralar fırtınalar esse de, ezilip bozulmayacak, silinmeyecek, kazınmayacak, yok olmayacak, kalpte olan, kabulde olan kitâbe demektir.

İşte böyle Azîz ve Alîm, yenilmez ve yanılmaz bir Allah'tan gelmiş bir kitap dururken ey insanlar siz nasıl oluyor da bu kitabı, bu kitabın size sunduğu mesajları bırakıyor da başkalarının mesajlarına kulak veriyorsunuz? Böyle bir Allah'ın, böyle bir kitabın arzularını bırakıp, kimin arzularını gerçekleştirmeye çalışıyorsunuz? Hayat programınız, kılık-kıyafetiniz, hukuk, eğitim, siyasal yapılanmanız konusunda kimlere müracaat ediyorsunuz? Hayatınızın problemlerini kimlere arzediyorsunuz? Kimlerin çözümünü çözüm kabul ediyorsunuz? Ben ki azîz, ben ki en güçlü, ben ki karşı gelinmez güçlü. Ben ki alîm, her şeyi bilen, mutlak bilenim.

Azîz ve Alîm… Bakıyoruz bugün dünya üzerindeki bütün devletler, tarihin derinliklerinden bu yana tüm insanlık, bütçelerinin, güçlerinin yarısını hemen hemen bu iki alana, bu iki sektöre yatırmışlardır. Birisi eğitim sektörü, ötekisi de savunma sektörü. Her devlet en bilen ben olayım, en güçlü ben olayım diye kaynaklarının en büyük kısmını eğitim ve savunma alanına aktarmaktadır. Belki de hâkimiyet ve bilgeliği Allah'tan çalıp, kendi elinde bulundurabilmek ve böylece Allah'a kafa tutabilecek bir noktaya gelebilmek için. Sen güçlüysen ben de güçlüyüm, sen biliyorsan ben de biliyorum diyerek Allah'ın kitabını diskalifiye edebilmek için. Allah'ın ve O'nun kitabının en güçlü ve en bilen oluşunu diskalifiye edebilmek ve böylece yeryüzünde Allah'a kafa tutabilmek için bunu yapmaktadırlar.

Kur'an'ı Kerîmde bu ve benzeri âyetleriyle sanki Rabbimiz şöyle diyor: "Kullarım, ben Azîzim. Ben güçlüyüm. İzzet ve hâkimiyet bana aittir. Bana karşı gelemezsiniz. Beni mağlup edemezsiniz. Ben dilediğimi aziz, dilediğimi zelil ederim. Gücü, kuvveti, izzeti bende görenleri başlara taç yapar, izzeti benim dışımda arayanları da ayaklar altında sürünmeye mahkum ederim. Ben Azîzim. Hayata hakim olan, tüm kâinata egemen olan benim. Ben Alîmim, Ben her şeyi eksiksiz bilenim, bilgi bendendir. Öyleyse ey kullarım, gelin eğer derdiniz güçse, güçlü olmaksa, derdiniz yeryüzünün en süper gücü olmaksa, benimle beraber olun. Güçlüyle beraber olun. Güçlünün safında yer alın. Benim kitabımla beraber olun. O zaman dünyanın en güçlü insanı siz olacaksınız. Yok eğer derdiniz eğitimse, bilgin olmak, bilge olmak, yeryüzünün en üstün âlimleri olmak istiyor, hikmetli olmayı, âlim olmayı arzu ediyorsanız benimle beraber olun, benim kitabımla beraber olun. Hikmeti, bilgeliği ve ilmi benden öğrenin. Güç konusunda da, bilgi konusunda da başkalarına değil bana müracaat edin. Benim kitabıma başvurun. Böyle Alîm ve Azîz bir Allah kitabı dururken siz izzeti ve ilmi nerelerde arıyorsunuz, bir düşünün," diyor Rabbimiz.

3. "Günâhı bağışlayan, dönüşü kabul eden, cezası pek şiddetli olan ve lütuf sahibidir o Allah. O'ndan başka İlâh yoktur. Dönüş O'nadır."

Evet Allah Azîz ve Alîm oluşunun yanında aynı zamanda:

olandır da. Günâhları bağışlayan, hataları affeden ve tevbeleri kabul edendir. Allah günâhlar konusunda Ğafirdir. Yâni onları siliveren, yok eden, yok farzeden, işlenmemiş kabul eden, ciddiye almayandır. Aynı zamanda o Allah tevbeleri kabul eden, kendisine dönenleri, kendisine yönelenleri hüsnü kabulle kabul eden, karşılayandır. Tevbe, dönüş, yöneliş demektir. İslâm literatüründe tevbeyi ilk olarak Hz. Adem'le öğreniyoruz. Bir an kıblesini değiştirmiş, ağaca, yasaklanmış meyveye, şeytanın yörüngesine, ebedî yaşamaya, ölümsüzlüğe ermeye doğru giden Hz. Adem, hemen hatasını anlar, pişmanlık ihraz ederek Rabbinin arzularına, Rabbinin kıblesine doğru yönelir, işte tevbe budur. İşte böyle dünyaya doğru dönmüş, dünyayı kıble edinmiş, dünyalık programlar

peşinde giderken, şeytana yönelmiş, şeytanın yörüngesine girmiş, onun arzuları istikametinde bir hayat yaşarken, nefsin istekleri peşinde koşarken, Allah'ın kendisi için gönderdiği hayat programından habersiz, kitabına sırt dönmüş, peygamberine ilgisiz kalmış bir hayat yaşarken, bir anda yönünü, kıblesini değiştirip, Rabbine yönelen ve onun istediği bir hayatı yaşamaya karar veren kişinin bu yaptığına tevbe denir.

Allah böyle yıllarca kendisine dargın yaşayan, kendisinden habersiz yaşayan bir kulunun dönüşüne o kadar sevinir ki, Allah'ın Resûlü bunu şöyle ifade eder: "Çölde sırtındaki yükü ve erzakıyla birlikte devesini kaybeden, ümitsizlik içinde perişan bir ruh haleti ile uykuya varıp da, uyanınca bir anda sırtındaki yüküyle birlikte devesini yanı başında bulan bir adamın sevindiği gibi, hattâ ondan daha fazla Allah sizin dönüşünüze sevinir."

Âyetin ifadesinden anlıyoruz ki, günâhları affetmekle tevbeleri kabul etmek ayrı ayrı şeylerdir. Zira Rabbimiz tevbe edilmeden de kimi günâhları affedebilir. İşlenmiş bir günâhın arkasından tevbe edilmemiş bile olsa, yapılacak hayırlı bir amel sebebiyle de Rabbimiz o günâhı affediverir. Yâni günâh işleyen mü'min, günâhının hemen arkasından tevbe etmeyi unutmuş olsa bile, işleyeceği salih bir amel karşılığında Rabbimiz onun günâhını affediverir.

Yine dünyada insanın başına gelen kimi sıkıntılar da hadislerin ifadesine göre günâhların affedilmesine sebep olmaktadır. Bu yüzden âyet-i kerîmede tevbe ile günâhların affedilmesi ayrı ayrı zikredilmiştir diyoruz. Allah en iyisini bilir. Evet:
dir o Allah. Tevbe eden, kendisine yönelen kullarını affeden, onları hüsnü kabulle kabul edendir o Allah. Ama:
dır da aynı zamanda. Yâni tevbe etmeyen, kendisine yönelmeyen, kitabından ve peygamberinden habersiz yaşayan, Allah'ın kendisi için gönderdiği hayat programından habersizce kendi kendine hayat programı yapmaya çalışan kimseler için de ikâbı, cezası, yakalaması pek şiddetli olandır o Allah.

Aynı zamanda,
"Lütûf ve kerem sahibidir o."
"Kendisinden başka İlâh olmayandır ve dönüş onadır."

Allah, kendisinden başka İlâh olmayan tek İlâhtır. Tüm varlıkların kulluk ipleri elinde olan, sadece kendisine ibadet edilen, sadece kendisinin sözü dinlenen, sadece kendisinin hayat programı program kabul edilen, göktekiler ve yerdekiler konusunda sadece kendisinin kanunları geçerli olan, herkesin kendisine boyun büktüğü tek varlık, Allah'tır. Kendisine yönelinecek, kendisine kulluk edilecek tek varlık Allah'tır. O'ndan başka İlâh yoktur. O'ndan başka sözü dinlenecek, O'ndan başka hatırı kazanılacak varlık yoktur. İbadetin,

duanın, tevekkülün sadece kendisine yapılacağı, imdadın, yardımın sadece kendisinden isteneceği tek varlık, Allah'tır.

Siz bilirsiniz! Eğer O'nun dışında da İlâhların, O'nun berisinde de Rabblerin varlığına inanıyor, O'ndan başkalarına da kulluk yaparız, O'ndan başkalarının hayat programlarını da kabul ederiz, başkalarından da yardım isteriz, başkalarının önünde de eğiliriz diyorsanız, unutmayın ki sonunda:

Dönüşünüz O'nadır. İşin sonunda O'na döneceksiniz, hesabı O'na ödeyeceksiniz. Sizi hesaba çekecek olan O'dur. Unutmayın ki yegâne hüküm sahibi, yegâne hâkimiyet sahibi O'dur ve bu hükmünü, hâkimiyetini ölüm ötesi hayatta da devam ettirecek olan O'dur. Siz bilirsiniz, ama unutmayın ki bir gün hayat bitecek, ömür tükenecek, kıyamet kopacak, imtihan için size tanınan süre dolacak, imtihan sonuçlarının okunma dönemi gelecek ve tüm sorumlu varlıklar hesap vermek üzere O'nun huzuruna çıkacak. Yeryüzünde kendilerine geçici olarak yetki verilmiş tüm varlıkların yetkileri geri alınacak ve herkes hiçbir yardımcısı olmadan yegâne egemen olan Allah'ın huzuruna çıkarılacak. Şu anda mü'minlerin ellerinde hayat programı olan, mü'-minlerin sürekli onunla beraber oldukları, gece-gündüz onu okuma, anlama ve yaşama savaşı verdikleri, ama kimilerinin de ondan hiç ha-berdar olmadan bu dünyadan göçüp gittikleri Allah'ın kitabına göre yargılanacaklar. Tüm insanlık bu kitapla yargılanacak. Kitabın hakemliğiyle, Kur'an'ın hakemliğiyle kimileri cennete, kimileri de cehenneme gidecekler.

Ta başa dönüyoruz şimdi. Ey insanlar, işte bu kitap böyle Azîz, böyle güç ve kuvvet sahibi, günâhları affeden, tevbeleri kabul eden, lütf-u keremi bol, ama azabı, ikabı da çok şiddetli olan, kendisinden başka sözü dinlenecek, kendisinden başka ibadet edilecek İlâh olmayan, sonunda kendisine dönülecek ve tüm varlıklardan hesap soracak olan Allah'tan gelmiş bir kitaptır. İşte böyle bir makam indirdi bu kitabı. Bu kitabı dinleyenler, bu bilgiyle dinlesinler, reddedenler de bu bilgiyle reddetsinler.

4. "Allah'ın âyetleri konusunda mücâdele edenler ancak kâfirlerdir. Onların şehirlerde dönüp dolaşmaları sakın seni aldatmasın."

Allah'ın âyetleriyle mücâdele edenler ancak kâfirlerdir. Öyle değil mi? Allah kendisini bu kadar net anlatırken, Allah'ın, kullarıyla ilişkisi bu kadar net ve açıkken, Allah bu sıfatların sahibiyken, gökler ve yerler, göktekiler ve yerdekiler hepsi O'nun iken, göklerde ve yerlerde O'ndan başka İlâh, O'ndan başka egemen varlık yokken, yegâne hâkimiyet sahibi güç kuvvet sahibi O iken, her şey ve herkes O'na muhtaçken, varlığın sebebi, bilginin kaynağı O iken, var olmak için her şey O'na muhtaç, bilgilenmek için tüm varlıklar O'na muhtaç iken, ne gariptir ki insanlar O'nunla, O'nun âyetleriyle savaşa kalkışıyorlar.

Öyleyse ne bedbahttır bu kâfirler! Bunlardan daha zâlim, bunlardan daha azgın, bunlardan daha nankör birini düşünmek mümkün değildir yeryüzünde. Allah'ın kendilerine sunduğu sayısız nimetlerden istifade ettikleri halde, yine de nankörlük ederek Allah'ın âyetleri konusunda mücâdele ederler.

Âyet-i kerîmede anlatılan mücâdeleden kasıt, Allah'ın âyetlerine rağmen, kendi hayatlarını sürdürme konusunda ısrar etmeleridir. Çünkü bunlar küfretmektedirler. Küfür, örtmek, örtbas etmek, kamufle etmek, gündeme almamak, gündemden saklamak anlamlarına gelir. İşte bunlar Allah'ın âyetlerini örtmüşler, işaret levhâlârının üzerini örtmüşler ve böylece farklı istikâmetlere gitmeye çalışan zavallılar durumuna düşmüşlerdir. Allah'ın, kullarının hayat yolları üzerine yerleştirdiği işaret levhâlârını örttükleri, âyetleri gizleyip kamufle ettikleri için, ısrarla kendi hayatlarını, kendi anlayışlarını savunuyorlar. O âyetleri kendilerine sunan Allah elçilerine karşı kendi hayat felsefelerini gündeme getiriyor ve onu savunuyorlar. Âyetleri görmezden, duymazdan geliyor, yok etmek, örtmek istiyorlar. İşaret levhâlârını örttükleri için de, ne yaptıklarını, nereye gittiklerini kestiremeyecek bir duruma düş-müşlerdir. Gözleri vardır görmez, kulakları vardır işitmez, kalpleri vardır anlamaz kimseler olarak hayvanlar durumuna düşmüşlerdir bunlar.

Bu tür insanlar konusunda Rabbimiz peygamberine ve peygamber yolunun yolcusu olan biz mü'minlere buyurur ki: "Ey peygamberim ve ey müslümanlar! Allah'ın âyetleriyle savaşan, Allah'ın âyetlerini örtüp, âyetlerin defterini dürüp kendilerince bir hayat yaşamaya çalışan bu kâfirlerin, bu insanların dünyada sahip oldukları güç ve kuvvetleri, imkân ve saltanatları seni aldatmasın, sizi aldatmasın. Onların beldelerde, şehirlerde, metropollerde, ülkelerde, kıtalarda egemenmiş gibi görünmeleri, yeryüzünün mülk ve saltanatına sahipmiş gibi görünmeleri, saltanatlarının müslümanlardan daha büyükmüş gibi görünmesi seni üzmesin. Bu insanların yeryüzünde kibir ve gurur için-de yaşamaları, makamlarının, mevkilerinin, mallarının, mülklerinin çokluğu, iktidarlarının, saltanatlarının sarsılmayacakmış, hiç yıkılmayacakmış gibi görünmesi, dünyada refah içinde yüzmeleri seni üzmesin.

Tüm mevcudat Allah'a teslim olmuş, tüm mevcudat Allah'ın âyetlerini dinlerken, Allah'la ve Allah'ın âyetleriyle savaşa tutuşan bu inkâr ehlinin maddî gücü ne olursa olsun, malları, mülkleri, mevkileri, iktidarları, saltanatları ne kadar da büyük olursa olsun, dünya metaı çok azdır ve onlar bir gün bitecek, öbür tarafa intikal etmeyecektir." Bir gün bitecek ve asla âhirete intikal etmeyecek şeyler ne kadar da büyük olsa boştur ve küçüktür. Şimdi Allah böyle buyururken onların ellerindeki güç ve kuvvetleri karşısında, iktidar ve saltanatları karşısında kahrolan, onların ellerindekileri baygın baygın seyreden, onlara imrenen ve onlar karşısında aşağılık duygusu içine düşen günümüz müslümanlarına ne demek lazım?

Evet, onların ellerindekilerinin tamamı geçicidir. Ellerindekiler yarın kendilerini kurtaramayacak ve onlar öbür tarafta cehenneme yuvarlanacaklardır. Bu yeryüzünde Allah'ın hiç değişmeyen yasasıdır. İşte size örnekler diyecek ve bakın burada Rabbimiz değişmeyen bu yasasına örnekler sunmaya başlayacak:

5. "Kendilerinden önce Nuh kavmi de yalanladı ve arkalarından çeşitli topluluklar da yalanlamışlardı. Her ümmet kendi peygamberlerini susturmak için yakalamaya yöneldi. Hakkı bâtılla yok etmek için boşuna mücâdele ettiler. Ben de onları yakalayıverdim. Bakın ki benim cezalandırmam nasılmış?"

Bakın burada Rabbimiz âyetlerle mücâdele eden, Allah'la savaşa tutuşan insanların âkıbetlerini ortaya koymak için tarihe intikal ediyor. Tarihin sahibi olan Allah, zamanın sahibi olan Allah tarihi gözlerimizin önüne seriyor. Bir tarih sunuyor Allah burada bize. Ama sadece geçmişi sorgulamak için değil, aynı zamanda geleceği de sorgulamak için. Geçmişi sorgulayan, ama aynı zamanda geleceğe de ışık tutan bir tarih sunacak Rabbimiz. Bizi bu tarihle yüzleştirecek ve ibret alıp aynı duruma düşmememiz için bize bir mesaj sunacak.

Daha önce Nuh toplumu da yalanladı Allah'ın âyetlerini. Nuh toplumu da Allah'la, Allah'ın âyetleriyle, Allah'ın peygamberiyle savaşa tutuştu. Nuh'a (as) ve ona inanan bir avuç müslümana nazaran o toplum çok güçlüydü. Ama bu güç onları kurtaramadı. Peygamber karşısında güçlü görünen o toplumu, Allah dağlar gibi yükselen sularla yakalayıverdi. Onlar karşısında güçsüz gibi görünen peygamberini ve müslümanları gemide kurtarırken, ötekileri dağlar gibi dalgaların arasında yok ediverdi.

Sonra onun arkasından başkaları da yalanladılar. Meselâ Âd kavmi… Bu toplum da villalarına, köşklerine gömülüp, yapıştıkları hayata güvenerek Allah'ın âyetlerine karşı savaş açtılar, hayatlarını Allah'ın âyetlerine kalkan yaptılar. Güçlerine, kuvvetlerine güvenerek Allah'ın âyetleri karşısında ısrarla kendi hayatlarını savundular. Kendilerine Allah'ın âyetlerini sunmaya çalışan Allah'ın elçisine ihtiyaçlarının olmadığını, onsuz da hayatlarını düzenleyebileceklerini iddia ettiler. "Bizim Allah'a da, kitabına da peygamberine de ihtiyacımız yoktur," dediler. Allah'ın âyetlerine rağmen, kendileri kendi hayatlarına program yapmaya kalkıştılar da, Allah da onları yakalayıverdi. Neyle yakaladı Allah onları? Hakka sûresi bakın onu şöyle anlatır:

"Âd kavmine gelince, kasıp kavuran bir fırtına ile helâk edildiler."
(Hakka 9)

Âd kavmini de Rabbimiz "Sarsar" denen çok soğuk bir rüzgarla, bir fırtınayla, ya da taş yağdıran azgın, atiye bir fırtınayla helâk etti. Allah yedi gece ve sekiz gün onlara musallat ettiği bir rüzgar gönderdi. O rüzgar onların üzerlerine esip durdu, yâni salladı durdu orayı. Her şeyi birbirine vurdu, her şeyi birbirine kattı, her şey yerle bir oldu. Yirmi-otuz metre boyundaki insanlar, sanki içi boş hurma ağaçları gibi diz üstü çöküverdiler.

Sonra Semûd kavmi, Hz. Salih'in toplumu. Bu toplum da Allah'ın âyetleriyle mücâdeleye girdiler. Ekonomik güçlerini, paralarını, servetlerini tanrılaştırıp bunun aksini söyleyen Allah'ın âyetlerine, toplumlarında geçit vermemeye çalıştılar. Özellikle Allah'ın peygamberine verilen deve âyetine tahammül edemediler. Allah'ın âyetini yok etmeye çalıştılar da, Allah da o toplumu taağıye ile yakalayıverdi. Ta-ğıye belki bir ses, belki bir sayha, belki de bir titreşim bilemiyoruz; belki de "geberin!" diye bir ses. Allah bir sarstı ki yerlerini yurtlarını, o kıyamet kopsa da yıkılmaz bildikleri köşkleri, villaları yerle bir oluverdi.

Sonra ahlâksızlığı, fuhşu doruk noktaya çıkaran, şehvetlerini putlaştıran ve buna imkân tanımadı diye Allah'la, Allah'ın âyetleriyle savaşan, onları yok etmeye çalışan Lût kavmini de yakalayıverdi Allah.

Onlardan önce, onlardan sonra yeryüzünde hâkimiyeti, rubû-biyeti kendilerinde gören, yeryüzünde tanrılık taslayan, Allah'ın arzında Allah'ın kullarının, Allah'ın âyetleri istikâmetinde bir hayat sürmelerine izin vermeyen, Allah'ın arzında, Allah'a hayat hakkı tanımayan, Allah'ın kullarını Allah'a ibadet ve itaatten koparıp kendi kanunlarına tapınmaya zorlayan ve bu yüzden de onları bir kaosa düşürmemek için onlara Allah'ın âyetlerini duyurmamaya çalışan ve böylece Allah'ın âyetleriyle savaşa tutuşan Firavunların, Nemrutların hepsini yakalayıverdi Rabbimiz.

Bazen bir rüzgar, bazen bulut, bazen bir ses, bir sayha, bir çığlık, bazen su, bazen bir sinek, bazen bir deniz, bazen da birkaç tane melekle yakalayıverir Allah. Tarih bunun şahitleriyle doludur. Bunların hepsi de sonunda mağlup oldular. Hepsi de ellerindeki güç ve kuvvetlerinin, imkân ve saltanatlarının hiçbir işe yaramadığını, kendilerini kurtaramadığını gördüler. Hiçbirisi Allah'ın âyetlerini yalanlamalarının ve onlarla savaşa tutuşmalarının karşılığı olarak Allah'ın kendilerine takdir buyurduğu azaptan kurtulamadılar.

Rabbimizin ifade buyurduğu gibi, hepsi de kendi peygamberlerini susturmak için onları yakalamaya yöneldiler. Peygamberi susturmak için harekete geçtiler. Peygamberi susturdukları zaman rahatlayacaklarını zannettiler. Meselâ bakın Şuara sûresinde anlatılır:

"Dediler ki ey Nuh! (Bu dâvâdan) Vazgeçmezsen iyi bil ki taşlanmışlardan olacaksın."
(Şuara 116)

Diyorlar ki Allah'ın elçisine: "Eğer vazgeçmezsen, eğer bu işe bir son vermezsen, senin canına okuyacağız." Kime diyorlardı bunu? Peygambere. Yâni teklifsiz bir dâvetçiye, hatasız bir insana, günâhsız bir insana diyorlardı bunu. Hatasızlığın doruk noktasında olan bir örneğe, bir peygambere diyorlardı bunu. "Vazgeç bu işten! Bırak bu yolu." Peki neden diyorlardı bunu? Dertleri neydi bu adamların? Çünkü peygamber onların aralarında var olduğu, Peygamber onların arasında görevini yerine getirdiği sürece onlar bundan rahatsız oluyordu. Onun varlığından, onun mesajından rahatsız oluyorlardı. Onun varlığından, onun konumundan, durumundan ötürü onların programları, onların anlayışları bozuluyordu. Çünkü Hz. Nuh vardı ortada. Nuh (a.s) oldukça, mesajını etrafa yaydıkça, varlığını sürdürdükçe, yanlışlıklar fark edilecekti. Hak ortada olunca, tüm bâtıllar fark edilecekti. Hz. Nuh kriter olarak, kıstas olarak bulunacak ve onun varlığıyla tüm bozukluklar kendini gösterecek ve sırıtacaktı.

İşte bunun için, onun varlığına tahammül edemiyorlar ve onu yok etmek için ellerinden gelen her şeyi yapmaya çalışıyorlardı. Peygambere hayat hakkı, söz hakkı tanımadılar. "Toplumda herkes fikrini açıklayabilir, ama peygamber asla konuşamaz," dediler. "Her türlü sistem uygulanabilir, herkesin fikri denenebilir ama peygamberin sistemine kesinlikle geçit yoktur," dediler. Allah'ın arzında Allah'ın elçilerine hayat hakkı tanımadılar.

Peygamberle savaştılar. Ama bu savaşta kiminle savaştıklarını unuttular. Karşılarında sadece peygamberin olmadığını unuttular. Giriştikleri bu savaşta karşılarında sadece gariban Müslümanların olmadığını unuttular. Gerek peygamberle, gerekse müslümanlarla savaşırken, karşılarında Allah'ın bulunduğunu hesaplamadılar. Zannettiler ki, karşılarında sadece peygamber var, zannettiler ki karşılarında sadece gariban ve güçsüz müslümanlar var. Bunu hesaplamadılar, Allah da onların defterlerini dürüverdi.

Bugün de aynen böyledir. Yeryüzünde müslümanlar yaşadıkları, misyonlarını icra ettikleri sürece, kesin biliyorlar ki bâtılların yaşamasına imkân kalmayacak. Onun içindir ki, müslümanın varlığını, hakkın varlığını ortadan kaldırabilmek için, bu kâfirler de ellerinden geleni arkalarına koymayacaktır. Kriteri, kıstası yok etmek için ne gerekiyorsa yapmaya çalışacaklardır.

Meselâ koskoca bir okulda iki tane kız çocuğunun başını örtmesine bile tahammül edemiyorlar. Niye? Ne olacak iki bin kişi açıkken, ha iki tanesi de kapanıversin. Ne olur bundan? Hayır! O zaman o okulda açıkların varlığı

anlaşılacak da onun için buna tahammül edemiyorlar. Evet kriter olarak, kıstas olarak peygamberin ve müs-lümanın varlığına tahammülleri yoktur bunların.

Peygamberleri yok etmek ve hakkı onunla kaldırabilmek için bâtıla sarıldılar ve bâtılla mücâdele verdiler diyor Rabbimiz. Hakkın karşısına bâtıllarla çıktılar. Bunun mânâsı, hakkı yok edebilmek için bâtıl silâhlar kullandılar, ya da bâtılı ikame edebilmek için hakla mücâdeleye kalkıştılar, demektir. Meselâ Sâd sûresinde, peygamber karşısında tutunabilmek için şöyle dedikleri anlatılır:

“Onlardan ileri gelenler dediler ki: Yürüyün! İlâhlarınıza bağlılıkta sabredin! (dayanın, direnin) Şüphesiz ki sizden istenen de budur.”

Evet, diyorlar ki “yürüyün! Ona ve onun getirdiği mesaja aldırış etmeden hayatınıza devam edin. Aman İlâhlarınıza sıkı tutunun. İlâhlarınıza bağlılık konusunda direnin, dayatın, sabredin. Eğer siz İlâhlarınıza sımsıkı sarılırsanız, o peygamberin size karşı yapabileceği bir şey yoktur!” Tıpkı günümüzde peygamber düşmanlarının peygamber mesajı gündeme geldiği zaman, “aman İlâhlarınıza sahip çıkın! Aman laikliğe sahip çıkın! Aman demokrasiye sahip çıkın! Aman şu düzeninize sahip çıkın! Eğer sizler bu İlâhlarınıza sımsıkı sarılırsanız peygamber mesajının da, peygamber yolunun yolcusu olanların da size yapabileceği bir şey yoktur,” dedikleri ve İlâhlarına sadâkat yeminleri istedikleri gibi.

Dün de bugün de Allah’ın âyetleriyle, Allah’ın peygamberleriyle mücâdele edenler hep olagelmiştir. Âyetin ifadesinden anlıyoruz ki, bu savaş çok eskilere dayanmaktadır. Beşeriyetin doğuşuyla birlikte başlamış hak-bâtıl savaşıdır bu. Aslında bu kâfirler tüm kâinatla bir savaşa girişmiş kimselerdir. Çünkü kâinattaki tüm varlıklar Allah’ın âyetlerine boyun bükmüşken, bu kâfirler tüm varlıklardan ayrılarak, Allah’la savaşa tutuşmuş kimselerdir.

6. “Böylece Rabbinin kâfirler üzerindeki sözü hak oldu ki, onlar ateşin sohbetçisidirler.”

Allah’ın bu kâfirler üzerindeki hükmü hak oldu. Neydi Allah’ın onlar konusundaki hükmü? Onlar cehennem ashabıdır, onlar cehenneme gideceklerdir. Âyetin ifadesinden anlıyoruz ki, helâk sadece dünyadaki helâkle bitmiyor. Sadece iş dünya helâkiyle bitseydi, öbür tarafta cehenneme yuvarlanmasalardı, belki dünyadaki yemeleri içmeleri, keyif çatmaları yanlarına kâr kalacaktı.

Bu dünyada yediler, içtiler, ipini koparmış deve gibi sorumsuzca gezdiler, eğlendiler. Kendilerini yoktan var eden ve yaşadıkları bu hayatı kendilerine lütfeden Rabblerini, o Rabbin hayat için koyduğu yasalarını, kitabını tanımadan, o Rabbin âyetlerini örterek örtbas ederek, o âyetleri kendilerine ulaştırmaya

çalışan Allah'ın elçilerini susturmaya çalışarak, onlara hayat hakkı tanımayarak bir hayat yaşadılar. Bu hayatı yaşarken de kendilerini emniyette hissediyorlardı. Zannediyorlardı ki, ölüm onlara hiç gelmeyecekti. Güçleri, kuvvetleri, saltanatları sanki hiç bitmeyecekti. Sanki hiç hesaba çekilmeyecekler, sanki yaptıkları yanlarına kâr kalacaktı. Müslümanlara yaptıkları zulümlerin hesabı sorulmayacaktı. Sanki ölünce unutulup gidecekler, sanki sümen altı olacaklardı. Ama Allah diyor ki, "bakın, buradaki helâklerinin yanında onlar kesinlikle cehenneme de gidecekler. Cehennemin sohbetçisi olacaklardır bunlar. Bu sözüm, bu hükmüm onlar hakkında hak oldu, kesinleşti." Allah'ın hükmü birisi için kesinleşti mi, mutlaka o yerine gelecektir. Bu konuda tartışma bitmiştir, itirazlar boştur.

Bu âyetiyle Rabbimiz tüm dünya insanlığına şunu söylüyor: "Ey yeryüzünde kendilerinde güç ve kuvvet görerek, bu güç ve kuvvetlerinin kendilerine ebedîlik sağlayacağını zanneden ve bu yüzden de Allah'ın kitabına, Allah'ın peygamberine karşı ilgisiz ve hattâ düşmanca tavırlar sergileyen müstekbirler! Unutmayın ki çok kısa bir zaman sonra sizin saraylarınıza, sizin şehirlerinize baykuşlar bile misafir olmayacaktır. Sizler kahrolup şarampole yuvarlanırken, cehennemin kahrına akarken, arkanızdan sadece lânet, sadece yerin dibine batan bir toplumun acı hatıraları ve yürek hoplatan çığlıkları kalacaktır. Lânete gömülecek, bedbahtlığa çakılacak dünyada da, ukbâda da hüsrana mahkûm olacaksınız. Şimdi söyleyin bana, sizler bunu bile bile, sizden önce yerin dibine batanların donuk donuk bakışlarını göre göre, onların acı acı feryatlarını duya duya nasıl olur da hâlâ burnunuzun doğrusuna gidersiniz? Nasıl olur da Allah'ın âyetlerine karşı bu kadar ilgisiz kalabilirsiniz? Nasıl olur da cehenneme, ateşe bu kadar istekli olabilirsiniz!"

"Böyleleri ateşe ne de sabırlıdırlar?"
(Bakara 175)

Evet, bunlar, imana, teslimiyete, iyiliğe, hayra, hakkı insanlara duyurmaya, dünya zevklerinden birini terk edip müslümanların ayağına gitmeye asla tahammül gösteremeyen bu insanlar, ateşe götürecek amellere karşı, cehenneme karşı ne kadar da tahammüllüler? Ateşe karşı ne kadar da cesur ve sabırlılar diyor Rabbimiz.

Öyleyse gelin ey insanlar! Kendisinden başka İlâh olmayan, göklerde ve yerde ne varsa hepsinin boyunlarındaki ipin ucu elinde olan, kullarına karşı çok merhametli olan, kulları yanlış yollarda giderken, kendisine karşı, âyetlerine karşı ilgisiz bir hayat yaşarlarken, bir anda kendisine yöneliveren kullarının dönüşlerini kabul eden, onların dağlar kadar günâhları da olsa tümünü affeden, tevbeleri kabul eden bir Rabbe yönelin ki, dünyanız da ukbânız da mâmûr olsun.

Bundan sonra Rabbimiz arşın taşıyıcısı meleklerinden söz edecek. Arşın taşıyıcısı olan meleklerin görevlerini ve şu anda onların ne ile meşgul olduklarını anlatarak, bilginin kaynağı olan Rabbimiz bizi bilgilendirecek ve biz müslümanları, bu kitaptan haberdar olanları, yeryüzünün en bilgin, en âlim insanları yapacak. Çünkü biraz sonra Rabbimizin bize anlatacağı konu başka hiç kimsenin bilemeyeceği, başka hiçbir kaynaktan öğrenme imkânımızın olmadığı bir bilgidir. Bu haberin yanında şu meşgul olduğunuz, şu öğrenmeden edemeyiz diye çırpındığınız haberlerin ne önemi olabilir ki? İşte en büyük haber:

7. "Arşı taşıyan (Melek)ler ve çevresinde bulunan melekler, Rabblerini hamd ile tesbih ederler ve ona inanırlar. Ve mü'minler için de şöyle istiğfar ederler: "Ey Rabbimiz senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O tevbe edip senin yoluna uyanları bağışla, onları cehennem azabından koru."

Mü'min sûresinin bu bölümünde Rabbimiz arştan ve arşı taşıyan meleklerden söz ediyor. Arşı da, arşın taşıyıcısı olan melekleri de bu meleklerin arşı nasıl yüklendiklerini de, arşın çevresindekileri de bilmiyoruz, bilmemiz de mümkün değil. Ama Efendimizin ifadesiyle şu kadarını söyleyelim: Dünyamızı çepeçevre kuşatan semâvât vardır. Semâvâtın yanında bizim şu üzerinde yaşadığımız dünya, koskoca bir çölün ortasına atılmış bir yüksük kadardır. Dünyanın yanında yüksük neyse, semâvatın yanında bizim dünyamızın büyüklüğü de o kadardır.

Evet dünyayı bir yüksük farz ettirecek kadar büyüklükte bir se-mâvât. Sonra o semâvâtı da bir yüksük farz ettirecek kadar onu da çepeçevre kuşatmış Kürsî vardır. Kürsîyi de bir yüksük farzettirecek kadar onu da kuşatmış arş vardır. İşte arş budur. Bunu başka türlü anlamak da mümkün değil, anlatmak da. Yanında Kürsînin küçüldüğü, semâvâtın bir nokta bile kalmadığı, dünyamızın ise yanında noktadan milyar kere milyar daha küçüldüğü bir arşı ve o arşı taşıyan melekleri düşünün. Bu meleklere ***"Hamele-i arş"*** denir. Bunlar büyüklüklerini tasavvur bile edemeyeceğimiz meleklerdir. Hakka sûresinde bu meleklerin sayılarının sekiz olduğu anlatılır.

"O gün Rabbinin arşını onların üzerinde sekiz melek yüklenir."
(Hâkka 17)

Kimileri de bugün bu arşı yüklenen meleklerin sayılarının dört olup, kıyamet günü bu sayıya dört daha ilâve edilip sekiz olacaklarını söylemişlerdir. Arşın taşıyıcısı olan bu melekler ve bir de arşın etrafındaki meleklerden söz ediliyor. Zümer sûresinde bu meleklerden söz edilir. Bunların sayılarını ancak Allah bilir. İşte gerek bu arşı taşıyanlara, gerekse arşın etrafında bulunan meleklere, Allah'a en yakın anlamına Kerûbiyyûn ya da Mukarrabûn melekler denilir.

İşte bu meleklerin iki görevinden söz ediyor Rabbimiz.

Birincisi:

"Rablerini hamd ile tesbih ediyorlar ve ona iman ediyorlar."

Bu melekler Rablerini tesbih ediyorlar. Yâni bu melekler Allah'ın müslümanlardan istediği bir görevi yerine getiriyorlar. Sübha-nallah, "ya Rabbi seni tesbih ederiz," diyorlar. "Ya Rabbi sen seni nasıl tanıttıysan, seni öylece kabul ediyoruz, sen seni hangi sıfatlarla muttasıf olarak bildirmişsen, hangi sıfatlardan münezzeh olarak anlatmışsan sana öylece iman ediyoruz," diyorlar. "Ya Rabbi, seni senin sıfatlarınla tanıyor, sana lâyık olmayan, sana yakışmayan noksan sıfatlardan tenzih ederiz," diyorlar. "Seni, sıfatların konusunda tam ve mükemmel kabul ediyoruz. Sana ait olan sıfatları asla başkalarına vermeyiz, senin sıfatlarını parçalamayız," diyorlar. "Senin sıfatlarından bazılarını senden başkalarına dağıtarak sana şirk koşmayız. Ya Rabbi, üstünlük sendedir, güç-kuvvet sendedir, azamet sendedir, kulluk, itaat, ibadet sanadır. Senden başkalarını dinlemeyiz. Senden başkalarına ibadet ve itaat etmeyiz," diyorlar.

İşte tesbih budur. Dikkat ederseniz tesbihin üç boyutunu belirtmeye çalıştım.

1. Tesbih, Allah'ı, Allah'ın haber verdiği sıfatlarıyla muttasıf bil-mektir. Allah kendisini Bakara'da, Âl-i İmrân'da, Nisâ'da nasıl anlatmış, hangi sıfatlarla muttasıf olarak bildirmişse, öylece Allah'a inanmak tesbihtir.

Öyle bir Allah'a inanacağız ki, O mükemmeldir. O'nda zaaf, unutma, hata, cehalet yoktur. İşte Allah'a böylece, Allah'ın istediği biçimde iman, tesbih demektir. O'nu mükemmel tanırken tüm noksan sıfatlardan da tenzih edeceğiz. O'nu bu şekildeki sıfatlarıyla tanıdıkça da "sübhanallah!" diyeceğiz.

Burada pek çoğumuzun içine düştüğü bir yanlışa işaret etmek isterim: Allah'ı, kitabında kendisini bize tanıttığı şekilde tanımadan veya O'nda olmayanları O'nda bilerek her dakika yüz bin de "sübha-nallah", desek bunun hiçbir faydası yoktur. Yani, Allah kitabını, peygamberini, hukukunu, ekonomiyi nasıl tanıtmışsa, Allah'ın tanıttığı gibi bilecek, sonra da bunları bildikçe "sübhanallah" diyeceğiz. "Süb-hanallah! Ya Rabbi sen ne büyüksün! Sübhanallah! Ya Rabbi sen ne mükerremsin," diyeceğiz.

Yoksa bunları tanımadan sübhanallah demenin bir kıymeti yoktur. Meselâ bakın rızık konusunda Allah'a tümüyle güvenmeyip de, ikinci, üçüncü derecedeki rezzâklarının korkusundan ötürü bir kısım görevlerini yapmaktan çekinen kişinin, günde yüz bin defa da "ya Rezzâk" demesinin hiçbir kıymeti yoktur. İlimde Allah'a tam olarak gü-venmeyip, yerde O'nun eksikliğini

tamamlamak üzere bir takım gayb biliciler aramaya kalkışan bir adamın, milyon kere "ya Alîm" demesinin bir kıymeti yoktur.

Rubûbiyette Allah'a güvenmeyip yerde Allah'ın bu eksiğini tamamlamak üzere bir kısım kanun koyucular arayan, bir kısım program yapıcılar arayan ve bunların kanunlarını da kanun bilen bir insan, günde milyon kere de "ya Rab" diye zikretse de boştur. Şifa konusunda Allah'a güvenmeyip, Allah'ı şâfî bilmeyip yerde bir kısım şifâ dağıtıcılar arayan kişinin, "ya Şâfî" diye Allah'ı zikretmesi boştur. Öldürmede, diriltmede, ruh vermede Allah'a güvenmeyen birinin "ya Muhyî, ya Mümîd" diyerek zikretmesi boştur. Veya Allah'ı Azîz bilmeyip, izzeti Allah'ta değil de malda, mülkte, makamda, mansıpta arayan birinin "ya Azîz" demesi boştur.

Mağfirette, afta, tevbede Allah'ı ikinci plana atarak bir kısım aracılara sığınmaya çalışan birinin "ya Tevvab" demesi boştur. Veya kendi kendisini kontrol etmede, murâkabe etmede, Allah'ı ikinci plana atarak bir kısım aracıları etkin ve yetkin bilen birisinin "ya Hafız" demesi, "ya Müheymin" demesi boştur.

Öyleyse Allah'ı, Allah'ın kendisini tanıttığı şekilde tanıyacak ve sonra da "sübhanallah" diyeceğiz. İşte bu Yahudiler, bu Hıristiyanlar kendilerince bir Allah'a inanıyorlar, ondan sonra da cennete girmeyi umuyorlar, olacak şey midir bu?

İşte böyle bildiğimiz, tanıdığımız bir Allah'ın yeryüzünde oğlu yoktur, hanımı yoktur, yeryüzünde temsilcileri, yetkilileri yoktur, kimseye de böyle bir yetki vermemiştir, buna da ihtiyacı yoktur.

"Hükmünde, mülkünde ortağa da ihtiyacı yoktur onun."
(Kehf 26)

Demek ki tesbih, Allah'ı, Allah'ın kendini bize tanıttığı gibi tanımak, o şekilde Allah'a inanmak, ya da Allah'ın tanıttıklarını Allah'ın tanıttığı biçimde tanıyıp o şekilde kabul etmek ve iman etmektir.

3. Tesbihin bir üçüncü anlamı da, Allah'a, Allah'ın istediği biçimde kulluk yapmaktır. Bir varlığın yaratılış gâyesi istikâmetinde hareket etmesi de tesbih demektir. Bir varlığın yaratılış gâyesi istikâmetinde hareket etmesi, o varlığın tesbih etmesi demektir. Bu mânâda suyun akışı tesbihtir, ateşin yakışı, gülün kokuşu, bülbülün ötüşü tesbihtir. Güneşin doğuşu, yağmurun yağışı, gündüzün geceyi kovuşu tesbihtir.

Bu melekler Rabblerini tesbih ederler. Şimdi yeryüzünün en küçük bir köyünde etrafını saran sayısız kâfirlerin arasında kalmış, kendisine arkadaşlık

edecek, inancını paylaşacak hiç kimsesi bulunmayan ve çevresindeki kâfirlerin çokluğu, güç ve kuvvetlerinin büyüklüğü karşısında ne yapacağını bilemeyen, yapayalnız bir mü'min düşünün. Tüm dünya kendisine karşı yabancı.

Şimdi bu müslüman Rabbine açılan evinin içinde bu kitabı eline alıyor ve bu kitabın âyetlerini okurken Mü'min sûresindeki bu âyetlere geliyor. Bu âyetle anlıyor ki, kendi imanına benzer bir imanla arşın taşıyıcısı olan o azîm melekler de iman ediyorlar, kendi tesbihine benzer bir tesbihle o melekler de Allah'ı tesbih ediyorlar. O bunu âdeta gözleriyle görüyor, onların tesbihlerini kulaklarıyla duyuyor ve öyle bir ruh hali kazanıyor ki, âdeta o küçücük evin içinde, o küçücük köyün içinde o kadar yükseliyor o kadar büyüyor ki, karşısında evler, köyler, dağlar, çöller, ülkeler, devletler, dünya küçülüyor, semâvât dürülüyor gözünün önünde, etrafını saran kâfirler onun karşısında âdeta sinek kadar küçülüveriyor. Her şey küçülüyor gözünde ve o mü'min kendi büyüklüğünü anlıyor. Bir mü'min olarak kendisini arşın taşıyıcılarının safında hissediyor.

Bunu önce bu mü'min kendi iç dünyasında hissediyor, sonra ailesine duyuruyor, sonra toplumuna duyuruyor, sonra tüm dünyaya bunu ilân ediyor. Diyor ki, "ey insanlar! Gelin, izzet ve şeref Allah-tadır! İzzet ve şeref Allah'a imandadır! İzzet ve şeref Allah'ın kitabından haberdar olmadadır! İzzet ve şeref peygamberde ve ona iman eden mü'minlerdedir! Gelin siz de iman edin ve benim ulaştığım yüceliklere ulaşın! Gelin siz de iman edin benim ulaştığım şerefe ulaşın!"

Bu melekler Rabblerini tesbih ediyorlar ve aynen mü'minler gibi Allah'a iman ediyorlar. Demek ki bu meleklerin birinci görevi buymuş. Başka ne yapıyormuş, ne görevleri varmış bu meleklerin?

2. Bu meleklerin ikinci görevleri de:
"Mü'minlere şöyle istiğfar etmektedirler:
"Ey Rabbimiz! Senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır."
"(Ey Rabbimiz!) (Kullarından) Tevbe edenlere ve senin yoluna tâbi olanlara mağfiret buyur ve onları cehennem azabından koru!"

Görüyor musunuz, bu meleklerin ikinci görevi de buymuş. Mü'-minler için istiğfarda bulunmak. Bu melekler Allah'ın affının, Allah'ın mağfiretinin yeryüzündeki mü'minlere ulaşması için Allah'a dua ediyorlar. Bu ne büyük bir şeref değil mi? Arşın taşıyıcısı olan melekler ve arşın etrafındaki bu azîm kullar, yeryüzünde Allah'tan başka hiç kimsenin önünde eğilmeyen, sadece Allah önünde eğilen, yeryüzünde Allah'tan başkalarına asla kulluk yapmayan, Allah'tan başkalarının kıblelerine yönelmeyen müslümanlar için dua ediyorlar, müslümanlar için istiğfarda bulunuyorlar.

Dikkat ederseniz bu arşın taşıyıcısı melekler burada bize bir de duanın edebini, usûlünü de öğretiyorlar. Âyet-i kerîmede anlatıldığına göre melekler önce Allah'ı tesbih ediyorlar. "Ey Rabbimiz, senin ilmin ve rahmetin her şeyi kuşatmıştır" diyerek Allah'ı tesbih ettikten sonra isteyeceklerini istiyorlar. Duadan önce hiçbir şeyi ileri sürmeyip sadece Allah'ın rahmetini gündeme getiriyorlar, yalnız bu rahmetten medet umuyorlar. Allah'ın geniş ilmine ve sınırsız rahmetine dikkat çekiyorlar, sonra da isteyeceklerini istiyorlar. "Ya Rabbi rahmetin hatırına mü'minlere mağfiret ediver, mü'minlerin hatalarını görmeyiver, onların kusurlarını siliver ya Rabbi, yok farz ediver, ciddiye almayıver ya Rabbi! O mü'minlerden tevbe edenlere mağfiret ediver ya Rabbi! Dönenlerin dönüşünü kabul ediver ya Rabbi! Dünyanın peşinde giderken, şeytanın peşinde giderken, nefisleri ve şehvetleri peşinde giderken, seni unutmuş, senin kitabını ve peygamberini hatırlarından çıkarmış, yanlış yollarda giderken bir anda sana dönüveren kullarını sen affediver ya Rabbi!" diyorlar.

Bu ne büyük bir şereftir değil mi? Düşünebiliyor musunuz, arşın taşıyıcıları bizi düşünüyorlar, bizi anıyorlar, bizim affımız için her an Allah'a yalvarıyorlar. Bundan daha büyük müjde, bundan daha büyük şeref olur mu söyleyin! Öyleyse bu müjdeyi siz de müjdeleyin! Bu müjdeyi siz de çocuklarınıza, hanımlarınıza ve çevrenizdeki tüm insanlara ulaştırın. "Ben arşın meleklerini öğrendim! Rabbim kitabında bana arşın meleklerini ve onların görevlerini anlattı! Ben arşın meleklerinin dualarını duydum! Onların bizim hakkımızdaki niyazlarına şahit oldum! Müjde! müjde!" diyerek bunu tüm insanlığa duyuralım. Bize bunu duyuran hatırına, biz de bunu tüm insanlığı duyurmaya çalışalım inşallah.

Ama unutmayalım ki, onların bu dualarına lâyık olabilmenin yolu da âyet-i kerîmede gösterilmiştir. Nedir o? Tevbe etmek, dönüş yapmak, başka yolları bırakıp Allah yoluna girmek, başkalarının yörüngesinden kurtulup Allah yörüngesine girmek, başkalarına kulluktan, başkalarının kıblesine tâbi olmaktan, başkalarının arzuları peşinde koşmaktan kurtulup Allah'a ve Allah'ın kitabına dönmektir. Müşriklerin, ateistlerin, kâfirlerin, zâlimlerin yollarından, sistemlerinden vazgeçip Allah sistemine dönmektir. Eğer biz bunu gerçekleştirebilirsek, o zaman meleklerin dualarına lâyık hale gelmişiz demektir. Değilse meleklerden de, onların dualarından da mahrum kalmışız demektir. Bu ne büyük bir kayıp, ne büyük bir hüsrandır değil mi? Allah'ın melekleri mü'minlere böyle her an dua ede dursunlar, bu duaya lâyık olmamak için direnenlere ne demek lazım? Hele hele kâfirler için her şey tüm mevcudat lânet etmekte, öfkeler yağdırmaktadır Allah korusun.

Evet meleklerin duaları devam ediyor:

8. "Ey Rabbimiz onları kendilerine vaadettiğin Adn cennetlerine koy! Hem onları, hem de babalarından, eşlerinden ve çocuklarından salih olanları da o cennetlere koyuver. Muhakkak ki sen üstün olansın, hüküm ve hikmet sahibi olansın."

Bakın melekler bizim için Allah'tan cennet istiyorlar. "Onları Adn cennetlerine koyuver ya Rabbi!" diyorlar. Cennete girmek en büyük nimettir. Ama bakın bizim cennette yalnız olmamızı da istemiyorlar. "Ya Rabbi onlar Adn cennetlerinde yalnız olmasınlar! Yalnız kalmasınlar! Babalarından eşlerinden ve evlatlarından salih olanları da onlarla beraber cennetlere koyuver ya Rabbi! Yâni yeryüzünde bu dini birlikte yaşama ve yaşatma kavgası veren babalarını, analarını, zevcelerini ve çocuklarını, top yekûn ailelerini de onlarla beraber kıl ya Rabbi!" diyorlar.

Dikkat ederseniz, "onlardan salih olanları da onların girdikleri cennetlere koyuver," diyorlar. Demek ki mü'minlerin salih olmayan akrabaları için bu dua geçerli değildir. Yâni mü'minler cennete girdiler diye onların salih olmayan tüm akrabaları da cennete girecek değillerdir. Âyet-i kerîmeden meleklerin duasından bunu anlıyoruz.

Meleklerin duasından bir de şunu anlıyoruz; eğer bizler âyet-i kerîmede anlatıldığı gibi iman ehli olur, tevbe eder ve Allah yoluna tabi olursak, o zaman bizim bu salih hâlimiz, meleklerin dualarının bizim akrabalarımıza da ulaşmasına sebep olacaktır. Veya değişik ifade edelim: Biz salih olursak, bizim akrabalarımız da meleklerin duasına lâyık olacaklardır. Ya da bizim salahımız onları da salaha kavuşturacaktır diyoruz.

Meleklerin duaları devam ediyor:
9. "Ve o kullarını kötülüklerden koru. O gün sen kimi kötülüklerden korumuşsan, gerçekten ona rahmet etmişsindir. İşte büyük kurtuluş ve mutluluk budur."

Bakın diyor ki melekler, "ya Rabbi mü'minleri her türlü kötülüklerden sen koru! Sen o gün kimi kötülüklerden korumuşsan, muhakkak ki onu rahmetine mazhar etmiş olursun. İşte bu da en büyük kurtuluştur."

Evet onları tüm kötülüklerden koru ya Rabbi! Şu anda yaşadığınız dünyada, yaşadığınız hayatta, yaşadığınız çevrede çaresizlik mi izhâr ediyorsunuz? Sıkıntı içinde olduğunuzu mu iddia ediyorsunuz? İçinde bulunduğunuz bu sıkıntılardan, bu dertlerden nasıl kurtulacağınızı, çevrenizi saran ve sizi boğacak noktaya gelen bu ahlâksızlardan ve ahlâksızlıklardan nasıl kurtulacağınızı, nasıl korunacağınızı mı soruyorsunuz? Bu günâh çemberinden, bu isyan ateşinden, bu küfür pisliklerinden nasıl korunacağız mı diyorsunuz? Bu

dünyanın aldatıcı zevklerinden, bu nefsin öldürücü arzu ve isteklerinden, bu şeytanların tuzaklarından, bu zâlimlerin bu kâfirlerin desiselerinden nasıl korunacağız? Nasıl kurtulacağız? Bu barikatlardan bu ağlardan nasıl kurtulup da Rabbimize kulluk yapacağız mı diyorsunuz? Fert olarak toplum olarak tüm bu belâlardan nasıl korunacağız mı diyorsunuz? İşte bunun çaresini bakın Rabbimiz söylüyor.

Eğer bizler içimizle dışımızla yönelebilirsek, tüm bu pisliklerden iraz edip samimiyetle Rabbimize yönelebilirsek, bilelim ki arşın meleklerinin desteği bize ulaşacak ve Allah bizi tüm bu kötülüklerden, tüm bu pisliklerden koruyacaktır. Bakın Allah'ın melekleri bizim adımıza bizim kötülüklerden korunmamız konusunda Rabbimize dua ediyorlar.

Allah kimi kötülüklerden korumuşsa, kimi küfürden, şirkten, nifaktan, isyandan, kullara kulluktan, kullarının kıblelerine uymaktan, nefsin, şeytanın ve tâğutların kulu-kölesi olmaktan korumuş, kendi yoluna iletmiş, yâni müslüman yapmışsa, işte o kişiyi rahmetine ulaştırmış, cennetine ulaştırmış demektir. İşte onun için en büyük kurtuluş, en büyük fevz, en büyük başarı budur. Cennete gidiş budur. Cehennemden, ateşin ashabı olmaktan kurtuluş budur. Rızaya giden yol budur. Allah'ın müslümanlara en büyük lütfu budur. Bundan daha büyük bir kurtuluş düşünmek mümkün değildir. Ve melekler de müslü-manlar için bunu istiyorlar. Rabbim bizi meleklerin bizim adımıza istedikleri bu mutlu sona ulaştırsın! Onların bu konudaki dualarına desteklerine lâyık kullar kılsın inşallah.

10. "Şüphesiz ki küfredenlere de şöyle seslenilir: "Muhakkak ki Allah'ın gazaplanması sizin kendinize ga-zaplanmanızdan daha büyüktür. Çünkü sizler imana çağrıldığınız zaman küfrediyordunuz."

1. Anlayabildiğimiz kadarıyla bu âyet-i kerîmede anlatılan şudur: Ey kâfirler! Sizler dünyada iken sizi hakka, İslâm'a, Allah'a kulluğa çağıran peygamberlere karşı, müslümanlara karşı kızıyordunuz, gazaplanıyordunuz. Halbuki Allah size, sizin onlara gazaplanmanız-dan daha fazla gazaplanıyordu.

2. Dünyada iken sizler, sizi İslâm'a çağıran, namaza, tesettüre, hayatınızın tümünde Allah'a kulluğa çağıran kişilerin çağırdıkları şeylerin çok çirkin, çok kötü şeyler olduğunu zannediyordunuz ve onlara icâbet konusunda gazaplanıyordunuz ya, halbuki Allah sizin onlara gazaplandığınızdan daha çok sizin içinde bulunduğunuz küfrünüze gazaplanıyordu. Yâni sizin namaza gazaplandığınızdan daha çok, Allah namazsızlığınıza gazaplanıyordu. Sizin tesettüre gazaplandığı-nızdan daha çok, Allah sizin tesettürsüzlüğünüze gazaplanıyordu.

3. Ya da ey kâfirler! Şu andaki durumunuza kızıyorsunuz, cehennemin berzahına yuvarlanmanıza, ateşle kucaklaşmanıza gazap-lanıyor ve kahroluyorsunuz. Sizler şu anda azabı görünce dünyada sizi imana çağıranlara karşı küfürle karşılık veren nefislerinize, tutumlarınıza, tavırlarınıza kızıyor, gazaplanıyorsunuz ya, halbuki Allah sizin şu anda bu durumunuza gazaplanmanızdan daha çok sizin dünyadaki durumunuza gazaplanıyordu deniyor, Allahu âlem.

Cehennemi boylayan kâfirler iki sebepten dolayı kendi kendilerine kızacaklar, gazaplanacaklar:

a. Dünyada iken inkâr ettikleri, reddettikleri cenneti, cehennemi, azabı, ikabı, tüm gerçekleri gözleriyle görünce kendi kendilerine kızacaklar, gazaplanacaklar. Vay biz ne yapmışız! Biz ne akılsız insanlarmışız! Rabbimiz bize karşı sonsuz rahmet ve merhameti gereği bu kadar âyetiyle bu cenneti, bu cehennemi anlattığı halde dinlemeyerek, kulak vermeyerek ne aptalca bir hayatın adamı olmuşuz! Diyerek hasret ve pişmanlıklar içinde mahvolacaklar, kahrolacaklar.

b. Dünyada bu konuda başkalarına tabi olanlar, kendilerini cehenneme sürükleyen bu tabi oldukları önderlerinin kendilerini yüzüstü terk edip, ortada bıraktıklarını görünce, onlara gazaplanacaklar, kahrolacaklar. Onlarla dünyada hiç tanışmamış olmayı, hayatlarının onlarla hiç kesişmemiş olmasını ya da onlarla kendileri arasında doğu ile batı arası kadar bir mesafenin olmasını temenni edecekler.

Meselâ bu konuda, kendilerinin sapması konusunda yeryüzünde en etkili varlık olan şeytanın o saptırdığı, yoldan çıkardığı kimselerin karşılarına geçip uzunca bir hutbe irad edip ve hutbesinin sonunda da:

"İş olup bitince, şeytan: "Doğrusu Allah size gerçeği söz vermişti. Ben de size söz verdim ama, sonra caydım; esasen sizi zorlayacak bir nüfuzum yoktu; sadece çağırdım, siz de geldiniz. O halde, beni değil kendinizi kınayın. Artık ben sizi kurtaramam, siz de beni kurtaramazsınız. Beni Allah'a ortak koşmanızı daha önce kabul etmemiştim; doğrusu zâlimlere can yakan bir azab vardır" der."
(İbrahim 22)

"Bugün beni kınamayın, siz kendi kendinizi kınayın! Zira dünyada iken benim sizin üzerinizde bir sultam, bir saltanatım, bir gücüm, kuvvetim yoktu. Bir göz kırptım, hemen peşime takılıverdiniz. Kalplerinizin ibresi o kadar zayıfmış ki, hemen peşime düştünüz!" deyince ona ve kendilerine gazaplanacaklar, mahvolacaklar kahrolacaklar.

Bundan sonra Rabbimiz bu kâfirlerin şöyle diyeceklerini haber veriyor:

11. "Dediler ki: "Rabbimiz! Bizi iki kere öldürdün ve iki kere de dirilttin. Biz de günâhlarımızı itiraf ettik. Şimdi acaba bizim için bir çıkış yolu var mı?"

Diyorlar ki, "Rabbimiz bizi iki kere öldürdün, iki kere dirilttin. Bu iki kere ölme iki kere diriltilme konusu Bakara sûresinde geçmişti.

"Ey kâfirler! Siz ölü iken sizi dirilten (Dünyaya getirip hayat veren) Allah'ı nasıl inkâr ediyorsunuz? Sonra sizi öldürecek, sonra sizi tekrar diriltecek ve sonunda ona döndürüleceksiniz."

(Bakara 28)

Kâfirler ilk üç safhayı inkâr edemiyorlardı. Nasıl inkâr etsinler ki, zaten bu hayatı yaşıyorlardı. Ancak son safhayı gözleriyle göremedikleri için reddediyorlardı. Şöyle söyleyelim: Burada iki ölümden ve iki dirilmeden söz ediliyor. Ölümlerden birincisi, bizim varoluşumuzdan önceki durumumuzdur. Bizim birinci durumumuz ölümdü, yokluktu. Biz önce yoktuk. Ademin sulbündeyken, ana rahmindeyken, henüz yaratılmamışken biz ölüydük, yoktuk.

İşte bu birinci ölüm halidir. Sonra Allah bizi yokluktan diriltti, işte bu da bizim birinci dirilişimizdir. Bu dirilişimizden sonra Allah bizi bir daha öldürecek. İşte bu ölüş bizim ikinci ölüşümüzdür. Sonra bu ölüşümüzden sonra Allah bizi bir daha diriltecek ve hesap-kitap için huzuruna çağıracak. İşte bu da bizim ikinci dirilişimizdir.

Kâfirler yeniden dirilmeyi ve hesaba çekilmeyi reddediyorlardı. Bunu peygamberleri vasıtasıyla Allah bildirdiği için reddediyorlardı. Ama şimdi bu safhayı gözleriyle görünce, bu kâfirler bize bu konuda daha önce haber gelmişti diyerek kabul edecekler, itiraf edecekler. Diyecekler ki:

"Biz günâhlarımızı itiraf ediyoruz! Yâni bu hayatı yaşarken, yeniden dirilmeyi inkâr ederken, hayatımızı bu anlayışa bina ederek, 'âhiret yoktur, öldükten sonra dirilme yoktur, hesap-kitap yoktur!' düşüncesine bina ederek, günâhlar peşinde koştuğumuz için ne büyük hata ettiğimizi anladık!" diyorlar. İşte bu, tüm ümitleri kaybolmuş, tüm beklentileri inkisâra uğramış, her şeyini kaybetmiş, perişan olmuş bir adamın hâli pür melâlidir.

Bu duruma düştükten sonra, bu perişanların ifade tarzına bir bakın ne diyorlar?

"Rabbena" diyorlar, "ey bizim Rabbimiz," diyorlar. "Ey bizim hayatımıza hakim olan Rabbimiz! Ey bizim hayatımıza yegâne program yapmaya yetkili olan Rabbimiz!" Hainler! Şimdi mi anladınız bunu? Oysa dünyada iken O'ndan başkalarının programlarına uyuyorlardı, kibirleniyorlardı.

Ama şimdi diyorlar ki, "Ya Rabbi! Bizi iki kere öldürdün iki kere dirilttin! Tüm gerçekleri şimdi anladık! Şimdi kavradık! Şimdi, şimdi:

"Acaba bizim için bir çıkış yolu var mıdır?"

Acaba içine düştüğümüz bu durumdan bize bir çıkış yolu var mıdır? Bunun bir kaç mânâsı vardır.

a. Acaba bizim için tekrar dünyaya dönmek gibi bir yol, bir imkân var mıdır?

b. Ya da içine düştüğümüz şu ateşten kurtulabilmek için bize bir imkân var mıdır?

c. Ya da bizim için bir daha ölmek gibi bir çıkış yolu var mıdır?

Aslında bunu derken, "eyvah bizim için hiçbir çıkış yolu yoktur," diyerek kahroluyorlar mahvoluyorlar. Veya, "ya Rabbi eğer sen istersen buna da yol bulursun," diye yalvarıp yakarmak istiyorlar. "Sen bunu istersen lütfedersin ya Rabbi!" diyerek özür dileme pozisyonuna giriyorlar.

12. "Sizin durumunuz böyledir. Çünkü bir olan Allah'a çağrıldığınız zaman inkâr ettiniz. Ona şirk koşulduğu zaman da buna inanıp onayladınız. Artık hüküm yüce olan Allah'ındır."

Siz dünyada böyleydiniz. Sizin şu anda bu içinde bulunduğunuz azabın sebebi şudur: Tek olan Allah'a çağrıldığınız zaman bunu inkâr ediyordunuz. Ya da tek olarak Allah'a kulluğa çağrıldığınız zaman bunu reddediyordunuz. Ama öyle değil de:

Ona şirk koşulunca, Allah'a şerikler, ortaklar bulununca da iman ediyordunuz, memnun oluyordunuz. Zümer sûresinde Rabbimiz bunu çok hoş anlatır:

Sadece Allah'tan bahsettiniz mi, sadece Allah dendi mi, her konuda etkin sadece Allah dendi mi, âhirete inanmayanların yüzlerinde bir ekşilik, bir rahatsızlık görürsün. Ama:

Ama onun berisinde bir şeylerden söz ettiniz mi, bir konuda sadece etkin ve yetkin olarak Allah'tan başkalarından da söz etmeye başlandı mı, gülüp sevinmeye başlarlar, yüzleri tabak tabak açılır.

Meselâ yağmurun yağması konusunda sadece Allah dediniz mi yüzleri ekşir ama bu konuda Allah'tan başka şeylerden, meselâ işte antisiklon, siklon

hava hareketinden, rüzgarlardan filan bahsettiğiniz zaman yüzleri gülmeye başlar. Veya çocuğun doğması, oluşması konusunda, "bu konuya etkin sadece Allah" dendi mi, ekşir yüzleri; ama çocuğun oluşumu konusunda Allah berisinde bir şeylerden, işte spermadan, hücreden, hücrenin döllenmesinden filan bahsettiniz mi, adamların yüzü tabak tabak açılır. Veya bir mecliste sadece Allah'tan söz ettiniz mi, çatlar patlar adamlar, ama öyle değil de Allah'ın berisinde bir şeylerden, meselâ senetten, çekten, geçimden, seçimden, arabadan, piyasadan, ölenden, öldürenden, yemeden, içmeden bir şeylerden söz edince, adamların yüzleri gülmeye başlar. Coşarlar, gülerler, tabak tabak açılırlar. Niye? "Hep Allah, hep Allah bıktık yahu! Yeter! Bu kadarı da olmaz ki!" derler.

Yâni her zaman Allah dendi mi, her konuda Allah dendi mi mahvoluyorlar. Ama bazan Allah dendi mi, bundan razı oluyorlar. Meselâ namaz deyin razı adam, oruç deyin razı... Zekâttan bahsedin, isterseniz malınızın tamamını dağıtın, onu hiç ilgilendirmez. Ama her konuda sadece Allah dediniz mi, işte o zaman patlıyor, çatlıyor, kahroluyor, mahvoluyor adam. Yemede, içmede, giyimde, kuşamda, eğitimde, hukukta, her şeyde sadece Allah dendi mi, pili bitiyor adamın. Meselâ çocuk eğitiminden söz ederken İslâm'ın çocuk eğitimi konusundaki görüşlerinden de bahsetseniz, fark etmez bundan razıdır adam. Ama bunu sadece Allah'a izafe ediverdiniz mi, bu konuda sadece Allah'ın emirlerini söyleyiverdiniz mi, işte bundan razı değildir adam. İnsan haklarından dolayı filan diye anlatsanız razıdır adam. Meselâ okulda dersin filan konusunun gündemi diye İslâm'ı anlatsan, bundan razıdır adam. Ama yeter ki gündemi İslâm değil, ders konusu tespit etsin. Yeter ki gündemi Allah değil de başka şeyler tespit etsin.

Meselâ İslâm'ın zekâtından, İslâm'ın infakından, hayırdan, yardımlaşmadan bahsedelim, İslâm'ın kurallarından söz edelim ama programı başkaları yapsın. Kandil için program yapsın, filorans programları yapsın, mevlit programları yapsın, o programı o yapsın. Programı Allah yapmasın yeter ki.

Evet bu adamlar dünyada böyleydi. Ama bakın ki şu anda onlar, o Allah'a ortak koştuklarınız hepsi dağılıp gittiler, hepsi yok olup gittiler.

Artık şimdi hüküm yüce olan Allah'a aittir. İşte şimdi o yüce Allah sizin hakkınızda ebedî azabı hükmetti, cehennem ateşini hükmetti. Zira o asla kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz, şirke asla rızası yoktur onun. Halbuki:

13. "O size âyetlerini göstermekte ve sizin için gökten rızık indirmektedir. Ama gönülden Allah'a yönelip dö-nenden başkası öğüt alıp düşünmez."

Allah varlığına, imana, cennete, kulluğa, rubûbiyetine, ulûhi-yetine dair âyetlerini göstermiştir. Delillerini, alâmetlerini işaretlerini sunmuştur. İşte bu âyetlerden birisi de yağmur âyetidir. Buradaki rızık ifadesi, yağmura işarettir.

Zira rızkın çeşitleri yağmur vasıtasıyladır. İşte Allah'ın sadece üzerinde düşünüp akıl yormanız gereken bir âyeti… Bir yağmur âyeti… Sadece bu âyet üzerinde bile ciddi ciddi düşünüp akıl yorduğunuz zaman, Kur'an'ın hak olduğunu anlayacaksınız. Bu bir tek âyet bile size Rabb olarak ve İlâh olarak Allah'ın varlığını anlatmaya yetecektir. Ancak tüm bu âyetleri ancak onlara yönelen, onlarla gönülden ilgilenen, ciddi ciddi bu âyetler üzerinde düşünen insanlar anlayacaktır.

Düşünün bir kere! Gökten size muhtaç olduğunuz bir damla yağmuru indirebilecek birileri var mı Allah'tan başka? Eğer varsa böyle birileri, onlara da kulluk yapabilirsiniz. Burada Rabbimiz sadece âyetlerinden bir tanesini zikretmiştir. Bunun dışında da sayısız görsel âyetler vardır, ama bunları, sadece bunlara yönelen kimselerin anlayabileceği vurgulanıyor.

14. "Öyleyse dini sadece Allah'a hâlis kılarak Allah'a dua edin. Kâfirler hoş görmese de."

Dini sadece Allah'a halis kılarak Allah'a dua edin. Katışıksız din sahipleri olarak, muhlisler olarak Allah'a dua edin. Allah'a dua edin, Allah'ı çağırın, Allah'a dâvetiye gönderin. Ama zarfın üzerine başka isimler yazmayın, birilerini duanıza ortak etmeyin. Ya da Allah'a ibadet edin, birilerini ibadetinize ortak etmeyin. Zümer sûresinde ifade edildiği gibi:

"Allah'ı bırakıp da kendilerine bir takım velîler edinenler, "Biz onlara, bizi sadece Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz," derler."

(Zümer 3)

Kâfirler sadece Allah'a ibadet etmeye asla razı olmazlar. Kâfirler sadece Allah'a dua etmeye asla razı olmazlar. Veya mü'minler ne yaparlarsa yapsınlar, kâfirler hiçbir zaman onlardan razı olmazlar, olmayacaklardır. Öyleyse ey mü'minler, siz kendi yolunuza devam edin. Sadece Allah'a dua edin, Allah'a duanıza başkalarını karıştırmayın.

Sadece Allah'a kulluk edin, kulluğunuza başkalarını karıştırmayın. Hayatınızın bazı bölümlerinde Allah'ın kulu, bazı bölümlerinde de başkalarının kulu olmayın. Hayatı bölmeyin, ikilem içinde bir hayata razı olup şirke düşmeyin, diyor Rabbimiz. Ki O dua edeceğiniz, ibadet edeceğiniz Allah:

15. "Dereceleri yükselten, arşın sahibi olan, kavuşma günüyle korkutmak üzere kullarından dilediğine emrinden ruh indiren (Allah'tır)."

O Allah, dereceleri çok yüksek olandır. Meleklere ve sevdiği kullarına bahşedeceği dereceleri çok olan, çok yüce dereceleri olan bir Allah'tır. Ya da kullarının derecelerini yükselten, katında çok yüce dereceler olan Allah'tır. Kullarına dereceler verir Allah. Bakıyoruz, bugün de birileri dereceler veriyor. Kendi kullarına, kendi kölelerine, kimi insanların da dereceler verdiğini

görüyoruz. Birinci derece, ikinci derece, üçüncü, beşinci derece gibi dereceler veriyorlar. İlk üç dereceye girenlere, yâni limon gibi suyunu sıkıp posasını çıkardıklarına, pillerini bitirdiklerine yeşil pasaport veriyorlar. Sen dekansın, sen bakansın, sen profesörsün, sen doçentsin gibi dereceler dağıtıyorlar. Veya seni mahiyetime aldım, sen mukarrabûn'dansın gibi lütuflarda bulunanlar filan görüyoruz. Her Rabb, kullarına elbette dereceler verir. Ama Allah'ın dereceleri o kadar yüce ki, katında o kadar yüce dereceler var ki, O'nun verdiği dereceleri hiç kimse veremez.

"Herkesin yaptığı amellere göre dereceleri vardır. Rabbin onların yaptıklarından asla gafil değildir."
(En'âm 132)
"Sizi yeryüzünün halifeleri kılan, size verdiği nimetler hususunda sizi denemek için kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılan odur."
(En'âm 165)

Bu âyetler, Rabbimizin bu derecelerini anlatan âyetlerdir. Kimisini zengin, kimisini fakir, kimisini güçlü, kimisini zayıf, kimisini beyaz, kimisini siyah kılarak, kimilerine imkân vererek, kimisine sıhhat, kimisine hastalık vererek dereceler takdir etmiştir Rabbimiz. Ama tüm bu verdiklerini, imtihan için veriyor Rabbimiz. Bu verdikleriyle kullarını denemek istiyor.

Allah, arşın sahibidir. Allah öyle yüce ki, arşın sahibidir. Ama Allah Teâlâ arşa hükmediyor, arşla ilgileniyor, ta arşın üstünde bizi nereden görecek? Bizi nereden duyacak? Bizimle nereden ilgilenecek? demeyin sakın:

"Siz neredeyseniz o Allah sizin yanınızdadır."
(Hadîd 3)

diyordu Hadîd sûresi. Burada da diyor ki Rabbimiz:

O Allah emrinden, işlerinden bir bölümünü göndermek üzere Ruh gönderir. Ama bu Ruhla, yâni melekle gönderdiği, O'nun işlerinin, emrinin tamamı değildir.

İfadesinden bunu anlıyoruz. Allah'ın başka işleri, başka emirleri de vardır. Semâvâtla alakalı, arşla alakalı, meleklerle alakalı ve diğer varlıklarla alakalı emirleri, işleri vardır Allah'ın. Ama bunlardan sadece bir kısmını, yâni bizimle alakalı, dünyayla alakalı olanları gönderir. Dünyaya, hayata, kullarının hayatına karışmak üzere gönderir bu emirlerini. Evet bizim hayatımıza karışmak üzere Ruh indirir Allah. Buradaki Ruh, Kur'an'dır, kalpleri ve ruhları dirilten vahiydir. Çorakları, ölüleri diriltmek üzere Rabbimiz vahyini indiriyor. İşte dereceleri

yüce olan Allah'ın kullarına verdiği en büyük ve en yüce derecelerinden biri de bu vahiydir.

Biliyoruz ki, Kur'an'ın bir adı da Ruhtur. Ruhla münasebeti kesilmiş olanlar da ölüdürler. Kur'an'la ilgisi kesilmiş insanlar ölüdür.

"Ey iman edenler, Allah ve Resûlü sizi size hayat verecek şeylere çağırdığı zaman onlara uyun."

(Enfâl 24) Âyeti bunu anlatır.

Allah, emrinden Ruh gönderir peygamberlerine. Peki ne için gönderir bu Ruhu? Telâk günüyle korkutmak için. Telâk günü, telâki günü, kavuşma günü, karşılaşma günü, mülâki olma günü, randevu günüdür. O gün ruhlar bedenlere, göktekiler yerdekilere, öncekiler sonrakilere, amel işleyenler işledikleri amellerine, kullar Mâbuduna, salih kullar cennete, diğer kullar cehenneme, ateşe kavuşur… Her şey birbirine kavuşur o gün.

Telâk, Kur'an'da Rabbimizin bize haber verdiği kıyametin isimlerinden biridir. Yevm'ül ceza, yevm'üt teğabun gibi kıyametin isimlerinden biridir. Bir önceki sûrede,

"Size Rabbinizin âyetlerini okuyan ve karşılaşacağınız bu günle sizi uyaran elçiler gelmedi mi?"

(Zümer 71)

buyurulmuş ve bu günün adı liga olarak sunulmuştu.

Yine Hakka sûresinde:

"Ben bu günle karşı karşıya geleceğime kesinlikle inanıyordum."

(Hakka 20)

Buyurularak bu günün adı mülâki olarak anlatılmıştır.

Evet peygamberler, ya da gönderilen Ruh, insanları öyle bir telâk günüyle uyarsın ki:

16. "O gün onlar meydana çıkarlar. Onların hiç bir şeyi Allah'a gizli kalmaz. Bugün mülk kimindir? Kahhâr olan tek Allah'ındır."

O gün onlar açığa çıkarlar, her şeyleri açığa çıkar. Mantar bitiyormuş gibi kabirlerinden dışarı fırlayıp atılırlar. Halbuki bu adamlar dün bunu inkâr ediyorlardı. Dünyada iken bunu, bu günü akıllarının ucundan bile geçirmiyorlardı. Bir daha dirilmeyeceklerini, sümen altı edileceklerini, gizlenip saklanabileceklerini tüm yaptıklarının yanlarına kâr kalacağını zannediyorlardı. Ama iş hiç de öyle olmamış şimdi diriltilmişler, gizli-aşikâr tüm yaptıkları, tüm suçları ortaya dökülmüş, tıraşları gözlerinin önüne inmiştir. Her şeyleriyle açığa çıkarlar. Kendileri, amelleri, niyetleri, gizledikleri, sakladıkları, yaptıkları,

yapmadıkları her şey açığa çıkar, her şey ortaya dökülür. Fâili meçhul hiçbir şey kalmaz o gün.

İşte insanların dirilip açığa çıktıkları o gün Allah buyuracak ki: "Mülk kimin bugün? Göktekiler yerdekiler, kasalarınızdakiler, keselerinizdekiler, altınızdakiler, üstünüzdekiler kimin bugün? Evleriniz, arabalarınız, kadınlarınız, çocuklarınız kimin bugün? Hâkimiyet kimin? Söz hakkı kimin bugün?" Yine Allah cevap verecek, buyuracak ki: "Bu gün mülk, hâkimiyet, Kahhâr olan tek Allah'ındır."

Peki sadece o gün mü diyecek Allah bunu? Bugün sormuyor mu Allah bunu? Ya da sadece o gün mü mülkün sahibidir Allah? Bugün mülkün sahibi o değil mi? Bugün söz sahibi Allah değil mi? Evet, bugün de mülkün sahibi O'dur. Bugün de, yarın da söz sahibi O'dur. Bugün de, yarın da mâlik O'dur. Ama imtihan gereği, dünyanın konu-mu gereği dokunmuyor Allah. O'nu mülkün sahibi bilenlere de, mülkün sahibi kabul etmeyenlere de dokunmuyor Allah. O'nu Rabb bilenlere de, ondan başka Rabbler kabul edenlere de dokunmuyor Allah. Namaz kılanlara da kılmayanlara da dokunmuyor.

Evet diyor ki Rabbimiz: "Bugün mülk, hâkimiyet tek olan, Kah-hâr olan Allah'ındır." Heybet ve korkusundan tüm mahlukâtın sustuğu Kahhâr olan Allah'ındır. Kendisinden başka her şeyi mağlup ederek üstün gelen Kahhâr Allah'ındır.

17. "Bugün herkese kazandığının karşılığı verilir. Bugün haksızlık yoktur. Şüphesiz ki Allah hesabı çabuk görendir."

O gün hüküm, o gün ceza, o gün adalet günüdür. Adaletin ve hakkın ikame edildiği gündür. O gün hiç kimseye haksızlık yoktur. Yâni o gün hiç kimseye, hiçbir varlığa en küçük bir adaletsizlik ve zulüm yapılmayacaktır. Ne yapmadıklarından ötürü birinin mükafatlandırılması, ne de hak etmediği halde haksız yere cezalandırılması biçiminde bir adaletsizlik yoktur o gün. Yâni cezalandırılması gerekirken hak ettiği bu cezadan kurtulması, cehenneme gitmesi gerekirken yanlışlıkla cennete gitmesi, cennete gitmesi gereken birinin de yapmadığı şeyler kendisine isnat edilerek haksız yere cehenneme gitmesi türünde bir zulüm olmayacaktır. Ya da hiç kimseye hak ettiği cezadan daha fazlasını yüklemek biçiminde veya yanlışlıkla birinin günâhının bir başkasına yüklenmesi, yâni birinin yerine başkasının cehenneme gitmesi gibi bir adaletsizlik olmayacaktır. O yüce mahkemede böyle bir adaletsizlik yoktur. Herkese yaptıklarının karşılığı tastamam verilecektir.

Üstelik Allah hesabı seri olandır. Hesabı çabuk görendir. Bu serilik, hesap-kitap başladıktan sonradır. Ondan önce hadislerden anladığımız kadarıyla, uzunca bir bekleme olacaktır. Mahşer yerinde insanlar peygamberlere

gidecekler, onlardan hesaplarının bir an evvel bitmesi konusunda şefaat talep edecekler. Bunu biliyoruz, ama hesap-kitap başladı mı, bu çok seri olacaktır. O gün süre tanıma, erteleme, geciktirme yoktur. Çünkü hiçbir durum onu başka bir durumla meşgul olmaktan engelleyemez. Allah hesabı o kadar çabuk görür ki, Rasûlullah'ın ifadesiyle:

"Gündüz yarılanmadan cennet ehli cennete, cehennem ehli cehennemde yerini almıştır."
(Kurtubî)

18. "Yaklaşan gün hususunda onları uyar. Çünkü o gün dehşet içinde yutkunurken yürekleri ağızlarına gelmiştir. Zâlimlerin ne dostu ne de sözü dinlenecek şefaatçileri vardır."

Yevm'ül azîfe, yaklaşmakta olan felaket, gelmekte olan tehlike, ölüm saati veya ölümü bile aratan ateşe atılma zamanıdır. Kullarına karşı sonsuz merhamet sahibi olan Rabbimiz merhametinin gereği olarak, her fırsatta onları uyarmaya devam ediyor. "Kullarım! Unutmayın ki kıyamet günü size çok yakındır. Sizi size yaklaşmakta olan bu korkunç günle uyarıyorum. Uyarılarıma kulak verin. Akıllarınızı başlarınıza alın. O gün için hazırlıklı olun, ansızın beyninizde patlayacak olan o günü hiç bir zaman hatırınızdan çıkarmayın," diye sürekli uyarıyor. Meselâ bakın Enbiya sûresinde:

"İnsanların hesaba çekilecekleri gün yaklaştı. Hal böyleyken onlar hâlâ gaflet içinde yüz çeviriyorlar."
(Enbiya 1)

Buyurulmaktadır. Yine Kamer sûresinin başında:
"Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı."
(Kamer 1)

Buyurulmaktadır. Tüm bu âyetlerde kaybedilecek, boşa harcanacak bir tek saniyenin bile olmadığı anlatılarak kullarını uyarmaktadır Rabbimiz.

O günün dehşetinden insanların kalpleri boğazlarına gelmiş ve yutkunmaktadırlar. Kalpleri boğazlarına kadar gelmiş ve onu yutmak istiyorlar, yâni kalpler boğazlarından fırlayacak hale gelmiş, kalpler boğazlarına gelip takılmış ne yutabiliyorlar, ne çıkıyor ne de yerine dönüyor. İnsanlar gerçeği anlamışlar ama bunu yutmaya çalışıyorlar.

Herkes susmuştur o gün. Zaten o gün Allah huzurunda ağızları bıçak açmayacak. Allah huzurunda kimin haddine konuşmak. Allah'ın izin verdiklerinin dışında hiç kimse konuşmaya güç yetiremeyecektir. Konuşan da o gün doğru konuşacaktır.

“O gün Rahmân’ın izin verdiklerinden başkası konuşamaz, konuşan da doğru konuşacaktır.”

(Nebe' 38)

O gün zâlimler için hamîm yoktur. Yâni o gün onlara sıcak bir kucak yoktur. Kimse onlara sıcak bir kucak açmayacak, onlarla ilgilenen kimseleri olmayacak, hiç kimse onların hallerini hatırlarını sormayacaktır. “Yahu ne âlemdesiniz? Başınızda bir sıkıntı mı var? Bir derdiniz mi var? Yapabileceğimiz bir şey var mı?” diye onlara sıcak bir kucak açacak kimseleri yoktur.

Sözü dinlenecek bir şefaatçileri de yoktur onların. Tüm dostları, tüm arkadaşları kendi dertlerine düşmüşler, kimse onların halini hatırını soramayacaktır.

19. “O Allah gözlerin hain bakışlarını ve kalplerin gizlediğini bilir.”

Gözler O’nundur, kalpler O’nundur. Gözleri de bilir, kalpleri de bilir. Gözlerin bakışlarını da, kalplerin gizlediklerini de bilir. Rabbimiz burada her şeyi ince teferruatına kadar, en ince noktalarına kadar bilirken, kendisinden utanmamızı, kendisine karşı saygılı ve dikkatli davranmamızı istemektedir. Allah her şeyi bilir ama dokümantasyon olarak değil, bilgi merkezi olarak bilmez. Aksine o bilgilerle hükmeder o Allah. Öyleyse biz de bilgiyi böyle anlatmak zorundayız. Kafamızda sır küpü gibi, bilgisayar gibi bilgileri doldurup depolamayalım, onunla hemen amele koşalım. Amel edelim bu bilgilerle ve onlara muhtaç insanlara duyurup ulaştıralım inşallah. Zira amele dönüşmeyen bilgi yüktür kişiye. Bakın Allah buyurur ki:

20. “Allah adaletle hükmeder. Onu bırakıp ta taptıkları ise hiç bir şeye hükmedemezler. Şüphesiz ki Allah hakkıyla işiten ve görendir.”

Allah bu bilgilerle hükmeder, hâkimiyetini gündeme getirir. Allah sizin mabutlarınız gibi kör ve sağır değildir. Allah her şeyi bildiği için, kullarından birini yargılarken, ona onun hallerinden bazı ayrıntıların gizli kalması söz konusu değildir. Gizlide, tenhada işlediği amellerin O’na gizli kalması, ya da o amelleri işlerken içinden geçirdiği niyetin Allah’a gizli kalması gibi bir şey söz konusu değildir. Çünkü Allah her şeyi bilendir. Ama sizin şu anda mâbud kabul ettikleriniz, ilâh kabul ettikleriniz bu gizlilikleri asla bilemezler.

İşte görüyoruz, onlar bir insanı yargılarlarken işlediği bir amelin sadece dış görünüşüne bakarak yargılarlar. Kişinin o anda kalbinden geçen niyetini kesinlikle bilemezler. İşte görüyoruz Allah’tan başka hükmedenlerin hükümleri ortada. Allah’tan başka kanun koyanların kanunları ortada. Bilgileri tam olmadığından, suçsuzu suçlu, suç-luyu suçsuz yapabiliyorlar. Kanunları bir kaç yıl bile dayanmıyor.

Bir de Allah hak ile hükmeder. Kitabını hak ile indirmiş, Peygamberini hak olarak göndermiştir. Gökleri ve yeri hak olarak yaratmıştır. Hak ile hükmeder ve hükmünü de tamamıyla icra eder. Allah hakkı gerçekleştirir, hakkı yerine getirir. Allah dışında onların putlaştırdıklarının hiçbirisi, hiçbir şeyi kaza edemezler. Kendi başlarına hiçbir şeye hüküm verip onu infaz edemezler. Çünkü hepsi de Allah'a boyun büküp teslim olmuşlardır. İşte ateş yakmadı İbrahim'i, işte bıçak kesmedi İsmail'i… Onlar hükmedemedikleri gibi hükümlerini yerine de getiremezler.

Çünkü Allah her şeyi hakkıyla işiten ve bilendir. Peki ne demektir hakkıyla işitmek? Hakkıyla işitmek, işittiğine icabet edebilmek demektir. Allah işittiklerine icabet etmek üzere işitir. Başka şeyler de işitir, ama hiçbirisi icabet edemez. İşittiklerinin imdadına yetişemez. Hadi çağırın bakalım imdadınıza yetişen birilerini bulabilecek misiniz?

21. "Onlar yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı ki, kendilerinden öncekilerin âkıbetlerinin nasıl olduğunu görsünler. Onlar kuvvet ve yeryüzündeki eserleri yönünden bunlardan daha da üstündüler. Böyleyken Allah onları günâhları yüzünden yakalayıverdi. Onları Allah'ın azabından kurtaran da olmadı."

Kim koruyabilir ki onları Allah'ın azabından? Allah'ın azabından onları koruyacak sadece imandı, sadece ameldi. Ama onların ne imanları vardı, ne de amelleri. Halbuki onlar sizden çok daha güçlüydüler. Güçlerinin zirvesinde bulunuyorlardı. Eserleri de sizinkilerden çok güçlüydü. Çığır açmaları yönünden, iz bırakmaları yönünden, arza hakim olmaları yönünden sizden çok daha güçlüydü onlar.

"Andolsun ki onları sizleri yerleştirmediğimiz yerlere yerleştirmiştik."
(Ahkâf 26)
"Toprağı alt üst etmişler ve onu kendilerinden daha çok imar etmişlerdi."
(Rum 9)

Bu kadar güçlü olmalarına rağmen günâhları sebebiyle Allah onları yakalayıverdi de, ağızlarının payını veriverdi. Günâhları sebebiyle Allah onları muâheze ediverdi. Demek ki günâh yakayı ele verme sebebidir. Tüm yakalanmalar, tüm muâhezeler günâhla ilgilidir.

22. "Bunun sebebi peygamberleri kendilerine apaçık mûcizeler getirdikleri halde inkâr etmeleri idi. Allah da onları tutup yakalayıverdi. Doğrusu o kuvvetlidir, cezalandırması da pek şiddetlidir."

Peygamberleri onlara apaçık Beyyine'lerle, Allah'ın âyetleriyle gelmişlerdi. Taşıdıkları sıfatlar ve özellikler yönünden peygamberler hiç kimsenin inkâr edemeyecekleri kimselerdi. Bu yönden apaçıktı Allah'ın elçileri, getirdikleri âyetler de öyleydi. Hiç kimsenin inkâr edemeyeceği, reddedemeyeceği âyetlerdi onlar. Ama onlar, o peygamberleri de, getirdikleri mesajı da reddedince Allah da onları yakalayıverdi. Allah'ın yakalaması pek çetindir. Kimse Allah gibi yakalayamaz, kimse O'nun gibi cezalandıramaz.

Bakın burada bir örnek verecek Rabbimiz. Bu yakalamaya ve cezalandırmaya bir örnek. Daha önceki âyetlerde anlatıldığı gibi, güçlerine, kuvvetlerine, devletlerine, saltanatlarına güvenerek Allah'a ve onun elçilerine karşı müstekbirce bir tutum sergileyen, kendilerine apaçık Beyyine'lerle gelen Allah elçilerini yakalamaya çalışan, onları susturmaya çalışan ve bu yüzden de helâk edilenlerden bir örnek daha sunacak Rabbimiz:

23,24. "Andolsun ki biz Mûsâ'yı mûcizelerimiz ve apaçık hüccetle Firavun, Hâmân ve Kârun'a gönderdik. Onlar, "bu çok yalancı bir sihirbazdır," dediler."

Diyor ki Rabbimiz, "biz Mûsâ'yı âyetlerimizle gönderdik." Bizim varlığımıza, kendisinin peygamberliğine delil olmak üzere âyetlerle gönderdik onu. Âsâ âyeti, yed-i beyzâ âyeti ve diğer âyetlerle, apaçık alâmetlerle gönderdik onu. Hz. Mûsâ'nın kendisiyle gönderildiği âyetler, Zuhruf sûresinde ve diğer sûrelerde anlatılır. Bunları şöylece özetleyebiliriz:

1. Sihirbazların Hz. Mûsâ'nın karşısında yenilmeleri ve müs-lüman olmaları âyeti.

2. Hz. Mûsâ'nın önceden haber verdiği açlık ve kıtlığın, Mısır'ı kasıp kavurması.

3. Hz. Mûsâ'nın duasıyla Mısır üzerine bir bulut gibi çullanan çekirgeler ordusu.

4. Allah'ın peygamberinin arzusuyla, tüm Mısır'ı bit ve pirelerin sarması. Tüm evleri barkları, yatakları yorganları bitle dolmuş, buğday ambarları ve ekonomileri mahvolmuştu.

5. Mûsâ'nın (as) işaretiyle kurbağaların yağması ve tüm evlerine, eşyalarına kurbağaların dolup istilâ etmesi.

6. Allah'ın, Firavun oğullarına kan göndermesi. Mısır'ın tüm çeşmeleri kan, lavaboları kan, kuyuları kan, nehirleri kan tüm suları bir anda kan oluvermişti.

7. Tufanın gelişi. Her şeyi yerle bir eden tufanın gelişi.

İşte Rabbimiz peygamberini bu tür âyetlerle göndermişti, bir de:
Açık bir sultanla, açık bir sultayla, yâni haklılıkla gönderdik diyor Rabbimiz. Yâni Mûsâ giderken haklıydı. Tâ baştan haklıydı Mûsâ (as).

Mûsâ'nın Firavun'a gönderiliş misyonunu A'râf sûresinden öğreniyoruz. Görevi ilk olarak Firavun'u ve çevresindekileri Allah'a imana dâvet etmek, ikinci olarak da İsrail oğullarını Firavun'un köleliğinden kurtarmaktı.

Dediler ki, "bu bir sihirbazdır." Hz. Mûsâ, Firavun'un karşısına ilk çıktığında ona gösterdiği âsâ ve yed-i beyzâ mûcizelerinden sonra, Firavun ve çevresindeki danışmanları, "bu bir sihirbazdır," dediler. Peki şimdiye kadar hangi sihirbaz bunları gösterebilmişti? Hangi sihirbaz bu cesareti gösterebilmişti? Bir adam öldürmüş, Mısır'dan kaç-mış, uzun bir süre Medyen'de sığındıktan sonra şimdi güpegündüz elinde âsâsıyla Mısır'a, hem de dünyanın en büyük, en zâlim, en güçlü devletinin sarayına elini kolunu sallaya sallaya girip, karşısına dikilip onlara hakkı tebliğ ediyordu. Hangi sihirbaz becerebilirdi bunu? Hangi sihirbaz kendisine mutlak ceza verecek olan yeryüzünün en zâlim ve en güçlü ordusuna sahip olan bir kralın sarayına böyle bir cesaretle girebilmişti bugüne kadar? Şimdi böyle zâlim bir idarecinin karşısında hangi sihirbaz bir asayı yılan haline getirebilirdi? Hangi sihirbaz bir el çabukluğuyla, bir göz işaretiyle koskoca bir ülkeyi böyle açlık ve felakete sürükleyebilirdi? Hangi sihirbaz bir ülkenin tamamının evlerine kurbağalar, çekirgeler, bitler doldurabilirdi? Hangi sihirbaz tüm suları kan haline getirebilirdi?

Evet bu güne kadar hangi sihirbaz becerebilmişti bütün bunları? Firavun Hz. Mûsâ'nın gösterdiği bu müthiş mûcizeler karşısında öylesine şaşırmıştı ki şöyle diyordu: "Sen bizi sihrinle yurdumuzdan çıkarmaya, bizim dinimizi değiştirmeye ve Mısır'ın yönetimini eline ge-çirmeye mi geldin?" Oysa kesinlikle biliyorlardı ki, o güne kadar hiç bir sihirbazın sihir gücüyle bir memleketi fethettiği görülmemişti. Sihirbazlar sadece kendisinden mükafatlar alabilmek için o güne kadar onun ayaklarını öpmekten başka bir şey yapmamışlardı, bunu çok iyi biliyordu.

Onun içindir ki Firavun'un, hem "sen bir sihirbazsın" demesi, hem de arkasından "sen benim krallığımı ele geçirmek istiyorsun" de-mesi onun kafasının ne denli karıştığını göstermektedir. Bu, Firavu-n'un ve onun yanında yer almış peygambere sihirbaz diyen bu devlet erkanının onun bir sihirbaz değil tüm bunları Allah desteğiyle gösteren bir peygamber olduğunu anladıklarını,

ama saltanatlarının, statülerinin yok olmasından endişe ettikleri için onu reddetmeye çalıştıklarını göstermektedir.

Firavun ve adamları, Hz Mûsâ'nın mantıklı konuşması ve de gösterdiği mûcizeler karşısında, sadece saraydaki adamları değil, aynı zamanda bütün halkı da etkileyeceğini anlamıştı, bu yüzden ellerindeki mevkileri, iktidarları ve nüfûzları ile hakka karşı koymak isti-yorlardı.

Burada dikkat ederseniz Hz. Mûsâ'nın (as) Firavun, Karun ve Hâmân'a gönderildiği anlatılıyor. Bu üç kişiden Firavun ve Hâmân Kıptilerin ileri gelenlerinden, Karun da İsrail oğullarındandır. Hâmân, Firavun'un veziridir. Karun da para babasıdır. Parasının büyük bir bölümünü düzenin devamına harcayan, düzen devam ettikçe de para kazanan birisidir.

25. "İşte Mûsâ tarafımızdan kendilerine hakkı getirince, "Onunla beraber iman edenlerin oğullarını öldürün, kadınları sağ bırakın!" dediler. Ama kâfirlerin tuzağı elbette boşa çıkar."

"Mûsâ'ya iman edenlerin oğullarını öldürün, kadınlarını sağ bırakın" diyorlar. İşte küfrün, kaba kuvvetin mantığı budur. Hak karşısında delil bulamayınca, bâtılın sarıldığı sarılacağı en kestirme yol budur. Tarih boyunca bu hep böyle olmuştur. Dün de, bugün de küfrün mantığı hiç değişmemiştir. Asmak, kesmek, hapsetmek, susturmak ve öldürmek. Firavun, Hz. Mûsâ doğduğu günlerde de böyle bir tedbir almıştı. Bu emir ya Firavun'un ikinci bir emridir, ya da öncekini uygulayan Firavun ölmüştür de onun yerine geçen oğlu ikinci Firavun böyle bir emir vermiştir.

26. "Firavun, "bırakın beni, Mûsâ'yı öldüreyim! Eğer kurtulabilirse Rabbine yalvarsın! Çünkü ben onun dininizi değiştireceğinizden, yahut yeryüzünde fesat çıkaracağından korkuyorum" dedi."

Daha önceki âyetlerde geçmişti; her toplum, yok etmek, susturmak, öldürmek için peygamberlerin peşine takıldılar buyurmuştu ya Rabbimiz, işte burada buna bir örnek veriliyor. Bakın Firavun diyor ki, "bırakın beni, tutmayın beni de onu öldüreyim." Korkak pehlivan. "Bırakın beni be! Tutmayın beni! Tutun beni de bırakın öldüreyim onu!" Tam bir korkak pehlivan yâni. Bakın Mûsâ'yı öldürmek istediğini, onu öldürecek güçte olduğunu, buna gücünün yettiğini, ama birilerinin kendisini engellediğini ifade etmeye çalışıyor. Oysa onun içini kemiren korku, Allah'ın elçisine el kaldırmasına engel oluyordu.

Nitekim bakıyoruz, daha sonra ona iman eden sihirbazları öldürüyor, ona inanan garibanları öldürüyor ama Mûsâ'ya yine de do-kunmuyor, dokunamıyor. Mûsâ'ya (as) ilişmeye cesaret bulamıyor kendisinde. Mekke'de de görülen buydu. Mekkeli müşrikler, Rasûlul-lah'a iman eden garibanları öldürmeye

çalışırken, Rasûlullah'a dokunmaya cesaret edemiyorlardı. Biliyorlar aslında bu kâfirler peygam-beri öldüremeyeceklerini.

"Bırakın beni, onu öldüreyim! Eğer kurtulabilirse Rabbine dua etsin!" diyor. Eğer kurtulabilirse Rabbine dua etsin ifadesini iki sebeple söylediğini düşünüyorum:

1. Firavun, bu sözüyle Mûsâ'yla alay ediyor, istihzâ ediyor. Hem Mûsâ'yı, hem de Mûsâ'nın Rabbini küçük düşürmek istiyor. Yâni kendi iktidarı ve saltanatı karşısında Mûsâ'nın duasının bir işe yaramayacağını, dua etse de kendisine herhangi bir yardım ulaşmayacağını ortaya koymak istiyor. "Hadi dua et de, kurtarabilirse benim elimden kurtarsın seni Rabbin!" demeye çalışıyordu alçak.

Yâni Mûsâ'nın sözünü ettiği Rabbi sakın sizi korkutmasın. Çünkü onun hakikati yoktur. "Sizin en yüce Rabbiniz benim! Sizin benden başka Rabbiniz yoktur. Bu ülkede kanun koyma hakkı, emretme ve yasaklama hakkı, haram ve helal koyma hakkı bana aittir!"

2. Bir ikinci sebebi de çevresindekilere karşı dindarlık gösterisinde bulunuyordu. Yâni bir yandan bu sözleriyle Allah'a ve peygamberine karşı küfrünü ortaya koyarken, öbür taraftan da dikkat edin bu sizin dininizi değiştirecek, diyerek çevresindekilere karşı dindarlık gösterisinde bulunuyordu. "Dikkat edin ey ahali, bu adam sizin dininizi değiştirecek! Halbuki bizler dinimize bağlı insanlarız! Bunun dininizi değiştirmesine asla müsaade etmeyin!" demeye çalışıyordu.

Bu adam sizin dininizi değiştirecek. Din bir hayat tarzıdır, din bir yaşam biçimidir. Din yönetimin işleyiş biçimidir. Yâni diyor ki Firavun, "o sizin hükümdarınızı değiştirecek, siyasetinizi, yaşam biçiminizi, kültürünüzü, medeniyetinizi, ekonomi anlayışınızı, kılık-kıyafet anlayışınızı, eğitim düzeninizi değiştirecek!" Yâni, "ben onun sizi bana ibadetinizden koparıp, kendi Rabbine ibadete götüreceğinden korkuyorum," diyordu. "Sizi benim arzularımı gerçekleştirmenizden, bana kulluktan çıkarıp, kendi Rabbinin arzularını gerçekleştirmeye götüreceğinden korkuyorum," diyordu.

Demek ki Firavun, Mûsâ'nın bunları değiştirmek üzere geldiğini biliyordu. Biliyordu ki peygamber içinde bulunduğu topluma uymak için gelmez. Biliyordu ki peygamber uzlaşmacı değildir. Biliyordu ki peygamber yeryüzünde Allah'ın istediği hayat tarzını gerçekleştirmek üzere gelirdi. Biliyordu ki peygamber kesinlikle yeryüzünde Allah'ın kullarının Allah'tan başkalarının kanunlarına itaat ederek, Allah'tan başkalarının arzularını gerçekleştirerek Allah'tan başkalarına kulluk etmelerine asla razı olmayacaktı.

Biliyordu ki, peygamber yeryüzünde Allah'ın hâkimiyetini gerçekleştirmek ve Allah berisinde tüm tâğutların hâkimiyetlerine son vermek üzere gelmektedir.

Firavun bunu çok iyi biliyor ve korkuyordu. Fakat her sahtekâr politikacı gibi, kendi iktidarının, kendi egemenliğinin elden gideceğini söylemiyor da, "ey ahali, dikkat edin bu adam sizin dininizi, sizin hayat programınızı, sizin sisteminizi değiştirmek, sizin huzurunuzu kaçırmak istiyor. Bırakın beni de onu öldüreyim!" diyordu. "Ben kendimi değil, kendi saltanatımı değil, kendi iktidarımı değil sizleri düşünüyorum. Zira o bir vatan hainidir. O bir vatan düşmanıdır. O sizin düşmanınızdır" diyerek çevresindekilerin desteğini almaya çalışıyordu. "Ken-dim için istiyorsam namerdim! Onun yeryüzünde fesat çıkarmasından korkuyorum," diyor.

Peki acaba Firavun'a göre fesat nedir? Firavun'a göre fesat, kendi düzeninin bozulmasıdır. Firavun'a göre fitne, kendi egemenliğinin sarsılması, insanların kendisine kulluğunun bitmesidir. Halbuki fesat, yeryüzünde yeryüzünün sahibi olan Allah'ın koyduğu düzenin bozulmasıdır. Yeryüzünde en büyük fesat kulların kullara rabliği ve kulluğudur. Kendisini yaratıcısına kulluk makamından indirip ya kendi kendisine ya da kendisi gibilere kulluğa yönelten kişi yeryüzünde en büyük fesadı gerçekleştirmiş demektir.

Tüm tâğutların, Allah'a hâkimiyet tanımayan, Allah'a söz hakkı vermeyen, yeryüzünde Allah sisteminin uygulanmasına geçit vermeyen, yeryüzündeki Allah kullarının, Allah'a kulluğunu engelleyerek kendilerine kulluğa çağıran tüm tâğutların iddiasıdır bu. Ne zamanki kendi tanrılıklarını bitirecek bir hareket görürlerse, hemen düzen elden gidiyor, fesat çıkarıyorlar diye feryadı basarlar. Halbuki esas fesat, esas bozgunculuk, yeryüzünde Allah kullarının Allah'tan başkalarına kulluk etmesidir. Esas fitne, yeryüzünde Allah'ın kullarının kendi hür iradeleriyle kime kulluk edeceklerine, kimin kanunlarına itaat edeceklerine karar verme haklarının ellerinden alınmasıdır. İnsanları zorla kendi kanunlarına uyarak kendilerine kulluğa zorlamaktır. İşte asıl fitne, asıl fesat budur.

27. "Mûsâ da: "Ben hesap gününe inanmayan her kibirliden benim de Rabbim sizin de Rabbinize sığındım!" dedi."

Mûsâ (a.s) diyor ki, "ben, beni koruması için Allah'tan eman istiyorum. Allah'ın koruması altına giriyorum." Zaten böyle bir durumda bir müslümanın yapabileceği başka bir şey de yoktur. Tüm dünya kendisine düşman bile olsa, o tüm dünyadakilerin zimamı elinde olan Allah'tır. Allah mutlak güç, kuvvet sahibidir. Kendisine sığınanı koruyacak ve tüm dünyayı onun önünde eğilmeye zorlayacaktır.

28. "Firavun ailesinden olup, imanını gizleyen bir mü'min adam şöyle dedi: "Siz bir adamı "Rabbim Allah-tır" diyor diye öldürecek misiniz?

Halbuki o, size Rabbi-nizden apaçık mucizeler getirmiştir. Eğer o bir yalancı ise yalanı kendisinedir. Eğer doğru söylüyorsa, sizi tehdit ettiği azabın bir kısmı gelip size çatar. Şüphesiz ki Allah haddi aşan, yalancı kimseyi doğru yola eriştirmez.”

Kimileri bu mü'min kişinin İsrail oğullarından birisi olduğunu söylemişlerse de, âyet-i kerîmedeki:

İfadesine bakılırsa, onun Kıptilerden, Firavun’un hânedanından, Firavun’un akrabalarından birisi olması daha muhtemeldir. Süddî, bu mü'min kişinin Firavun’un amcasının oğlu olduğunu söyler. İbni Abbas, Kasas sûresinde daha önce Hz. Mûsâ Mısır’da bir Kıptiyi öldürünce, kendisine yardım eden mü'min kişiden ve Firavun’un karısından başka hiç kimse Mûsâ’ya inanmamıştır der:

“Şehrin öbür ucundan bir adam koşarak geldi: “Ey Mûsâ! İleri gelenler seni öldürmek için hakkında müzâkere ediyorlar. Derhal buradan çık! İnan ki ben senin iyiliğini isteyenlerdenim,” dedi.”

(Kasas 20)

İşte bu mü'min kişi, Allah’ın elçisini öldürmek isteyen Firavu-n’un karşısına dikilmiş, bu yüzden de kendisine âl-i Firavun’un mü'mi-ni denmiştir. İşte bu müminin şanlı mücâdelesi, bu sûrede anlatıldığı için de bu sûreye onun adına izâfeten, “Mü'min sûresi” denmiştir.

Bu Allah’ın mü'min kulu, önceleri imanını gizliyordu. Ama iş ciddiydi. Allah’ın peygamberi Mûsâ’nın öldürülmesi söz konusuydu. Böyle ciddi bir durumda artık gizlenmenin anlamı kalmamıştı. Önce bu mü'min kişinin yavaş yavaş nasihatle işe başladığını, sonra da açıktan açığa savaşın içine girdiğini görüyoruz. Bakın diyor ki:

“Rabbim Allah’tır” diyen bir adamı öldürmek mi is-tiyorsunuz?”

Rabbim Allah dediği için bir adamı öldürmek mi istiyorsunuz?

“Halbuki o size Rabbinizden apaçık mûcizeler ge-tirmiştir.”

Mûsâ (a.s) onlara âsâ ve yed-i beyzâ mûcizelerini gösterdikten sonra diyordu bunu. O size gösterdiği bu mûcizelerle bir peygamber olduğunu ispat etti.

“Eğer o bir yalancıysa yalanı kendisinedir.”

Eğer bu iddiasında o bir yalancıysa, bunun zararı kendisinedir. Bu yalanının vebâlini kendisi çekecektir. Size herhangi bir zararı dokunmayacaktır. Eğer o bir yalancıysa, bunun zararı sadece kendisine dokunacaktır. O yalanının zararı kendisinden öteye geçmeyecektir. Yalancının mumu yatsıya kadar yanacak ve sonunda sönecektir. Dolayısıyla hemen onu öldürmeye kalkmayın, ona mühlet tanıyın ki, yalancı mı doğru mu olduğu anlaşılsın.

"Eğer doğru söylüyorsa, sizi tehdit ettiği azabın bir kısmı bile olsun size gelip çatar."

Eğer doğru söyleyen bir elçiyse, o zaman onun sizi tehdit ettiği azapların bir kısmı dünyada sizin başınıza gelebilir.

"Şüphesiz ki Allah haddi aşan yalancı kimseyi doğru yola eriştirmez."

Allah kesinlikle yalancı ve müsrif kimseyi başarıya ulaştırmaz. Mü'min kişi bu sözüyle şunu anlatmaya çalışıyordu:

1. İyi düşünün ey kavmim, bu adam gerçekten yalancı birisi olsaydı, Allah kesinlikle ona yardım etmez, ona müzâhir olmaz, yâni size gösterdiği bu mûcizeleri ona vermezdi. Allah, onu bu tür mûcizelerle desteklemezdi.

2. Eğer o bir yalancıysa, toplumda hiçbir değeri olmayacağından, hiç kimse böyle bir yalancıya itibar edip onun peşine takılmayacağından, korkmanıza gerek yoktur.

Mekke'de Rasûlullah'ı bu işten vazgeçirmek için yanına gidip onu dinledikten sonra, tüm düşünce sistemi allak bullak olarak dışarıya çıkan Velid bin Muğire de böyle demişti. Velid onun Allah'ın peygamberi olduğunu anlamış ve kendisini merakla bekleyenlere şöyle demişti: "Vallahi ben şiirin âlâsını bilirim, bu adamın dediklerinin şiirle uzak ve yakından hiçbir ilgisi yoktur. Ben sihiri de tanırım, bunun dediklerinin sihirle de ilgisi yok. Benim size diyebileceğim bir tek şey var. Bırakıverin onu kendi haline. Eğer doğru söylüyorsa, gerçekten bir peygamberse, Allah onu mutlaka zafere ulaştıracak ve siz de onun zaferlerinden, şereflerinden istifade edersiniz. Yok eğer o bir yalancıysa, zaten kimse peşine takılmayacaktır, korkmanızın bir mânâsı kalmaz."

3. Bir de bu mü'min kişi aslında bu sözleriyle Firavun'a laf dokunduruyor ve taş atıyordu. "Eğer sizler yalan uydurarak, haddi aşar ve Allah'ın elçisini öldürmeye kalkarsanız, Allah size hiçbir zaman hidâyeti nasip etmeyecektir," diyordu.

Buna istidrâc'ül muhâtap denir. Yâni karşıdakini yavaş yavaş istediği noktaya getirme sanatı. Dikkat ediyorsanız, "ey kavmim Rab-bim Allah diyen bir adamı öldürecek misiniz?" diyor. Hz. Mûsâ'yı tanı-mıyormuş gibi davranıyor, Firavun'un sadık adamlarından birisiymiş ve kavminin iyiliğini düşünüyormuş gibi davranıyordu. Böylece sözünün, nasihatinin etkili olacağını düşünüyordu. Hz. Mûsâ'yı tanımış ve ona inanmış biri edâsıyla nasihat ettiği zaman çevresindekilerin, "tamam, zaten sen de onlardansın! Sen de ona inanmış birisin!" diyerek sözlerine itibar etmeyeceklerinden endişe ediyordu.

Dikkat ederseniz, "Eğer o bir yalancıysa" sözünü öne almış, böylece kendisini kamufle etmeyi denemiştir. Ama giderek daha da etkili olabilmek için, sözlerinin dozajını artırarak imanını ortaya koymaya başlıyor:

29. "Kavmim! Bugün yeryüzüne hakim kimseler olarak hükümranlık sizindir. Ama Allah'ın azabı gelip bize çatarsa bize kim yardım eder?" Firavun: "Ben size kendi görüşümü söylüyorum ve yine size ancak doğru yolu gösteriyorum," dedi."

Diyor ki mü'min kişi: "Ey kavmim! Şu anda mülk sizindir. Şu anda mülk sizdedir. Yâni Mısır'ın iktidarı bugün sizin elinizdedir. Mısır'da İsrailoğullarına galip gelmiş ve egemenliği onların elinden almış, onları ezip köle haline getirmiş durumdasınız. Allah'ın şu anda size verdiği güç, kuvvet, iktidar, saltanat gibi nimetlerini hiç düşün-müyor musunuz? Tüm bunları size Allah vermedi mi? Bütün bu nimetleri size Allah'tan başkaları mı verdi? Bütün bu nimetleri size bahşeden Rabbinize karşı niçin nankörlük yapıyorsunuz? Niçin onu ve nimetlerini unutup da onun elçisine böyle davranarak onun gazabına dâvetiye çıkarıyorsunuz? "Rabbim Allah" diyen ve size Rabbinden mûcizeler getirmiş bir Allah elçisini öldürmeye kalktığınız zaman onun azabından bizi kim kurtarabilecek?" "Biz," diyerek hem kendisinin de onlardan olduğunu hissettiriyor hem de onları düşünmeye dâvet ediyor.

İfadeden anlaşılıyor ki, bu tartışma büyük bir kalabalığın önünde cereyan etmiştir. Bu akıllıca ve düzgünce yapılan nasihatler karşısında, gururu kendisini günâha götüren, çevredekilerin bu nasihatlerden etkilenmesinden korkan ve başka âyetlerin ifadesinden anlıyoruz ki, kendisi de onun hak peygamber olduğunu bilen Firavun, o mü'minin sözlerini keserek hemen ileri atılır ve söze karışır.

Halbuki o da biliyordu ki Mûsâ Allah'ın elçisiydi.

"(Mûsâ Firavun'a:) "Pekâlâ sen de biliyorsun ki, bunları birer ibret olmak üzere ancak göklerin ve yerin Rabbi indirdi," dedi."

(İsrâ 102)

"Kendileri de bunlara yakînen inandıkları halde, zulüm ve kibirlerinden ötürü onları inkâr ettiler. Bozguncuların sonlarının nasıl olduğuna bir bakın."

(Neml 14)

Hz. Mûsâ'nın hak elçi olduğunu Firavun da biliyordu, çevresindekiler de biliyorlardı. Ama Firavun kibrinden ötürü, mahiyetindekiler de Firavunun korkusundan dolayı reddediyorlardı.

"Andolsun ki Mûsâ'yı mûcizelerimizle ve apaçık bir delille Firavun'a ve onun ileri gelenlerine gönderdik. Fakat onlar Firavun'un emrine uydular. Oysa Firavun'un emri doğru değildi."

(Hud 97)

Onun Allah’ın elçisi olduğunu Firavun da, çevresindekiler de biliyordu ama gururu kendisini günâha sevk eden Firavun, o mü'minin sözünü keserek şöyle diyordu: “Fitnenin kökünü kesmek için ben size diyeceğimi dedim. Mûsâ’yı öldürmenin dışında benim ortaya koyabileceğim bir fikrim yoktur. Bununla da ben size sadece doğru yolu ve iyiliği göstermiş oluyorum.” Firavun’un bu ifadelerine bakılırsa, onun, bu mü'min kişinin mü'min olduğunu anlamadığı anlaşılıyor. Değilse Mûsâ’ya kızacak yerde ona kızmalıydı. Ama bakıyoruz, Firavun hâlâ Mûsâ’ya kızgınlığını dile getiriyor.

Fakat bu yiğit mü'mini bu palavralar da durduracak değildi. Ne pahasına olursa olsun, o bu beyinsizleri bu işten engelleyecekti. Allah’ın elçisinin öldürülmesine asla izin vermeyecekti. Önceki nasihatlerinin neticeyi sağlamadığını gören yiğit mü'min, onlara başka yönden tesir etmeyi dener. Öncekilerin âkıbetlerine dikkat çekerek onları uyarmayı ve kalplerini eritmeyi dener. Kendilerinden öncekiler de tıpkı onlar gibi Allah’ın elçilerini yalanlamış ve Allah onları yerin dibine batırmıştı. Öncekilerin bu korkunç âkıbetleri, sonrakiler için elbette canlı birer ibret levhasıydı. Ve bir silâh olarak bu mü'min bunu kullanmalıydı.

30,31. İman etmiş kişi dedi ki: “Ey kavmim! Doğrusu ben sizin için Nuh kavminin, Âd, Semûd ve onlardan sonra gelenlerin durumu gibi (Peygamberleri yalanlayan) toplulukların başlarına gelen bir günün benzerinden korkuyorum. Allah kullarına bir zulüm dileyecek değildir.”

“Ey kavmim, ben sizin için sizin başınıza Nuh, Âd ve Semûd kavminin başına gelen yevm’ül ahzâb’dan korkuyorum. Allah’ın elçilerini yalanlayan bu toplumların başına gelen bir günün, sizin de başınıza gelmesinden korkuyorum. Onların âkıbetlerine sizin de mâruz kal-manızdan endişe ediyorum. Allah asla kullarına azap etmeyi murad etmez, kullarını suçsuz yere cezalandırmaz, asla kullarını helâk etmeyi istemez. Ama onlar haddi aşarak azabı hak edince de, artık adaleti gereği Allah azabını gönderiverir. Öyleyse onların yok edilmesi adalettir. Zira yaptıklarıyla onlar bunu hak ettiler. İşte ben, sizin için böyle bir azabın gelmesinden ve tıpkı onlar gibi yerin dibine batırılacağınızdan endişe ediyorum.”

32,33. “Ey kavmim! Gerçekten sizin için o tenâd gününden, arkanıza dönüp kaçacağınız günden korkuyorum. (O gün) sizi Allah’tan (ve onun azabından) kurtaracak hiç kimse yoktur. Allah kimi saptırırsa, artık onu doğru yola iletecek de yoktur.”

O mü'min diyor ki: “Ey kavmim sizin için tenâd gününden korkuyorum. Yevm’üt Tenâd; Tenâdi günü, nidalaşma günü, bağrışıp çağrışma günü demektir ki, bu, kıyamet günüdür. O gün insanlar bağrışıp çağrışacaklar. “Aman! İmdat!

Yetişin! Yetişen yok mu? Kurtaran yok mu?” diye feryad u figan edecekler. İniltilerin gürültülerin ayyûka çıktığı bir ortam olacak. Diyor ki o mü'min, “ey kavmim, ben sizin için böyle bir günde bağrışıp çağrışacağınızdan korkuyorum. Allah’ın elçisine karşı takındığınız bu tutumunuzdan ötürü, kıyamet günü ateşle karşı karşıya geleceğiniz gün bağırıp çağırarak kaçışacağınızdan, böyle bir durumla karşı karşıya kalacağınızdan korkuyorum.” Buradaki bağrışıp çağrışmayı şöyle anlıyoruz:

1. Cehennemi görünce insanların oraya girmemek için bağrışıp çağrışmaları, acı acı feryat etmeleridir. Rahmân sûresinde Rabbi-miz, melekler insanları cehenneme doğru sürüklerken onların bağırıp çağırarak, acı acı feryatlar atarak kaçmaya çalışacaklarını ama asla ateşten kaçamayacaklarını anlatır.

“Ey cin ve insan toplulukları! Hadi gücünüz yetiyorsa göklerin ve yerin çevresinden geçip kurtulun. Ferman olmadıkça asla geçemezsiniz”

(Rahmân 33)

Buyuracak ama insanların asla buna güçleri yetmeyecek ve o ateşten kurtulma imkânı bulamayacaklar. Veya o gün insanları bir araya toplayan melekler nida ederler, bağırıp çağırırlar. Cennetliklerin cehennemdekilere, cehennemdekilerin de cennetliklere nida edecekleri bir gündür. A’râf sûresinde bu şöyle anlatılır:

“Cennet ehli cehennem ehline: “Biz Rabbimizin bize vaadettiğini gerçek bulduk, siz de Rabbinizin size vaa-dettiğini gerçek buldunuz mu?” diye seslenirler.”

(A’râf 44)

Yâni, “nasılmış? Ne diyorsunuz? Yapar mıymış Allah dediklerini? Vaadleri gerçek miymiş? Biz Rabbimizin bize vaadettiği cenneti, devlet ve nimeti hak bulduk, gerçek bulduk; nasıl, siz de cehennem ateşini hak buldunuz mu? Gerçek miymiş, yoksa yalan mıymış söyleyin bakalım,” diye nida edecekler. Yine aynı sûrenin devamında cehennem ehlinin de şöyle nida edecekleri anlatılır:

“Cehennem ehli cennet ehline: (Ey ehli cennet!) Şu sularınızdan ve Allah’ın size verdiği rızıktan biraz da bize verin!” diye seslenirler. Onlar da: “Allah bunları kâfirlere haram kılmıştır,” derler.”

(A’râf 50)

“İşte ey kavmim! Gelin Allah’ın elçisini yalanlamaya kalkmayın! Onu öldürmeyi hiç denemeyin! Eğer ona karşı böyle davranırsanız, sizin için bu bağırıp çağırma gününden korkuyorum,” diyerek onların yüreklerini hoplatmaya ve bu işten vazgeçirmeye çalışıyordu. Devam ediyor kahramanın nasihatleri:

34. “Andolsun ki (Mûsâ’dan) önce Yusuf da size açık deliller getirmişti ve onun size getirdiği şeyler hakkında şüphe edip durmuştunuz. Nihâyet o vefat edince: “Allah ondan sonra bir daha peygamber göndermez,” dediniz. İşte Allah o aşırı giden şüphecileri böylece saptırır.”

“Evet ey kavmim! Sizler Yusuf’u biliyorsunuz. Allah’ın izniyle onun, kralın rüyasını en güzel biçimde tabir ederek ülkenizi yedi yıl süren kıtlıktan nasıl kurtardığını, Hz. Yusuf’un yönetiminin ne kadar bereketli ve âdil olduğunu, Mısır’ın ondan sonra böyle mutlu bir dönem yaşamadığını biliyorsunuz. Buna rağmen sizler yine de ona iman etmediniz. Hatırlasanıza, bir zamanlar Yusuf da size gelmişti de sizler onu dinlememiştiniz! İtiraz etmiştiniz! İhanet etmiş, reddetmiştiniz de, Allah onu sizin aranızdan alıp gidince de “vah! Tüh! Ne büyük, ne mübarek insandı! Onun kıymetini bilemedik! Fırsatı kaçırdık!” demiştiniz. Şimdi aynı kaynaktan gelen, aynı Allah’ın gönderdiği Mûsâ’ya da aynı şeyi yapmak istiyorsunuz! Vazgeçin bundan! Heyhat ki akıllanmayan sizler, yine eski huylarınızdan vazgeçmiyorsunuz! Dün Yusuf’u inkâr ettiğiniz gibi, şimdi de Mûsâ’yı inkâra kalkışıyorsunuz!” diyordu.

35. “Kendilerine gelmiş hiçbir delil olmadığı halde Allah’ın âyetleri hakkında mücâdele edenler, gerek Allah yanında, gerekse iman edenler yanında büyük bir nefretle karşılanır. Allah büyüklük taslayan her zorbanın kalbini işte böyle mühürler.”

Sûrenin başında hatırlayacaksınız, Allah’ın âyetleriyle mücâdele edenlerin durumları ve acı sonları anlatılmıştı. Allah’ın âyetleri konusunda mücâdele, Allah’ın âyetlerine rağmen onlardan habersiz, kendi kendine hayat programı yapmaktı. Allah’ın âyetlerinin varlığına rağmen, onlar yokmuş gibi bir hayat yaşamaktı. Yâni bir insan Allah’ın onun hayatına karışması adına kendisi için gönderdiği âyetlerine karşı ilgisiz kalır, onlardan habersiz bir hayat yaşarsa, işte bu, Allah’ın âyetleriyle mücâdele anlamına gelecektir. İşte böyle yaşayan insanların kalplerini Allah mühürleyecektir. Allah’a karşı müstekbir davranan, Allah’ın âyetlerine karşı eyvallahsız davranan, Allah’a ve Allah’ın âyetlerine iman etmeyen, bu âyetler doğrultusunda bir hayat yaşamaya yanaşmayan ve de Allah’ın âyetlerine dil uzatan kimselerin kalplerini Allah mühürleyecektir.

Şurası bir gerçek ki, Allah haksız yere hiç kimsenin kalbini mühürlemez. Bu insanlar Allah’ın kendileri için hayat programı olarak gönderdiği âyetlerden yüz çevirmişler, kendi kendilerine bir hayat programı yapmışlar, amelleriyle öylesine fısk-u fücûra dalmışlardır ki, artık o amellerden hoşlanmaya, durumlarından, yaşantılarından memnun olmuşlar, hayatlarından mutmain olmuşlardır. Şu anda bizim yaşadığımız hayat, hayatların en güzelidir. Bizim başka şeye ihtiyacımız yoktur. Allah’a da, Allah’ın âyetlerine de peygambere de ihtiyacımız yoktur demeye başlamışlar, Allah’ın âyetleriyle kendilerini sağlama almaya, doğru yolu bulma ve ıslah olmayı hiç düşünmedikleri için, peygamberin

getirdiği mesaja da hep şüphe ile bakmaya başlamışlardır. Hayat programını kabul etmeyerek, âyetleriyle ilgilenmeyerek Allah'a kafa tuttukları ve de Cebbârlık yapıp Allah'ın kullarına zul-mettikleri için, Allah da onların kalplerini mühürleyivermiştir.

Bu yüzden de bu tip insanlar, Allah yanında da mü'minler yanında da büyük bir nefretle karşılanmaktadır. Onların bu konuda Allah tarafından kendilerine gelmiş hiçbir delilleri olmadığı halde, Allah'ın âyetleri, Allah'ın şeriatı konusunda bilgisizce mücâdeleye girişmeleri, Allah'ın da mü'minlerin de büyük öfkesine sebep olmuştur. Zaten sev-gi ve nefrette, rahmet ve gazapta mü'minler Allah safındadırlar. Mü'-minler, Allah'ın gazap ettiklerine gazap ederler, Allah'ın rahmet ettiklerine de rahmet ederler. Sevgililerinin sevdiklerini severler, gazap ettiklerine de gazap ederler. Allah da sevdiği kullarının gazap ettiklerine gazap, sevdiklerine de rahmet eder.

36,37. "Firavun: "Ey Hâmân, bana yüksek bir kule yap! Belki yollara, göklerin yollarına erişirim de, Mûsâ'nın İlâhını görürüm. Doğrusu ben onu yalancı sanıyorum," dedi. Böylece Firavun'a yaptığı iş süslü gösterildi ve yoldan saptırıldı. Firavun'un tuzağı tamamen boşa çıktı."

Âyetin ifadesinden anlıyoruz ki, mü'min kişi konuşurken onun sözlerine değer vermemeye çalışır, Firavun da hemen Hâmân'a döner ve müstekbir bir edâyla onunla konuşmaya başlar. Kasas sûresinde bu konu şöyle anlatılır:

"Firavun: "Ey ileri gelenler! Sizin için benden başka bir İlâh tanımıyorum! Ey Hâmân! Haydi benim için çamur üzerine ateş yak (Ve tuğla imâl et!) Bana bir kule yap ki, Mûsâ'nın İlâhına çıkayım. Ama sanıyorum ki o muhakkak yalan söyleyenlerdendir," dedi."

(Kasas 38)

Evet, Firavun saçmalamaya başlıyor ve diyor ki, "ey Hâmân! Bana yüksek bir kule yap ki, belki ben sebeplere, o göklerin sebeplerine, göklerin yollarına ererim de, Mûsâ'nın İlâhının ne olduğunu anlamış olurum."

Kelimenin tam anlamıyla saçmalıyor. Bir gözetleme kulesi yaptırarak, yâni teknik bir teşebbüste bulunarak güya Mûsâ'yı yalancı çıkarmaya çalışıyordu. Tıpkı günümüzde bilime sarılarak, bilimi putlaştırarak Allah'ı inkâr etmeye çalışanlar gibi… "Evet, yüksek kuleye çıktım, ama bakın Mûsâ'nın Rabbini göremedim! Eğer benim dışımda böyle bir İlâh olsaydı, mutlaka O'nu görmemiz lazımdı," diyecek ve Mûsâ'yı yalan çıkaracaktı. Ya da tıpkı günümüz kâfirlerinin iddia ettikleri gibi, bakın bu kadar bilim ilerlemişken, bu kadar teknik imkânlara sahipken gökyüzüne çıkamadık. Bu Mûsâ nereden çıkmış gökyüzüne de, onların Rabbinden bize mesaj getirdiğini iddia ediyor? demeye çalışıyordu.

38. "O iman eden kimse: "Ey kavmim!" dedi, "Siz gelin bana uyun, sizi doğru yola götüreceğim."

Mü'min kişi, daha önce Firavun'un çevresindekilere dediğini diyordu. Az evvel Firavun da aynı şeyleri demişti. "Ben sizi ancak doğru yola götürüyorum," diyordu. Allah'ın mü'min kulu, ne gaddar Firavun'un zulmünden, ne de Karun ve Hâmân gibi O'na destek verenlerin gücünden, kuvvetinden hiç korkmadan, hiç tınmadan, kavmini Firavun'un dediklerine değil, kendi dediklerine uymaya çağırıyordu. "Bana ve benim dediklerime tabi olursanız, benim nasihatlerimi dinler, kurtulursunuz; değilse azaptan kurtulamayacaksınız," diyordu.

39. "Ey kavmim! Şüphesiz ki bu dünya hayatı geçici bir eğlenceden ibarettir. Ama âhiret gerçekten istikrar yurdudur, karar yeridir."

"Ey kavmim! Dünya hayatı, deni hayat, alçak hayat, yakın hayat, gelip geçen bir oyundan, eğlenceden ibarettir. Dünya karar kılma yeri değildir, gelip geçici bir hayattır. Dünya bağlanılacak bir yer değildir," diyerek Firavun'un ve adamlarının dünyayı tercih ederek Allah'ın elçisine karşı gelişini, dünyayı Allah'ın elçisine tercih edişini, onun bu tavrını reddederek toplumunu düşünmeye dâvet ediyordu. Peygambere kafa tutmak için tercih ettiğiniz şu saltanatınız, bu gücünüz, bu imkânlarınız, bu sıhhatiniz, bu gençliğiniz bir gün gelip bitecektir. Ama âhiret yurdu istikrar, karar yeridir. O zevâlsizdir. Dünya gibi gelip geçici değildir.

Bu noktadan itibaren bu mü'min kişinin Allah'ın peygamberine yardım edebilmek için Firavun'a açıktan açığa isyan ettiğini, kavminin Firavun'un dediklerine değil de, kendisinin söylediklerine uymaları gerektiğini söyleyerek açıktan açığa imanını izhar ettiğini görüyoruz.

40. "Kim bir kötülük işlerse ancak onun misliyle ceza görür. Kadın veya erkek kim inanarak amel-i salih işlerse, işte onlar cennete gireceklerdir. Orada hesapsız şekilde rızıklandırılırlar."

Kötülük işleyenlerin cezası, sadece işledikleri o kötülük misliyledir. Bir kötülüğe bir ceza verilmektedir. Ama iyilik yapanların iyiliklerinin karşılığı kat kat verilmektedir. Kur'an'ın başka âyetlerinden öğreniyoruz ki, o iyiliği yaparken kişinin taşıdığı niyetin derecesine göre, bazen bire on, bazen bire yedi yüz, bazen de sonsuz mükafat verir. İyiliğin katsayısı böyle iken, kötülüklerin katsayısı da sadece bire birdir. Bir kötülük işleyene sadece bir kötülük yazılmaktadır. Hattâ bir kötülük yapmaya niyetlenip de Allah korkusundan ötürü onu işlemekten vazgeçenlere bir iyilik yazılmaktadır. Yine bir iyilik yapmaya niyet edip de onu yapamayanlara da bir iyilik sevabı yazılmaktadır. Yine iyiliklerimiz kötülüklerimizi giderdiği halde, kötülüklerimiz iyiliklerimizi gidermemektedir. Rabbimiz hep bizim lehimizde takdirde bulunuyor.

41. "Ey kavmim! Nedir başıma gelen? Ben sizi kurtuluşa çağırıyorum, siz beni ateşe çağırıyorsunuz."

"Ey kavmim! Bana ne oluyor? Ben nasıl bir ortamdayım? Bana ne düşüyor? Ben sizi kurtuluşa dâvet ediyorum, sizse beni ateşe çağırıyorsunuz. Ben sizi cennete çağırıyorum, siz beni cehenneme çağırıyorsunuz."

41. "Siz beni Allah'ı inkâr etmeye, bilemediğim bir şeyi ona ortak koşmaya çağırıyorsunuz; ben ise sizi güçlü olan, çok bağışlayan Allah'a çağırıyorum."

"Siz beni İlâhlığı konusunda hakkında hiçbir bilgim olmayan, İlâhlığı konusunda Allah'ın hiçbir bilgi indirmediği Firavun'a kulluğa çağırıyorsunuz. İlâh dediğiniz Firavun'un arzularını yerine getirmeye, onun yasalarına itaate çağırıyorsunuz. Oysa ben sizi tek olan, mutlak güç ve kuvvet sahibi, göklerin ve yerin yaratıcısı, yegâne hakimi, hâkimiyet elinde olan, rızık veren, doyuran, yaratan, öldüren, kullarını işiten, onların dualarına anında icâbet eden, kullarının tümünden haberdar olan, yenilmeyen, yanılmayan bir Allah'a çağırıyorum."

43. "Şüphe yok ki beni kendisine kulluğa çağırdığınız (Firavun) dünyada da âhirette de çağırabilecek kabiliyette değildir. Hepimizin Allah'a döneceğinde ve aşırı gidenlerin ateşlikler olduklarında şüphe yoktur."

Mü'min kişi diyor ki:

1. Sizin beni kendisine kulluğa çağırdığınız kişi, yâni Firavun ibadet edilmeye lâyık değildir. Zira o dua edenlerin, imdada çağıranların dualarına, dâvetiyelerine icabet edemiyor. Darda kalanların imdadına yetişemiyor. Yetişemez de zaten. Bırakın Firavunların başkalarının imdadına yetişmelerini, onlar kendi imdatlarına bile yetişemezler. Var mı bunlarda böyle bir güç? Meselâ bu Firavunlar kendilerine bir menfaat sağlayabilirler mi? Kendilerine dokunacak bir zararı defedebilirler mi? Bu Firavunlar ölüme, hastalığa çare bulabilmişler mi? Acıkmamaya, üşümemeye tuvalete gitmemeye çare bulabilmişler mi? Öyleyse bu Firavunların dünyada da, âhirette de herhangi bir İlâhlık hakları yoktur. Bunların İlâhlık hakları yoktur ki, ben onlara kulluk edeyim ya da insanları onlara kulluğa çağırayım?

2. Bu sözün ikinci mânâsını da şöyle anlıyoruz: Bu Firavunlar kendi başlarına bir İlâhlık iddiasında bulunmamışlardır. Kendileri, bizzat insanları kendilerine kulluğa çağırmamışlardır. Sizler onlara İlâhlık izâfe ettiniz. Hani "şeyh uçmaz ama uçururlar" diye bir söz vardır ya, işte aynen bunun gibi, bunlar İlâhlık iddiasında bulunmuyorlar. Bunlar İlâh olmadıklarını kendileri de biliyor, ama sizler bu adamları uçuruyorsunuz. Sizler bu adamları İlâhlık makamına çıkarıyorsunuz. Onların Allah'ın ortakları olduğunu sizler söylüyorsunuz. Sizler bu adamların arzularına mutlak itaat ederek, bunların yalanlarına, yanlışlarına

ses çıkarmayarak bunları şımartıyorsunuz. Bunlar da sizin bu mutlak itaatlerinize bakarak kendilerini bir şey zannetmeye başlıyor, şımarıyor, İlâh olduklarını zannediyorlar.

Halbuki müsrifler, haddi aşanlar, yeryüzünde Allah'tan başka İlâh kabul ederek, kendilerini İlâh yerine koyarak haddi aşanlar, Allah'a isyan edenler, dünyaya Allah'ı karıştırmayarak haddi aşanlar, dünyada Allah'ı hesaba katmadan hayat programı yapanlar, bunların ateşe gidecekleri de kesindir, bunda en küçük bir şüphe yoktur.

44. "Size söylediğimi yakında hatırlayacaksınız. Ben işimi Allah'a havale ediyorum. Doğrusu Allah kullarını görendir."

Bu kahraman mü'min, dünyanın en zâlim tâğutu Firavun'dan da, onun gücünden, saltanatından, zulmünden, çevresindekilerin hış-mından hiç korkmadan, çekinmeden bu son sözlerini söylüyordu.

Bunları söylerken, bu tarihî hitabesini irâd ederken, Firavun'un sarayında, yönetimde işgal ettiği mevkii, bakanlığı kaybetme, görevinden atılma bir yana, kesin öldürüleceğini bile bile, Allah yolunda ölümü, şehadeti göze alarak, çevresinde kendisine yardım edecek hiç kimsesi olmadığı halde, sadece Allah'a tevekkül ederek yapması gereken son görevini yapmaya çalışıyordu. Canını ortaya koyarak, Allah'ı ve Allah'ın elçisini müdafaa ediyordu.

Bakın diyor ki, "ey insanlar! Sizler yakında benim size söylediklerimin ne anlama geldiğini anlayacaksınız. Size emrettiğim, sizi menettiğim, size nasihat ettiğim şeylerin ne anlama geldiğini yakında anlayacaksınız. Bu sözlerimin doğruluğunu yakında anlayacaksınız. Birkaç gün sonra Kızıldeniz'de boğulurken, ya da size azap geldiği dönemde bunları anlayacaksınız. Anlayacaksınız ama pişmanlığın fayda vermediği bir ortamda, geriye dönüşün olmadığı, tevbenin kabul edilmediği bir zamanda anlayacaksınız."

Allah'ın adına müstakil bir sûre indirdiği kahraman, yapması gerekenleri yaptıktan, Allah'ın kendisinden istediği kulluğu icra ettikten, sorumluluğunu yerine getirdikten sonra, vazifesini yapmış olmanın gönül rahatlılığı içinde diyor ki, "ben yapacağımı yaptım, ben görevimi yerine getirdim, sizi bildiklerimle uyardım. Artık bundan sonra ben işimi Allah'a havale ediyorum. Bundan sonra Allah size ne takdir edecekse edecektir. Benim o konuda yapabileceğim bir şey yoktur. Bundan sonrası O'na aittir."

Bu tartışma Mûsâ (a.s) ile Firavun arasındaki uzun mücâdelenin son dönemlerine denk geliyor. Bundan birkaç gün sonra zaten Hz. Mûsâ Allah'tan emir alacak, İsrail oğullarını alıp bu mü'min kişiyle beraber Mısır'ı terk edecek

ve Firavun oğulları tamamen denizde yok olacaktır. Bakın bundan sonraki âyetinde Rabbimiz onu şöyle anlatıyor:

45. "Allah onu onların kurmak istedikleri tuzaktan korudu. Kötü azap Firavun'un adamlarını sarıverdi."

Allah onu, onların tuzaklarından korudu. Anlayabildiğimiz kadarıyla bunun iki mânâsı var:

1. Allah onu içinde doğup büyüdüğü Firavun ailesinin düştükleri kötü amellere düşmekten korudu. O aileden birisi olarak Allah onu küfürden kurtardı, yardım buyurarak onu hidâyete ulaştırdı. Firavun'un sistemi aslında bu tür insanların çıkmasını engellemek için kurulmuş bir sistemdi. Ama sistemin eğitim politikasına rağmen Allah bu mü'min kişiyi korumuş, bu eğitim çukurlarına batıp çıktıktan sonra mü'min kalabilmeyi nasip etmiştir. Şu anda bizim için söz konusu olduğu gibi…

2. Allah, onu Firavun ve çevresindekilerin tuzağından korudu. Firavun sistemi ona hiç bir şey yapamadı, kılına bile dokunamadı. Birileri birine diyor ki seni öldüreceğiz. Öldürmek isteyenler karşıdakini öldürecekleri bir anda, Allah onları öldürüverdi mi, doğal olarak karşıdakini korumuş demektir. İşte Rabbimiz o mü'mini öldürmek isteyenleri öldürünce, onu korumuş oluyordu.

Allah'ın onu dünyada koruması, Hz. Mûsâ ile birlikte Mısır'ı terk edip, Kızıldeniz'den geçirerek kurtarmasıdır. Âhiretteki koruması ise, Allah'ın onu cehennem azabından korumasıdır. Allah onu ve beraberindeki mü'minleri korudu ve denizdeki kötü azap, Firavun'u ve adamlarını sarıverdi.

46. "Onlar sabah akşam ateşe sunulurlar. Kıyamet çattığı gün, "Firavun'un adamlarını azabın en ağırına so-kun!" denilir."

Âyet-i kerîmede Firavun ailesine iki azaptan söz ediyor Rabbi-miz:

1. Firavun ailesine verilecek şiddeti az olan bir azap.

2. Kıyamet günü ise onlar asıl cezayı görecekler. Asıl şiddetli azap, kıyametin kopmasından sonra gelecektir.

Allah diyor ki, onlar sabah akşam ateşe arz olunurlar. Sabah akşam ateş onlara arz edilir. Her an ateş onlarla, onlar da ateşle beraberdirler. Bu ateş azabı, kıyametteki azaptan önce bir azaptır, âyetin ifadesinden böyle anlaşılıyor. Bu birinci azaba âlimlerimiz, kıyametten önce vaki olacak kabir azabıdır demişlerdir. Ancak bu azap, sadece Firavun ailesine mahsus bir azap değil, tüm kâfirler için bir azaptır. Tüm kâfirler kıyamete kadar aynı azabı tadacaklardır.

Allah buyuruyor ki, onlar sabah akşam azaba sürülürler, ateşte yakılırlar, ateşe arz edilirler. Yâni onlar dünyada denizde boğulma gibi bir azapla yok oldukları gibi, kıyamet gününe kadar da berzah âleminde, yâni kabirde sabah akşam ateşe arz olunacaklardır. Mü'min-lere de sabah akşam cennetteki makamları gösterilir. Bu konuda Ra-sulullah'ın şu hadisi bunu anlatır: Buhârî ve Müslim'in Abdullah bin Ömer'den birlikte rivâyet ettikleri bir hadislerinde Allah'ın Resûlü şöyle buyurur:

"Sizlerden biri öldüğünde, ona ölümünden sonra, cennet ya da cehennem ehli de olsa, sabah akşam gideceği yer gösterilir ve "İşte dirildikten sonra Allah'ın seni göndereceği yer burasıdır," Denilir."

Ama bu konu gaybî bir konudur, imanî bir konudur, binaenaleyh amelî bir konuymuş gibi, bilginin konusuymuş gibi ele alarak uzun uzun bilgiler bulmaya çalışmanın anlamı da yoktur.

Benim bundan anladığım şudur: Burada Firavunlara, Firavun misyonunu üstlenenlere ölürken, ölmeden önce, öldükten sonra, kabirde, haşirde, cehennemde azap var, hep azap vardır. Ama burada anlatıldığı gibi onun karşıtı olan mü'min kişi için, bu mü'min fonksiyonunu üstlenen kimseler için de cennet, rahmet, lütuf, mükafat vardır. Eğer ben yaşadığım hayatta Firavun misyonunu üstlenmişsem, yâni Allah'ın elçisine rağmen, elçinin getirdiği kitaba rağmen bunlara müracaat etmeden bir hayat yaşarsam, o zaman onun âkıbeti benim için de kaçınılmazdır.

Yok eğer ben bu mü'min kişinin rolünü üstlenir, Allah'ın peygamberine ve onun getirdiği mesaja sahip çıkarak hayatımı o mesaja uygun olarak yaşamaya çalışırsam, o zaman ben de onun gittiği yere gideceğim demektir. İşte esas anlamam gereken burada budur.

47,48. "Ateşin içinde birbirleriyle tartışırlarken, mustaz'aflar (Güçsüzler) müstekbirlere (Büyüklük taslayanlara): "Doğrusu biz size uymuştuk, şimdi ateşin bir parçasını olsun bizden savabilir misiniz?" derler. Müstek-birler de: "Doğrusu hepimiz onun içindeyiz. Şüphesiz ki Allah kullar arasında hükmünü vermiştir," derler."

Cehennemde, ateşin içinde aynı azabı paylaşan insanların tartışmalarını, birbirlerini suçlamalarını anlatıyor burada Rabbimiz. Demek ki bu iki grup da cehennemdedir. Demek ki mustaz'afların zayıflığı onları kurtaramayacaktır. Davar sürüsü gibi idarecilerinin kanunlarına itaat etmek zorunda kalmış bu insanların, "ne yapalım, biz güçsüzdük, zayıftık, gücümüz kuvvetimiz yoktu, elimizden bir şey gemli-yordu," demeleri onları kurtaramayacaktır. Çünkü Allah

onlara akıl, irade vermişti. Seçme hürriyeti vermişti Allah onlara. Bunlar hiçbir zaman böyle sürüler değildi. Berikiler onların iradelerini satın almak istedikleri zaman, boyunlarına ip takıp kendilerine kul-köle yapmaya zorladıkları zaman, hiçbir tepki göstermediler. Sanki bu işe dünden razıymış gibi boyunlarını teslim ettiler.

Bakın mus’taz'aflar, yâni yönetilenler, idare edilenler, müstek-birlere, yâni yöneticilere, idarecilere, yönlendirenlere diyorlar ki: “Ey müstekbirler! Doğrusu biz dünyada iken size uymuştuk! Dünyada emirlerinize boyun eğiyor, kanunlarınıza itaat ediyor, arzularınızı yerine getiriyor, bizi neye çağırdıysanız koyun gibi arkanızdan geliyorduk. Sürüler gibi size tâbi oluyorduk. Sizler güçlüydünüz, sizler kendinizi dünyada Rabbler görüyordunuz, İlâh olduğunuzu iddia ediyordunuz. Hadi bakalım, gücünüzü gösterin, İlâhlığınızı, Rabliğinizi gösterin de, şu azabın bir kısmını olsun bizden defedin.” Ya da, “azabın bir kısmını olsun bizim yerimize yüklenebilir misiniz?” diyorlar.

Müstekbirler, idareciler de ne diyorlar bakın: “Boşuna bağırıp çağırıp da kendinizi yormayın ey sürüler! Bağırsanız da çağırsanız da çare yok, siz de, biz de bu ateşin içindeyiz! Çare yok siz de, biz de bu ateşe razı olmak zorundayız. Şüphesiz ki Allah kulları hakkında hükmünü vermiştir. Yâni her birimizin müstahâk olduğu kadar azabı aramızda paylaştırmıştır. Allah azabı paylaştırmıştır ve bu konuda iş bitmiştir. Eğer Rabbimizin takdir buyurduğu bu azabı sizden giderecek bir gücümüz olsaydı, sizden önce kendimizinkini kaldırır, kendi azabımızı giderirdik.”

49. “Ateşte olanlar, cehennemin bekçilerine: “Rab-binize yalvarın da hiç değilse bir gün azabımızı hafifletsin” derler.”

İdarecilerinden bir fayda göremeyeceğini anlayan cehennemlikler, çaresizlik içinde bakın cehennemin bekçilerine şöyle yalvarmaya başlıyorlar: “Ey cehennemin bekçileri! Ne olur Rabbinize bir yalvarın da hiç olmazsa şu azabımızı bir günlüğüne bir azaltsın! Dayana-mıyoruz! Fazla değil, sadece bir günlüğüne şu azabımızı hafifletsin de bir nefes alalım!” Onların bu taleplerine karşı bakın melekler ne diyorlar:

50. Bekçiler: “Size belgelerle peygamberleriniz gelmemiş miydi?” derler. Onlar da: “Evet gelmişti!” derler. Bekçiler: “O halde kendiniz yalvarın!” derler. İnkârcıların yalvarışı şüphesiz boşunadır.”

Cehennemin bekçileri bir yandan onları kınayarak, bir yandan da azarlayarak diyorlar ki, “dünyadayken Allah’ın elçileri apaçık âyetlerle sizlere geldi de siz onları inkâr etmediniz mi? Allah’ın elçilerine karşı ilgisiz kalmadınız mı? Şimdi kendiniz dua edin Allah’a! Kendiniz yalvarın Rabbinize! Allah’ın elçilerini yalanlayan, Allah’ın elçilerine değer vermeyen, elçilerle ilgisiz bir hayat yaşayan kâfirler için biz nasıl dua edebiliriz? Böyle birileri için

dua etmekten Allah'a sığınırız! Sizler duaya lâyık insanlar değilsiniz! Bizim cesaretimiz yoktur bu konuda duaya! Çok fazla istiyorsanız, haydi buyurun kendiniz dua edin, kendiniz müracaat edin Allah'a! Ama şunu da söyleyelim ki, size, sizin gibilerin duası asla kabul görmeyecektir." Evet, kâfirlerin duaları boşa gidecek, kabul görmeyecek ve icâbet edilmeyecektir. Çünkü onların en küçük bir mâzeret hakları yoktur.

51. "Muhakkak ki biz peygamberlerimize ve iman edenlere dünya hayatında da, şahitlerin şahitlik için duracakları günde de elbette yardım edeceğiz."

Bu Allah'ın değişmez va'didir. Allah hem dünyada hem de şahitlerin şehadet için toplandıkları kıyamet gününde peygamberlerine ve mü'minlere yardım edecektir. Allah, peygamberini ve müslümanları dünya hayatında destekleyecek, onlara yardım edecek ve onları mutlaka zafere ulaştıracaktır. Allah'ın dünyada peygamberlerine yardımı iki türlü olur:

1. Peygamberlerine delil göndermek, vahiy indirmek, kendi bilgisinden bilgi indirmek sûretiyle onları destekler.

2. Bizzat düşmanlarına karşı onlara yardım ederek, onlara müzâhir olarak, dünyada onların dâvâlarını muzaffer ederek murad-larına ulaştırır.

3. Onu kulluğa muvaffak kılmasıdır. Allah'ın peygamberine dünyada yardım etmesi, onu kulluğa muvaffak kılmasıdır. Allah, peygamberlerini dünyada kulluğu icraya muvaffak kılmıştır. Bu konuda peygamberlerine yardım etmiştir. Ama bakıyoruz ki, bu yardımı bazen zindana atarak, bazen taşlanarak, bazen şehid edilerek, bazen ateşe atılarak, bazen sürgünle, bazen hastalıkla olmuştur.

Allah, peygamberlerini ve mü'minleri mutlaka tüm düşmanlarına karşı galip getirecektir. Ama unutmayalım ki zafer ya da hezimet, galibiyet ya da mağlubiyet dünya şartlarına göre değil, galibiyet ya da mağlubiyet âhiret şartlarına göre hesap edilir.

Allah diyor ki, "Ben peygamberlerime ve müslümanlara yardım edeceğim. Hem dünyada, hem de âhirette onları galip getireceğim." Halbuki bakıyoruz Allah'ın elçilerinden kimileri düşmanları tarafından öldürülmüş, kimileri yalanlanarak yerinden, yurdundan sürgün edilip hicrete mecbur edilmiş, kimileri kavmi tarafından türlü işkencelere maruz kalmış, kimileriyle toplumu hiç ilgilenmemiş, getirdikleri mesaja hiç değer vermemişlerdir. Allah da

buyuruyor ki, “Ben onlara yardım edip onları galip getireceğim.” Peki bununla bunun arasını nasıl bulacağız?

Şunu kesinlikle unutmamalıyız ki, sosyal hadiseler değerlendirilirken o hadiseleri sadece belli bir zaman dilimi, dar bir zaman çerçevesi içinde ele alıp değerlendirmek çok yanlış olacaktır. Bir hadiseyi değerlendirirken geniş zaman ve mekân açısından değerlendirmek zorundayız. Allah elçilerinin dâvetlerine bu perspektiften baktığımız zaman her bir peygamberin dâvâsının muzaffer olduğunu göreceğiz. Kendisinden sonra da olsa dâvâsının, akidesinin muzaffer olması peygamberin muzaffer olması mânâsına gelecektir.

Meselâ Hz. İbrahim ateşe atılırken bile galip ve muzafferdi. Çünkü o halindeyken bile yine de Allah’a imandan, insanları Allah’a çağırmaktan vazgeçmemişti. Yine şehid edilen bir peygamber de şe-hadet şerbetini içerken galibiyetin zirvesine yükseliyordu. Çünkü o, Allah’ın kendisinden istediği hayatı yaşıyordu. Başkalarının dirilişi adına, dâvâsının ve dâvetinin dirilişi adına kendisini feda ediyordu. Zira nice şehitler vardır ki, dâvâsının dirilişine şehadetiyle yaptığı hizmeti, bin sene yaptığı hizmetten daha üstündür. Şehadet şerbetini içerken, dâveti muzaffer oluyordu.

Allah bazen peygamberlerinin düşmanlarını suda boğarak, peygamberinin intikamını düşmanlarından alma türünde bir yardımla galip getirir, bazen da peygamberinin irtihalinden sonra onun dâvetini yeryüzünde hakim kılarak, düşmanlarını zelil ederek peygamberini galip getirir. Tarih bunun her çeşidine de şahittir. Peygamberi hayattayken düşmanlarını hezimete maruz bırakarak peygamberlerine yardım ettiği gibi, peygamberinin vefatından sonra da düşmanlarını yok ederek, peygamberinin dâvâsını galip getirdiği de olmuştur.

Rabbimiz Peygamberlerine ve mü'minlere dünyada yardım edeceği gibi, bir de eşhâd gününde, yâni şahitlerin, peygamberlerin, meleklerin, mü'minlerin ve tüm şahitlerin şehadetlerini ortaya koymak üzere toplanacakları kıyamet gününde de yardım edecektir. Ama Allah’ın peygamberlerine ve mü'minlere yardım edeceği o gün:

52. “O gün zâlimlere özür dilemeleri fayda vermeyecektir. Onlara lânet vardır, onlara yurtların en kötüsü vardır.”

O gün zâlimlere mâzeretleri hiçbir fayda sağlamayacaktır. Çünkü onların hiçbir mâzeret hakları yoktur. Mürselât sûresinde şöyle buyrulur:

“Onlara izin verilmeyecektir ki özür dilesinler.”
(Mürselât 36)

O gün mâzerette bulunabilmeleri için konuşamayacaklar, onlardan hiçbir özür ve fidye de kabul edilmeyecektir. Onlar için sadece lânet vardır. Yâni Allah’ın rahmetinden mahrumiyet, Allah’ın cennetinden uzaklaşmak vardır.

Onlar için yurdun en kötüsü, yurtların en kötüsü vardır. Yâni onlar cehennem yurduna gideceklerdir. Orası ne kötü bir konak, ne kötü bir karar yeridir.

53,54. "Andolsun ki biz Mûsâ'ya hidâyet verdik ve İsrailoğullarına da kitabı miras kıldık. (Ki o) Temiz akıl sahipleri için bir hidâyet rehberi ve bir zikirdir."

Andolsun ki biz Mûsâ'ya hem kendisini hem de toplumunu hidâyete ulaştıracak mûcizeler verdik, kitap verdik, sahifeler verdik, şeriat verdik ve de önceki âyetlerde anlatıldığı gibi düşmanlarına karşı zafer, galibiyet verdik. İsrailoğullarına da Tevrat'ı miras bıraktık. Onlar için güzel bir âkıbet hazırladık. Firavun ve çevresindekileri denizde boğup onların yerlerine, yurtlarına, mallarına, mülklerine, saraylarına, mahsullerine varis kıldık. Ama unutmayın ki Hz. Mûsâ'ya bu hidâyeti, bu başarıyı, bu galibiyeti düşmanlarına karşı sabretmesinden ötürü, dayanıp direnmesinden ötürü verdik. Onun toplumu olan İsrail oğul-larına da bu mirası Onların peygamber yanında sabretmelerinden ötürü, peygamberin kendilerini çağırdıklarına sabırla icabette bulunmalarından ötürü lütfettik. İşte bu onlara miras bırakılan Tevrat, akıl sahipleri için bir hidâyet rehberi ve bir zikirdir, zikradır.

Burada, yukarıdaki yardıma bir örnek sunuluyor. "Mûsâ'ya yol gösterdik," diyor Rabbimiz. Hz. Mûsâ'nın delikanlılık döneminde, o adamı öldürdükten sonra Mısır'ı terk edişini bir düşünün. Ne arabası vardı, ne arabasının benzini vardı, ne yol, ne iz biliyordu, ne bir mihmandarı vardı, ne pusulası, ne de haritası. Nereye gideceğini dahi bilmiyordu. Üstelik böyle bir çöl yolculuğu hakkında herhangi bir tecrübesi yoktu. Tabiri caizse muhallebi çocuğuydu, saray çocuğuydu, sıkıntı görmemişti, deneyimi yoktu. Ama Allah ona yol gösterdi ve Medyen'e ulaştırdı. Bir de Hz. Mûsâ'nın Medyen'den Mısır'a dönüşünü düşünün. Yapayalnız, sadece âsâsıyla dünyanın en zâlim, en güçlü devlet başkanının huzurunda dikiliyordu. Burada da Allah yardım etmiştir ona. Öyleyse:

55. "Ey Muhammed! Sen sabret, Allah'ın verdiği söz şüphesiz gerçektir. Suçunun bağışlanmasını dile; Rab-bini akşam sabah överek tesbih et."

Peygamberim sen sabret, diren, dayan, durma, dönme, devam et. Peygamberim sen yoluna devam et. İnsanların yalanlamalarına, alay edişlerine, eziyetlerine, zaferin gecikmesine, bâtılın ve bâtıl ehlinin geçici bir süre güçlüymüş gibi görünerek borusunu öttürmesine karşı sabret. İnsanların kul olmamasına, dostların azlığına, düşmanların çokluğuna karşı sabret. Zaman uzasa da, şartlar aleyhte gibi görünse de, şimdilik aleyhte gibi görünen tüm kötü şartlara karşı sabret peygamberim. Şunu kesinlikle bilesin ki, Allah'ın vaadi haktır. Allah'ın vaadi kesindir ve gerçektir. Muhakkak ki senin sözünü üstün getirecek, senin dâvânı galip getireceğiz. Biz bu konuda kesin va-adde bulunmuşuzdur. Hiç şüphen olmasın ki Allah vaadinden asla dönmez.

Rabbimiz bu âyetleriyle peygamberine sabır tavsiye ediyordu. Zira Rasulullah'a yapılan iftiralar, hakaretler onu üzüyordu. Ona sihirbaz, kahin, şair diyorlardı. Kâfirlerin her türlü fiil ve sözleri onu üzüyordu. Halbuki peygamberliğinden önce herkes onu kabul ediyordu. "Muhammedü'l Emin" diyorlar, mallarını ırzlarını, namuslarını ona teslim ediyorlardı. İsmet sıfatının sahibi görüyorlardı onu. Ama şimdi peygamberliği ortaya koyunca, sanki herkes onun aleyhine geçivermişti. Bu duruma üzülen peygamberine Rabbimiz sabır tavsiye ediyor.

Biz de peygamber misyonunu üstlenip hakkı ortaya koyduğumuz zaman, bizi de yalanlayacaklar. Kendi kafalarındakinin aksini ortaya koyunca, kendi hayatlarının zıddını söyleyince, hayatlarını değiştirmeye yönelik bir şeyler söyleyince insanlar bizi de reddedecekler. O zaman biz de sabredeceğiz ve kesin bileceğiz ki Allah'ın vaadi haktır. Allah, dinine sahip çıkanlara mutlaka yardım edecektir. Allah dinini mutlaka üstün getirecektir. İşte örneklerini sundu Rabbimiz. Mûsâ'ya nasıl yardım etmişse, Mûsâ'yı savunan mü'mine nasıl yardım etmişse, Allah size de yardım edecektir.

Firavun'un, Firavunların karşısında olacaksınız, kardeşleriniz sizi çok ucuz bir pahaya satacaklar, kralın evine köle olarak girebileceksiniz, kralın karısı size göz koyacak, kadın ve şeytan bütün güzelliğiyle size meyledecek, iffetinizin karşılığı olarak zindana atılacaksınız, orada Yusuf gibi unutulacaksınız ama sonunda Allah size yardım edecek ve Mısır'a sultan olacaksınız. Bütün bunlara sabredeceksiniz. Veya Hz. Adem (a.s) gibi cennette olacaksınız, şeytan gelip sizi kandıracak, çok deni ve alçak bir hayata indirecek, buna karşı da sabredeceksiniz. Her şartta sabredecek, Allah'ın bizden istediği kulluğu icra etmeye çalışacağız. Bütün bunların sonunda da Allah mutlaka bize yardımını ulaştıracaktır. Sabır budur zaten. Değilse, "efendim ne yapalım bizim kaderimiz böyleymiş, yapabileceğimiz bir şey yoktur," diyerek içinde bulunduğu şartlara uyum göstermek sabır değil zillettir Allah korusun. Sabır, her şart altında Allah'a kulluktan vazgeçmemek, kişinin tavrında değişiklik yapmamasının adıdır. Sabır, her şeye rağmen Allah'a kullukta değişiklik yapmamanın adıdır. Ötekisi zillet ve meskenettir.

Peygamberim, sen sabret ve günâhının bağışlanması konusunda da istiğfarda bulun, sabah akşam Rabbini överek tesbih et. "Sabah akşam" ifadesinin anlamı, her an, her zaman demektir. Yâni her an, her zaman Rabbimizi tesbih edeceğiz. O'nu O'nda olan sıfatlarla bilecek, O'nda olmayan, O'na yakışmayan sıfatlardan tenzih ederek Rabbimizi tesbih edeceğiz.

Resul-i Ekremin günâhlardan münezzeh olduğunu biliyoruz. Allah kontrolünde bir beşer olarak onun günâhlardan korunmuş olduğunu biliyoruz.

Öyleyse buradaki günâhlardan Rabbine istiğfarda bulun ifadesinin anlamını şöyle açıklayabiliriz:

1. Kendi içtihadıyla verdiği bir kararın Allah'ın kararına muhalefet etmesi gibi bir tecelli söz konusu olmuşsa, bu konuda istiğfar etmesi öğütleniyor.

2. Peygamberlik öncesi hayatına istiğfar emrediliyor.

3. Peygamber de dahil hiç kimsenin tam kulluk etmesi mümkün değildir, bu nedenle, "eksiklerinin tam kabul edilmesi konusunda Rabbine istiğfar et," deniliyor.

4. Burada peygambere emredilen istiğfar, ümmeti istiğfara dâvettir. Müslümanları istiğfara dâvet etmek için Rabbimiz peygamberine hitap buyurmaktadır.

56. "Allah'ın âyetleri üzerinde kendilerine gelen bir delil olmadan tartışanların gönüllerinde, ulaşamayacakları bir büyüklenme vardır. Sen Allah'a sığın. Şüphesiz ki o işitendir, görendir."

Hakkında bir delilleri, bir bilgileri olmadığı halde Allah'ın âyetleri, Allah'ın sistemi konusunda tartışmaya girenler, Allah'ın âyetlerini örtmeye, Allah'ın âyetlerini yok etmeye çalışanlar, Allah'ın âyetlerini gündemden düşürmeye çabalayanlar, Allah'ın sistemini, Allah'ın nûrunu söndürmeye çalışanlar bu hedeflerine asla ulaşamayacaklardır. Sana üstün gelme arzularına asla ulaşamayacaklardır. Bunlarda asla ulaşamayacakları bir kibir ve gurur var. Bu kibirlerinden ötürü bunlar imana yanaşmıyorlar ve de Allah'ın âyetlerini örtmeye çalışıyorlar.

Bakın dikkat ederseniz bu adamların iman etmeyişlerine sebep olarak kibirleri gösteriliyor. Gerçekten bu kibir konusu çok önemlidir. Bu konu üzerinde birkaç söz söylemek istiyorum. Peygamber Efendimiz Müslim'in rivâyet ettiği bir hadislerinde kalbinde kibir taşıyan bir kişi cennete giremez buyuruyor.

Demek ki bir adamda kibir varsa iman yoktur, iman varsa da kibir olmaz. Yâni ikisi birlikte olmaz. Peki kibir nedir? Bizi cennetten uzaklaştırıp cehenneme götürecek olan kibri bir tanıyalım. Bunu tespit etme, her konuda olduğu gibi Allah ve Resûlüne aittir. Zira cennet ve cehennem konusunda söz sahibi Allah ve Resûlüdür. Cennete gitme ve cehenneme yuvarlanma konusunda yetki Allah ve Resûlünündür. Allah ve Resûlünden başka hiç kimsenin bu konuda yetkisi yoktur.

Kibir; orada bulunan o sahabenin anladığı gibi elbisenin güzelliği değildir. Tamam, kişi elbisesinin güzelliğinden hoşlanır, ama bu hoşlanma İslâm'ın çerçevesinde olmalıdır. Meselâ bir sahabe mescide girer, elbisesinin etekleri biraz uzuncadır. Onu gören bir başka sahabe ikaz eder; kardeşim, bu elbisen olmamış der. Berikisi sorar; peki nasıl olmalıydı? Uyaran sahabe der ki; ben Resûlullah'tan duydum ki elbise şöyle diz kapaktan bir karış aşağıda olacak, bu kadar uzun olmayacak. Uyarılan sahabe de bunu duyunca hemen o uzunluğu yırtıverir oracıkta. Çünkü amel etmek üzere öğrenmişti onu. İşte Resû-lullah'ın emridir diye elbisesini o şekilde kısaltan kişi, onu o şekliyle sevecektir. Zira sevgisi, hevâsı, hevesi Resûlullah'ın sevgisine, getirdiğine teslim olmuştur. Değilse efendim işte bu elbise çok güzel. Niye? İpekten, zebercetten, zümrütten imal edilmiştir, hayır. Elbise sünnete uygunsa güzeldir ve sevilecektir. Allah güzeldir, güzeli sever. O halde Rabbimizin din olarak, hayat programı olarak bize sunduğu her şey güzeldir. Meselâ namaz güzeldir, oruç güzeldir, infak güzeldir. Niye? Allah istedi, Allah güzel gördü diye. Ama bir kadının başını açarak sokağa çıkması güzel değildir. Niye? Allah güzel demedi diye.

Kibiri tarif etmeye çalışıyordum; hak karşısında, Allah'ın ve Resûlünün hak dedikleri karşısında, bu hakka teslim olmayarak kendi haklılığını savunan kişi kibirlidir. Kendi haklılığı konusunda Allah ve Resûlünün dediklerinin haksızlığını savunan kişi kibir sahibidir. Allah haktır, Allah'ın hak dedikleri haktır, Kur'an haktır, din haktır, peygamber haktır, Allah'tan gelenlerin tamamı haktır. Kendini, kendi bilgisini, kendi anlayışını Allah'tan gelen bu haklara tercih eden kişi kibirlidir. Allah'ın hakla gönderdiği, hak olarak gönderdiği, haklı olarak gönderdiğini hak olarak kabul etmeyen ve onların dışında hak arayan kişi asla cennete giremeyecektir. Bir tek âyetin, bir tek hükmün bile haksızlığına hükmeden kişi cennete giremez.

Yine kendisini insanlardan üstün gören, insanlara tepeden bakan kişi de kibir sahibidir. Neden? Çünkü Allah bizi imtihan ediyor. Kimisine vererek, kimisinden de alarak imtihan ediyor. Kimisine el ve-rerek, kimisine de vermeyerek, kimisine mal vererek, kimisine de ver-meyerek. Bu, Allah'ın takdiridir. Verilen kendisi bulmuş olmadığı gibi, verilmeyen de kendisi kaybetmiş değildir. Onun sorusu öyledir, ötekisininki de böyledir. Öyleyse bir insanın kendisine verilenleri bir imtihan sorusu, bir imtihan vesilesi değil de, bir üstünlük sebebi kabul ederek kendisini diğer insanlardan üstün görmesi ve de Allah'a karşı kendisini garanti konumunda hissetmesi kibrinin alâmetidir.

Hadiste geçen "zerre kadar" ifadesini şöyle anlamaya çalışıyoruz: Zerre kadar iman. Meselâ bir adamın elinde yiyebilecek bir lokması varsa, onun ekmeği var demektir. Ama onu şarapla yoğurmuşsa, bir ton ekmeği varsa bile onun ekmeği yok demektir. Veya bir adamın bir damla suyu varsa bile, onun suyu var demektir. Ama bir tanker suyu olan bir adamın bu suyunun içine bir

damla şarap karışmış olsa, bu adamın suyu yok demektir. İşte iman da böyledir. Onu yok edecek, nakzedecek küfür ve şirki yoksa, zerre kadar da olsa onun imanı var demektir. Ama aksi söz konusuysa, o zaman hiç imanı yok demektir.

Bir de burada yıllardır insanların birbirlerine naklettikleri ve kimi müslümanların sanki can simidi gibi tutunmaya çalıştıkları, israflarına, gayri İslâmî harcamalarına delil göstermeye çalıştıkları bir hadisten söz etmek istiyorum. Hani Allah'ın Resûlü bir hadislerinde; "Allah kuluna verdiği nimeti onun üzerinde görmek ister." Buyuruyordu. Evet Allah kuluna bir nimet vermişse, onun eserini kulunun üzerinde görmek ister. Bunun için müslümanlar zenginliklerine göre farklı elbiseler giymeye, farklı sofralarda oturmaya, farklı arabalara binmeye çalışıyorlar. Eh Allah görecek ya nimetinin eserini üzerlerinde. Hep böyle anladılar müslümanlar bu hadisi. Halbuki burada kastedilen o değildir. Burada anlatılmak istenen; Allah bir kişiye bir milyar mı verdi, o bir milyarlık bir infakta, Allah için Allah kullarına harcama yaparak, on milyar mı verdi, o da on milyarlık bir infakta bulunarak nimetin eserini üzerinde, hareketlerinde, tavırlarında gösterecektir. Öyle ya, adamın on milyarlık mı, yüz milyarlık mı olduğunu nereden bileceğiz? Ne miktar nimete sahipse adam, bunu gösterecek ki herkes bilecek. Ama müslümanlar bu hadisi böyle değil de hep işte atı, arabası, elbisesi, sofrası farklı olacak şeklinde anlamaya çalıştılar. Öyle değil, C. Hak kuluna bir nimet vermişse ilim gibi, beden gibi, evlât gibi bunun karşılığında kulundan şükür istiyor Rabbimiz. Şükür de elbette o nimet cinsinden olacaktır.

Meselâ size göre eğer bana ilim nimeti verilmişse, ben burada susmayacağım, bu nimeti size aktararak üzerimde nimetin eserini göstereceğim. İnsanlar benim üzerimde görmeliler bu nimetin eserini. Veya eğer Allah birine çokça para vermişse nimet olarak, o da onu Allah kullarına harcayarak, infak ederek bu nimetin eserini gösterecek üzerinde. Kendisi bizzat gidip ihtiyaç sahiplerini bulmalı iken, bunu yapmadığı halde, bir de üstelik ayağına kadar istemeye gelenlere; kim ya hu, ben de para mı var ki istiyorsunuz? Demeyecek. Nimetin eserini gizlemeden, örtmeden yana olmayacak. Gerçekten bu çok garip bir tavırdır. Neden? Çünkü C. Hak hem peygamber efendimiz aracılığıyla malın, ilmin, sağlığın, sıhhatin, elin, ayağın, paranın nerelerde sarf edileceğini bildirecek, hem de bunun sarfını bize bırakacak, olacak şey midir bu? Allah bu konuda, her konuda müslümanlara basîret versin, anlayış versin inşallah.

Evet, kâfirler kalplerinde olan kibirden, büyüklük anlayışlarından ötürü iman etmiyorlar ve Allah'ın âyetlerini örtüp örtbas etmeye çalışıyorlar. Örneğin içinde bulunduğumuz toplum o kadar Allah'ın âyetlerini örtbas etmeye, kamufle etmeye çalışıyor ki, yâni atından, arabasından, bilgisayarından, buzdolabından, çamaşır makinesinden, evinden, eşyasından, dükkanından, tezgahından hiç mi hiç kurtulup da bu âyetlerle beraber olamıyor insanlar. Bu insanların elektriğe

hamd ettikleri kadar, elektriği gündeme getirdikleri kadar, Allah'ın eşsiz bir âyeti olan güneşi gündeme getirmediklerine şahit oluyoruz. Kullandığı bilgisayar aletine değer verdikleri kadar, Allah'ın gece ve gündüz âyetlerine, Allah'ın akıl âyetine değer vermediklerini görüyoruz. Atına, arabasına değer verdiği kadar bu atı ve arabayı hareket ettiren Allahu Teâlâ'nın demir âyetini, benzin âyetini hiç gündeme getirmediklerine şahit oluyoruz. İşte bunun içindir ki, Allah'ın bu âyetlerini ısrarla gündeme getirmeliyiz.

Meselâ Allah'ın su üzerinde gemileri yüzdürme ve bunu bizim istifademize sunma âyeti. Hiçbir kimse bu âyeti de görmek istemiyor. Bu âyet üzerinde de düşünen kimse kalmamış. İnsanlar gemilerden haberdardır, gemiler, firkateynler yapmışlar, füzeler, yeni yeni arabalar icad etmişlerdir. Ama şunu niye kabullenmek istemiyorlar? Niye gündeme getirmek istemiyorlar? Bunların suyun üzerinde durabilme imkânını, suyun üzerinde batmadan durabilme yasasını Rabbim takdir etmemiş midir? Eğer onların istifade ettikleri bu yasayı Rabbim tespit etmese, her şeyi alabora ediverse, bu kanunları tepetaklak getiriverse, "artık suyun üzerinde hiçbir şey durmayacak!" deyiverse bu insanlar ne yapabileceklerdir? Bunu hiç düşünmüyorlar mı? O zaman bu yaptıkları gemilerle nasıl övünebileceklerdi? Nasıl hava atabileceklerdi? Üstelik bu gemileri yapma ameliyesinin ilki de Rabbimize aittir.

"Nezaretimiz altında, sana bildirdiğimiz gibi gemiyi yap."
(Hud 37)

Rabbimiz, "Bizim gözetimimizde yap bu işi," diyordu Hz. Nu-h'a. Şu anda imal ettikleri füzeleriyle, arabalarıyla, uçaklarıyla ve füzeleriyle, gemileriyle öğünen insanlar, Rabbimizin bir emriyle şu andan itibaren bütün yer altındaki petroller su haline gelse, nasıl bir duruma düşerler? Bunu hiç düşünmüyorlar mı? Düşünmeyecekler mi? O zaman bu yaptıkları şeyler, içinde tavukların bile yaşayamayacağı şeyler haline gelecektir. Peki o zaman insanlar niye Allah'ın bu âyetlerinin bilincine ermek istemiyorlar? Kendi yaptıklarıyla öğünen bu insanlar, niye bütün bu yaptıklarını Allah'ın yasalarına bağımlı olarak yaptıklarını anlamaya yanaşmıyorlar? Demir olmasaydı, benzin olmasaydı, suya Allah tarafından bu kaldırma yasası verilmeseydi, havaya sesi iletme gücü verilmeseydi, ne anlama gelecekti bütün bu yaptıkları? Suyun üzerinde gemilerin yürüme yasasını, bu konudaki âyetleri zikretmiyorlar, gündeme getirmiyorlar da, kendi yapmış oldukları putların önünde secdeye kapanıp onlarla öğünmeye çalışıyorlar.

"Efendim, insanlık artık bilgisayar çağına geçmiştir, robot çağına fırlamıştır, insanlar kendilerinden daha hızlı düşünebilecek çağa ulaşmıştır," diyerek kendi kendilerini, kendi yaptıklarını putlaştırmaya, "en büyük benim! En büyük biziz! Benden başka, bizden başka büyük yoktur!" diyerek kendi

kendilerine secde etmeye başlamışlar, kendi kendilerinin tanrılıklarını ilân etmeye başlamışlardır.

"Allah'ın gökten su indirerek ölü araziyi onunla diriltmesinde âyetler vardır."

(Bakara 164)

İşte yine büyük bir âyet. Haydi bu insanlar gökten su indirsinler. Gökten fazla değil, sadece bir tek damla indirsinler, mümkün mü? İsterse bütün dünya birleşsin, bir damla su bile indiremeyeceklerdir. Bu âyetin alternatifi olarak haydi bir âyet çıkarsınlar insanlar. İnsanlar barajlar yapıyorlar, barajlar başkalarının ismiyle anılıyor. Sulardan enerji alıyorlar, elektrikler çıkarıyorlar, onlar da yine başkalarının ismiyle anılıyor. Herkes gücü kendisinde görüyor, herkes kendisini putlaştırmaya çalışıyor. Herkes bir şeyleri parsellemeye çalışıyor. Halbuki sanki bunlar Allah'ın âyetleri değil de kendilerinin âyetleriymiş gibi, kendilerini zikretmeye çalışıyorlar. Haydi güçleri yetiyorsa şu yağmuru indirsinler bakalım. Nasıl ormanların sahibi benim, benim ismim oraya konulacak diyebilir bu insanlar? Nasıl barajlar kralı benim diyebilir bu insanlar? Nasıl sulara egemen benim diyebilir bu insanlar? Nasıl da Allah-u Teâlâ'nın âyetlerini böylece örtme cesareti bulabiliyor bu insanlar? Nereden alabiliyorlar bu yetkiyi?

Yeryüzünde her bir hayvanı sınıf sınıf, cins cins, çeşir çeşit yaymasında da büyük âyetler vardır. Çeşit çeşit varlıklar, denizlerde ayrı, karalarda ayrı varlıklar yarattı Allah. Bilelim ki bütün bunlar âyettir. Tüm bu varlıklar Allah'ın âyetleridir. Haydi bakalım bu insanlar bu varlıklardan bir tanesini yaratsınlar. Atom çağında, bilgisayar çağında olduklarını iddia eden insanlar, kendi tanrılıklarını ilân etmeye çalışan bu insanlar bir tek varlık yaratsınlar da görelim. O zaman onların tanrılıklarını biz de kutsayalım, o zaman biz de onların önünde secdeye kapanalım.

Ama bakıyoruz ki, tüm bu âyetleri kapatıyorlar, gündeme getirmiyorlar, örtüyorlar, örtbas ediyorlar, kamufle ediyorlar ve kendi âyetlerini gündeme getirmek için ellerinden gelen her şeyi yapmaya çalışıyorlar. Korkunç bir gelişme, müthiş bir gelişme, müthiş bir buluş, gökyüzüne çıkıyoruz, yeryüzüne iniyoruz numaralarıyla insanlığın gözlerini büyülemeye çalışıyorlar. Böylece gerçek âyetler gündemden düşürülmüş, şeytan âyetleri her tarafı kaplamış ve sonunda da insanlar kendi kendilerine ibadet eder olmuşlar. Kutsiyet insana ait olmuş, üstünlük insana izâfe edilir olmuş. Halbuki hiçbir konuda tek yetkileri bile yoktur bu insanların.

Söyleyin bakalım, gök ve yer tanrıları onlara söz geçirebiliyorlar mı? Yoksa ekonomik, siyasal tanrılar, egemenlik bizim diyenler, ruhaniler mi bu işi yapıyorlar? Rüzgarları onlar mı hareket ettiriyor? Bulutları onlar mı hareket

ettiriyor? Bitkileri onlar mı çıkarıyor? Varlıkları onlar mı yaratıyor? İnsanları onlar mı yaratıyor? Dağları onlar mı yaratmış? Gökleri onlar mı bina etmiş? Gemileri onlar mı hareket ettiriyor? Hayır hayır, bunların hepsi Allah'ın âyetleridir. O'ndan başka kimsenin de bu konuda en küçük bir yetkisi yoktur.

Allah'ın iki tür âyeti vardır: Metlûv âyetler ve meşhûd âyetler. Metlûv âyetler, kulağa hitap eden işitsel âyetlerdir ki, şu elimizdeki Kur'an'ın âyetleri bu tür âyetlerdir. Bir de göze hitap eden görsel dediğimiz âyetler vardır ki, bunlar da tüm arzda semada gördüğümüz âyetlerdir. Bunlara da meşhûd âyetler denir. Güneş, ay, yıldızlar, bulutlar, dağlar, denizler, ağaçlar, kuşlar, insanlar, bunların hepsi Allah'ın meşhud âyetleridir. İşte çevremizdeki Allah'ın yarattığı bu âyetleriyle eğer ciddi bir ilişki kurar, bunlar üzerinde birazcık düşünürsek, mutlaka Allah'ın varlığını anlayacak ve O'nu tanıma imkânı bulabileceğiz demektir. İş bu kadar açıkken, iş bu kadar kolayken bu adamlar Allah'ın âyetlerini görmezden geliyor, örtmeye çalışıyor ve onlarla mücâdeleye tutuşuyorlar.

Peygamberim sen Allah'a sığın, şüphesiz ki O işiten ve görendir.

57. "Göklerin ve yerin yaratılması, insanların yaratılmasından daha büyük bir şeydir. Fakat insanların çoğu bilmezler."

İşte gökler ve yer, işte iki âyet gözünüzün önünde duruyor. Dünyamızı bir nokta farzettirecek kadar çepeçevre kuşatmış semâvât var, onu da bir yüksük farzettirecek kadar kuşatmış Kürsî var, onu da bir yüksük farzettirecek biçimde kuşatmış arş var. Dünyamızı mikrobun trilyonda biri farzettirecek kadar büyük olan bu varlıkları yaratmak mı, yoksa trilyonda bir durumunda olan dünyanın içindeki insanı yaratmak mı büyüktür?

Aslında Allah'ın azameti yanında daha büyük ve daha küçük diye bir şey olmaz. Allah için daha kolay, daha zor diye bir şey söz konusu değildir. Allah için zor diye bir şey düşünülemez. O, "ol" der, her şey oluverir. Aslında bu âyet insanı düşünmeye dâvet ediyor. Şu kendini bir şey zannedip Rabbine karşı, Rabbinin âyetlerine karşı mücâdeleye girişen insanı derin derin düşünmeye sevk ediyor. Ey insan! bir düşün hele! Sen nerde, şu büyük kâinat nerede? Şu koskoca kâinatı yaratmak nerde, seni yaratmak nerde? diyerek kibirlilerin kibrini kırmayı hedefleyen bir âyet-i kerîme. Tüm bu varlıkları yaratan, gökleri ve yeri yaratan Allah, sizi ilk defa yaratan Allah, sizi ikinci defa yaratamaz mı? Bütün bunlara güç yetiren, sizi ikinci defa yaratmaya güç yetiremez mi?

Ama insanlardan pek çoğu bunu anlayamaz. Yaptıklarıyla, bulduklarıyla kendi icatlarını, kendi buluşlarını büyük zannederler kendilerini putlaştırırlar ama Allah'ın yarattıklarını hiç düşünemezler.

58. “Körle, gören, inanıp salih ameller işleyenlerle kötülük yapan bir değildir. Ne kadar da az düşünüyorsunuz?”

Görenle kör bir olmaz. Bilenle bilmeyen bir olmaz. İlim sahibiyle, basiret sahibiyle cahil ve kör asla bir olmaz. İlmi olup da bu ilimle amel eden kişiyle, ilmi olup da bu ilmiyle amele koşmayan kişi de bir olmaz. Rabbi karşısında kendi haddini, kendi konumunu bilenle bunu bilmeyen cahil asla bir olmaz.

Vahye tabi olan kişi görendir, vahiyle irtibatı kesik olan da kördür. Vahyi tanımayan, vahye tabi olmayan kâfirler de kör değillerdir, aslında görmektedirler ama gerekeni görmemektedirler. Meselâ birisi arabadan anlayan, ama ötekisi arabadan hiç anlamayan iki adam arabanın kaputunu açıyorlar. İki göz var o anda bakan, ama birisi saatlerce baksa hiçbir şey anlayamıyor, öbürü bir bakışta görüyor ki akünün kutup başlığı çıkmış. Bir olayı iki ayrı kişi görüyor, ama birisi ayrı görüyor, ötekisi ayrı görüyor. Meselâ açık bir kadın gören iki gözden birisi, ona yiyecek gibi bakarken, ondan zevk almaya çalışırken, ötekisi üzüntüsünden, hâyâsından mahvolmaktadır. “Aman Allah’ım, bunun ne işi var bu kıyafetle bu sokakta?” diye üzülmektedir. Birisi vahiyden habersiz olması sebebiyle o işin günâh olduğunu bilmediği için çok farklı hareket ediyor, öbürü böyle bir günâh karşısında farklı davranıyor. İki kulak, biri mü'min kulağı, öbürüyse kâfir kulağı. Birine paradan, puldan, içkiden, kumardan, kadından, kızdan bahsedilince girer ama dinden imandan bahsedilince kesinlikle girmez. Veya meselâ birinin yanında Allah’a hakaret edilir hiç rahatsız olmaz, ama böyle bir durumda berikisi kendini yiyecek noktaya gelecektir.

Ölü iken Allah’ın kalbini dirilttiği, kör iken gözlerini açtığı, hidâyetle tanıştırdığı insanla, karanlıkta kalan insan hiç bir olur mu? Bir adam düşünün ki kör. Ama bu körlük onun gözlerinin işlevini yitirmesi anlamında bir körlük değildir. Gözleri görürken kördür bunlar. Kişi eğer vahiyle, Kur’an’la beraber değilse, Kur’an’dan, peygamberden ve onun ashabından örnek alacak kadar onlara yakın değilse, Rasulul-lah’ın ve ashabının tatbikatından haberdar değilse, o insan kördür. Böyle karanlıkta el yordamıyla düşe kalka yürüyen bir adamla, Allah’ın kendisine bir nûr verdiği ve onunla yürüyen insan bir olur mu? İşte iki insan tipi duruyor karşımızda. Biri nûr, basiret, yâni Kur’an sahibi, hadiseler karşısında ne yapacağını, nasıl hareket edeceğini bilen bir insan, öbürü de zulmette kalmış bir insan.

Evet, bu iki insan asla bir olmaz. Görenle kör asla bir olamı-yacağı gibi, salih amel işleyen kişiyle kötülük peşinde olan da asla bir olmaz. Bu ikisinin denk olduğunu, eşit olduğunu zannederek ne kadar da az düşünüyorsunuz? Aklınız ne kadar da az çalışıyor?

59. "Kıyamet günü mutlaka gelecektir. Bunda şüphe yoktur, fakat insanların çoğu inanmıyor."

Âyet-i kerîme, âhiret hayatının akla ve mantığa uygun olduğunu anlatıyor. Âhiret gününün varlığı değil yokluğu, âhiret gününün olması değil olmaması insan aklına ve mantığına terstir. Çünkü şu dünya hayatında insanlara zulmeden, çevresindekilerin hayatlarını kendilerine zindan eden zâlim birinin bu yaptıklarının yanına kâr kalması, yaptıklarının cezasını görmemesi veya salih ameller işleyen, başkalarının mutluluk ve saadeti için kendisini bile unutacak kadar güzel ameller işleyen birinin de yaptığı bu amellere karşı hiç bir mükafat görmemesi son derece mantıksız, akla ve mantığa aykırı bir şeydir.

Gerçekten de eğer bu dünyada böyle bir gerçek olmasaydı, yâni âhiretin varlığı, hesabın, kitabın varlığı söz konusu olmasaydı, bu dünyanın da beş paralık bir değeri olmaz, yaşadığımız hayatın bir tadı da kalmazdı. O zaman hiçbir güç ve kuvvetle zâlimin önüne geçile-mezdi. Yaptıklarının yanına kâr kalacağına, bir daha dirilip hesaba çekilme olmayacağına inanan zâlim daha çok zulmedecek, hiçbir şey onu durduramayacaktı. İyilik yapmaya çalışan insanlara da kesinlikle iyilik yaptıramayacaktık. Bir daha dirilme olmayacaksa, bir hesap kitap olmayacaksa, yaptıkları boşa gidecekse, karşılığını görmeyecekse niye iyilik yapsın ki adam? Enayilik olmayacak mı bu adamın yaptıkları? İşte eğer âhiret inancı olmasaydı, hiçbir insana iyilik yaptıramazdınız ve hiçbir kuvvetle hiç bir zâlimin de önünü alamazdınız.

60. "Rabbiniz dedi ki: "Bana dua edin, size icabet edeyim. Doğrusu bana ibadet etmekten büyüklenen müs-tekbirler cehenneme boyun bükmüş kimseler olarak gireceklerdir."

Birdenbire bir dua âyetiyle karşı karşıya geliyoruz. Bir kişinin Allah'a en yakın olduğu zaman, sabırla ve duayla birlikte olduğu zamandır. Dua, Allah'la beraber oluştur. Rabbimiz, bizi kendisine muhatap kabul ediyor, bize yöneliyor ve bizzat kendisi bizim sorularımıza cevap verme lütfunda bulunuyor. "Yakınım," diyor, "dualarınızı işitirim," demiyor; "siz bana dua edince ben anında icabet ederim," diyor. Bu âyet-i kerîmede anlayabildiğimiz kadarıyla bize anlatılmak istenenleri şöyle özetleyebiliriz:

1. Allah bize bizden, bize her şeyden daha yakındır. Bize şah damarımızdan daha yakındır Allah.

"İki zabıt memuru zabıt tutarlarken, bir sağdan oturmuş biri soldan."

(Kaf 16) âyeti bunu anlatır.

Buna göre madem ki Allah bize bu kadar yakındır, o halde:

a. Allah’a dua ederken onu uzakta bilip, işitmez zannedip bağırıp çağırmanın, hoplayıp zıplamanın anlamı yoktur. Nitekim birilerinin böyle yüksek sesle bağırıp çağırarak dua ettiklerini gören Allah’ın Resûlü şöyle buyurmuştur:

“Sizler sağıra ve gaibe dua etmiyorsunuz. Herhalde işiten ve yakın olan birine dua ediyorsunuz.”

b. Madem ki Allah bize bizden ve herkesten yakındır, o halde duada birilerinin aracılığına ne gerek var? Aracı kullanmaya da gerek yoktur. Bir kere Rabbime ben kendim bizzat dua edebilmeliyim. Birilerinin gölgesinde, birilerinin vasıtasında dua ederek şahsiyetimin ezilmesine gerek yoktur. Bundan sonra kime boyun eğecek ki mü'min? Kimden korkacak ki? Kime sığınacak? Allah kendisine o kadar yakın ki, “Ya Rab!” dediği anda telsizsiz, telefonsuz, aracısız anında duyan bir Allah’la karşı karşıyaysa, aracılara ne gerek var? Hiç kimse kişiye Allah kadar yakın olmadığına göre, aracılar kullanarak veya Allah’a gönderdiği dâvetiyenin üzerine, zarfın üzerine başkalarının ismini yazarak şirke düşmesinin de anlamı kalmamıştır.

2. Günâhsız bir ağızla dua etmeye çalışmalıyız. Allah’ın Resûlü Tirmizî’nin rivayet ettiğine göre şöyle buyurmuştur:

“Kişi günâh işleyip sıla-i rahîmi kesmedikçe ve de acele etmedikçe, Allahu Teâlâ onun duasını reddetmez."

Yine helal gıda çok önemlidir dua için. Allah’ın Resûlü bir adamdan söz eder. Adam Allah için yollara düşmüş, cihada, sefere çıkmış, Allah’a dost kazandırmak, tebliğ yapmak, emr-i bi’l ma’ruf yapmak için veya savaşarak Allah düşmanlarının işini bitirmek üzere yola çıkmış. Bu yolda büyük sıkıntılar çekmiş, büyük zorluklara katlanmış, yüzü gözü toza toprağa batmış ve bu haldeyken el kaldırıp: “Ya Rab! Ya Rab!” diyerek Allah’a dua ediyor, bir şeyler istiyor Allah-tan. Çocukları için istiyor, ülkesi için istiyor, memleketinde ittifaktan dem vurarak istiyor, devlet istiyor, düzen dirlik istiyor, Bosna’dakiler, Çeçenistan’dakiler için istiyor, istiyor… Ama Allah’ın Resûlü buyuruyor ki, “bu adamın yediği haram, içtiği haram, giydiği haram, gıdası haram, özü haram, sözü haram. Nerde kaldı Allah bunun duasını kabul edecek?”

3. Duada acele etmeyeceğiz. Allah’ın Resûlü şöyle buyurur:

“Sizden biriniz acele etmedikçe Allahu Teâlâ duanızı kabul buyurur.” (Buhârî ve Müslim)

Duada acele etmek, “dua ettim de Allah kabul etmedi,” demektir.

Dua ile istenen ihtiyacın karşılanması hemen de olabilir, bir müddet sonra da olabilir. Bazen da istenen şey âhirete kalabilir, bazen da hayır, istediğimizin dışında bir şey olabilir. Öyleyse "olmadı! Dua ettim de kabul edilmedi!" diye acele etmeyelim. Allah istediği zaman, istediği biçimde bizim duamızı kabul edecektir.

Veya bazen bizim daha çok dua etmemizi istediği için Rabbi-miz istediğimiz şeyleri geç verebilir. Bu durumda kesinlikle ümitsizliğe düşmemeliyiz. Değilse yâni bizim istediklerimiz ne kadar olabilir ki? Bütün dünya insanlığı birleşse, herkes isteyebileceğinin en son sınırını istese, Allahu Teâlâ'nın mülkünden bir şey eksilir mi? Öyleyse bizim isteklerimizi geciktirmesinin sebebi, bizim biraz daha dua ederek kulluğumuzu artırmamızı istemesinden başka bir şey değildir.

4. Şurası da unutulmamalıdır ki, ***"Dua bir ibadettir."*** (Ebu Dâvut, Tirmizi, İbni Mâce)

Dua, dua edileni büyük tanımak, büyüklük mevkiine oturtmak, büyüklüğünü, gücünü kuvvetini kabul etmektir. Öyleyse dua eden kişiyi, bu duası her an Rabbinin karşısında ve O'na muhtaç olduğu şuuruna götürecektir.

5. Dua ederken Allah'tan istenmesi gereken, istenmesi caiz olan şeyleri istemeliyiz. Mûcize, nübüvvet, haramları istemek gibi caiz olmayan şeyleri istemeyeceğiz.

6. Oruçlu dua etmeye çalışacağız. Hele hele iftar vakti yapılan duanın reddedilmeyeceğini söyler Allah'ın Resûlü:

"Oruçlunun iftar vakti yapmış olduğu duası mutlaka kabul olur."

"İftar zamanı oruçlunun duası reddedilmez ."

Yine Ebu Hureyre'nin rivâyet ettikleri bir hadislerinde Allah'ın Resûlü şöyle buyurur: "Üç kimsenin duası asla reddedilmez.

1. Âdil devlet reisinin duası.

2. İftar edinceye kadar oruçlunun duası.

3. Zulme uğrayan mazlumun duası."

Allah bizden dua etmemizi istiyor. Duaya o kadar önem verelim ki, öyle bir dua hayatı uygulayalım ki, artık bizim hayatımız hep dua olsun. Yâni Allah'la ilişkimizi hiç kesmeyelim. Çünkü dua sürekli Allah'la ilişki içinde olmaktır. Her zaman O'na dua edelim. Hem de isteklerimiz meşru olduğu sürece utanmadan isteyelim O'ndan. "Bu da istenir mi?" demeyelim. İstenilen kim? Allah. Yâni anamız değil, baba-mız değil, ağamız, patronumuz değil. Üstelik biz yalvardıkça bizi seviyor Rabbimiz. Biz ona yöneldikçe, O bizim kendisine yönelmemizden memnun oluyor. Öyleyse hemen yalvaralım, hemen yakaralım. Karnımız acıktı yalvaralım, susadık yalvaralım, ayakkabımız kayboldu yalvaralım, ayakkabımız bulundu yalvaralım, sıkıntımız var yalvaralım, cennet istiyoruz yalvaralım, cehennemden korkuyoruz yalvaralım, yalvaralım, yalvaralım...

Kur'an'daki dua modellerini de iyi belleyelim. Kur'an'daki dua modelleri yanında bir de Resul-i Ekrem Efendimizin dua usullerini, ezkârını iyi belleyelim. Bizim toplumun en büyük hastalıklarından biri de duayı bilmemeleridir. Gerçi mekânik bir hayatımız var. İmam bize namazı kıldırırken duayı bile biz ona yaptırırız ve biz arkasından amin deriz. Duayı bir başkasına ettirip, ben de arkasından amin dedikten sonra, benim dua yeteneğim kayboluyor demektir. Hacca gidiyor müslümanlar, başlarında birileri var, duayı ona yaptırıyorlar. Kişi kendisi yapmalı aslında duayı.

Hani İsrailoğullarının hastalığıdır, bunu daha önce demeye çalışmıştım. Ağzı kurumuş sanki insanların da kendileri dua edemiyor hep başkalarına dua ettirmeye çalışıyorlar. Aslında müslüman kendi duasını kendisi yapmalıdır. "Ya Rabbi! Bana özgürlük ver! Ya Rabbi bana hürriyet ver! Ya Rabbi benim ülkeme dirlik düzenlik ver! Ya Rabbi bana cennet ver!" diyemez mi müslümanlar? Elbette herkes söyleyebilir bunu, ama yine de alışmış insanlar, ille de birileri dua edecek, onlar da amin diyecekler. Garip bir şey!

Allah korusun, Hristiyanlıkta olduğu gibi namazını birileri kılıverecek, orucunu birileri tutuverecek, hatmini, Kur'an'ını birileri oku-yuverecek, duasını birileri yapıverecek, haccını birileri yapıverecek, tamam. Hristiyan dünyada olduğu gibi birileri papaz olacak, ötekiler ümmî olacak, günâhı oldu mu onun yerine para verecek, namazını kılamadı mı onun yerine para verecek, birileri hallediverecek, Allah korusun böylece din kaybolup gidecektir.

Halbuki dua, bizim Allah'la ilişkimizi sağlayan ve hiç bitmeyen, tükenmeyen bir ibadettir. Dua etmeyi bilmeyen kişi, kulluk da yapa-maz. İşte namaz bir duadır, hac bir duadır. Duanız da olmasa Rab-biniz sizi ne yapsın?

61. "Size geceyi dinlenesiniz diye karanlık ve gündüzü de çalışasınız diye aydınlık olarak yaratan Allah'tır. Doğrusu Allah insanlara karşı lütufkârdır, ama insanların çoğu şükretmezler."

Allah dinlenesiniz, sükun bulasınız diye geceyi bir örtü gibi üzerinize örtüvermiş, gündüzü de çalışasınız, değerlendiresiniz, maişet temin edesiniz diye aydınlık kılmıştır. Sizi sizden çok düşünen Rab-biniz size karşı çok lütufkardır. Rabbiniz size karşı çok merhametlidir ama insanların pek çoğu ona teşekkür etmezler. Allah'ın verdiklerini Allah yolunda kullanmak sûretiyle ona şükreden azdır.

Gece ve gündüz âyetini bir düşünün. Gündüzün ve gecenin uzayıp kısalması, peş peşe gelmesi, birbiri ardınca gelmesinde ve buna bağlı olarak idrak ettiğiniz zamanın sırrında ve bunun size temin ettiği menfaatlerin ortaya çıkış tarzında siz insanlar için, akıl sahipleri için âyetler vardır. Gece ve gündüz insan gücünün, insan egemenliğinin ulaşamadığı iki âyettir. Haydi her şeyin hakimi biziz diyenler, egemenlik hakkı bizdedir diyenler, söz sahibi olarak kendilerini görenler müdahale etsinler geceye, müdahale etsinler, söz geçirsinler gündüze. Bazen geceyi, bazen gündüzü uzatsınlar bakalım. Yapabilirler mi bunu? Geceyi, ya da gündüzü bir saniye bile oynatabilirler mi? Geceye ve gündüze söz geçirebilirler mi?

İşte bu, sürekli gözümüzün önünde bulundurmamız gereken ve karşılığında bunu bize lütfeden Rabbimize karşı şükretmemiz gereken bir âyettir. Şükür, teşekkür, verileni verenin yolunda kullanmaktır. Şükür nimet cinsinden olur. Allah bize hangi nimeti vermişse, o nimet cinsinden infakta bulunarak şükredilir. Geceyi ve gündüzü bize lütfeden Allah yolunda kullanmak, Allah'ın rızasını tahsilde harcamak şükürdür. Onu, onu bize vermeyenler yolunda harcamak geceyi ve gündüzü onu bize verenin razı olmadığı şeyler yolunda itlaf etmek nankörlüktür Allah korusun. İşte Rabbimiz buyurur ki, "insanların pek çoğu bunun farkında değillerdir, pek çoğu şükretmemektedir."

62. "İşte bu sizin Rabbiniz olan Allah'tır, her şeyin yaratıcısıdır; O'ndan başka İlâh yoktur. Öyleyse nasıl olur da çevriliyorsunuz?"

Sizi yaratan, sizin şu anda hizmetinize sunulmuş bulunan her şeyi yaratan Allah sizin Rabbiniz iken, sizin kendisine kulluk yapmanız gereken, boyunlarınızdaki ipin ucu elinde olması gereken, hayat programınızı sadece O'ndan, O'nun kitabından almanız gereken Rab-biniz iken, nasıl oluyor da O'nu bırakıp hiçbir şey yaratmayan, sizin yaratılışınızda en ufak bir katkısı olmayan, kendilerini bile yaratmamış olan, kendileri de Allah tarafından yaratılmış olan bir kısım varlıkları Allah'a ortak koşmaya kalkışıyorsunuz. Onları dinliyor,

onlara itaat ediyor, onların hayat programlarına tabi oluyor ve onlara teşekkür ederek, kulluk yaparak Rabbinize karşı nasıl da nankörlük yapıyorsunuz.

Yâni Rabbinizin tek Rabb oluşuna sayısız delillerden, sayısız âyetlerden sadece iki tanesi gece ve gündüz âyetidir. Bu iki âyeti yaratan Allah olduğu gibi, şu anda düzenli bir biçimde varlıklarını ve fonksiyonlarını sürdüren de Allah'tır. Eğer böyle olmasaydı düzen bozulur ve sizin hayatınız altüst olurdu. Yâni bu gece ve gündüzün düzenli bir biçimde hareket etmesi, ikisinin de bir sisteme boyun eğdiğini gösterir. Yaratıldıkları günden beri bu iki varlık Rabblerinin emrine teslimken, boyun bükmüşken ey insanlar siz kime teslimsiniz? Siz kimin arzularına boyun büküyorsunuz? Siz hayat programınızı kimden alıyorsunuz? Siz kime kulluk ediyorsunuz?

Gece de, gündüz de Allah'a boyun bükmüş Allah'ın iki âyetidir. Üstelik bunu anlayabilmek için uzun uzun araştırmalara da gerek yoktur. İnsanların istifadesine sunulmuş bu iki âyeti her an müşahede et-mektesiniz. O kadar ki, kör, sağır, dilsiz biri bile bu iki âyeti görmez-likten gelemez. Bu iş elbette tesadüfi olamaz. Bu muazzam düzen ne tesadüfe, ne kör tabiat kuvvetlerine ne de kendilerini bile yaratmaktan aciz olan şu egemenlik bizimdir diyen yeryüzü tanrıçalarına verile-mez. Bu düzeni kuran başkası değil sizin Rabbinizdir. O'ndan başka da kulluk yapılmaya lâyık ilâh yoktur, bunu hiçbir zaman hatırınızdan çıkarmayın.

63. "İşte Allah'ın âyetlerini inkâr etmekte olanlar da böylece çevriliyorlar."

Allah'ın âyetlerinin üzerini örttükleri, işaret levhâlârını kamufle ettikleri, Allah'ın âyetlerinden habersiz yaşadıkları için haktan, hakikatten, hidâyetten, dosdoğru yoldan yüz çeviriyorlar. Allah'tan yüz çevirip başkalarına yöneliyorlar. Allah'a kulluk yapmaları, Allah'ın razı etmeleri gerekirken, başkalarına kulluk etmeye, başkalarını razı etmeye çalışıyorlar. Hayat programlarını hayatın sahibi olan Allah'tan almaları gerekirken, başkalarının hayat programlarını alıp uygulamaya yöneliyorlar.

Öyleyse ey peygamberim, kavminin bu şekilde senden ve senin getirdiğin mesajdan yüz çevirmelerine üzülme! Unutma ki, bu tavır sadece sana karşı bir tavır değildir, senden önceki peygamberlere de aynı tavırlar sergilenmişti. Onlar kendilerine karşı takınılan bu tavırlara karşı nasıl sabretmişler, direnip dayanmışlar ve benim kendilerinden istediğim kulluk yolunda olmayı sürdürmüşlerse, sen de tıpkı onlar gibi davran ve insanların sana karşı, dinine karşı takındıkları tavır yüzünden kulluğunu bozmaya kalkışma.

64. "O Allah ki, yeri sizin için bir karargah, göğü de bir bina yapmıştır. Size şekil vermiş, sonra şekillerinizi güzelleştirmiştir. Hoş nimetlerden size

rızık vermiştir. İşte Rabbiniz o Allah'tır. Âlemlerin Rabbi olan Allah ne yücedir!"

Allah, yeryüzünü sizin için bir karar yeri, bir karargâh, üzerinde yaşayacağınız, gezip dolaşacağınız, yatıp uyuyacağınız bir beşik, bir döşek kılmıştır. Daha sizler dünyaya gelmeden önce size müsait bir yer tayin ettik. Sizin rahat etmeniz için her türlü rahat ortamı hazırladık. Hayatınızda da, ölümünüzden sonra da yeri sizin için bir karargah kılmıştır. Hem diriyken, hem de öldüğünüz zaman sizin için bir karar, konaklama yeri kılmıştır. Gökyüzünü de koruyucu bir tavan kılmıştır. Sizi en güzel bir biçimde, ahsen-i takvîm üzere yaratmıştır. En güzel sûreti size bahşeden O'dur. Uzuvlarınızı en güzel bir şekilde birbirlerine uyum içinde yarattı. Bu vücutlarınızı, bu uzuvlarınızı, bu varlığınızı size kim verdi? Analarınızdan mı aldınız? Babalarınız mı verdi onu? Bir düşünün…

Yâni o Allah ki mülkünde size bir yer ayırmıştır. Sizin muhtaç olduğunuz her şeyi size o vermişken, yalnız O'na teşekkür etmeniz gerekirken nasıl da nankörlük yapıp başkalarına teşekkür etmeye kal-kışıyorsunuz? Kimin nimetlerini yiyip kimin kılıcını salladığınızı bir düşünün.

O Allah ki sizi dünyada temiz şeylerle rızıklandırmaktadır. O hem yaratan, hem de yarattığının hayatını sürdürendir. Yaratan ve rızık veren, yaratan ve doyurandır. İşte Rabbiniz olan Allah budur. İşte hayat programınızı kendisinden almanız gereken ve sadece kendisine kulluk yapmanız gereken Rabbiniz budur.

65. "Daimi bir hayat sahibi ancak O'dur. O'ndan başka İlâh yoktur. Onun için dini halis kılarak hep O'na dua edin. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur."

O Hayydır, diridir. Ezelde de diri, ebedde de diri kalacak olan O'dur. Evvel'dir, Âhir'dir. Öyleyse dini yalnız O'na halis kılarak, O'ndan başka İlâh olmadığına inanarak dua edin, O'na sığının.

Hamd olsun âlemlerin Rabbi olan Allah'a. Elhamdülillah ki tek İlâh O'dur. Elhamdülillah ki O'ndan başka İlâh yoktur. Elhamdülillah ki O'ndan başka sorumlu olduğumuz yoktur. Mülkün sahibi O'dur. Eğer şu anda kullandığımız şeylerin sahibi insanlar olsaydı, bu kadar rahat bir şekilde onları ondan alma imkânımız olmayacaktı.

Sizler de şu anda hayat sahibi iseniz de, asıl hayat O'nundur. O, evvel ve ahirdir, O'nun dışında her şey fânidir. O'nun dışında hamde lâyık hiçbir varlık yoktur.

66. “De ki: “Bana Rabbimden apaçık deliller geldiği zaman, ben o sizin Allah’ı bırakıp taptıklarınıza ibadet etmekten kesinlikle meneldildim ve bana âlemlerin Rab-bine teslim olmam emredildi.”

Yanımda delil var, ben O’na inanıyorum, O’na dayanıyorum. Yanımdaki bu delili önce kendim tasdik etmem ve de ilân etmem gerekiyor. O delil de şudur ki, Rabbim sizin kulluk yaptıklarınıza kulluk yapmamı bana yasakladı. Ben sizin kulluk yaptıklarınıza kulluk yapmaktan men olundum ve imtina ettim. Ben her şeyi bırakıp âlemlerin Rabbine teslim oldum. Hayatımı âlemlerin Rabbine teslim ettim, irademi O’na teslim ettim. O’nun seçimini kendim için seçim kabul ettim. Boynumdaki kulluk ipinin ucunu O’na teslim ettim. O ne tarafa çekerse oraya gideceğime, O nasıl isterse öyle yapacağıma söz verdim. Gecem, gündüzüm, malım, mülküm, işim aşım, mesleğim ve her şeyim konusunda sadece Rabbimi dinleyeceğim. O’ndan başkasını asla dinlemeyecek ve O’ndan başkasına teslim olmayacağım.

67. “Sizi önce bir topraktan, sonra bir damla sudan, sonra bir alaka’dan yaratan, sonra sizi bir bebek olarak çıkaran, sonra güçlü kuvvetli bir çağa erişmeniz, sonra da ihtiyar olmanız için yaşatıp büyüten O’dur. İçinizden kimi de daha önce vefat ettiriliyor. (Bunları Allah) Belirli bir süreye ulaşasınız ve aklınızı kullanasınız diye (böyle yapıyor).”

Âyet insanın yaratılışındaki evreleri anlatır. Ey insanlar! Kudretiyle, ilmiyle sizi yaratan, sizi yoktan var eden Allah’tır. Yaratılışınız konusunda siz sadece Allah’a muhtaçsınız. O, atanız Adem’i topraktan yarattı. Sonra da onun soyunu, yâni sizleri nutfeden, meniden, sonra da katı bir embriyodan yarattı. Cenin anne karnından çıkınca tıfıl olur. Sonra güçlü kuvvetli bir çağa erişir. Sonra da ihtiyarlık dönemini idrak eder.

Rabbimiz, insan ömrünü çocukluk, olgunluk ve ihtiyarlık olmak üzere üçe ayırıyor. İşte bütün bu dönemleri idrak edecek biçimde sizleri yaşatıp büyüten Allah’tır. İçinizden kimilerini de daha önce vefat ettirir. Yâni kimilerini de bu dönemlere erişmeden öldürür. Kimilerinizi dünyaya gelmeden önce öldürür ki, buna düşük diyoruz. Bazıları doğ-madan önce, bazıları çocukluk döneminde, yâni olgunluk dönemine ulaşmadan önce, bazıları gençlik döneminde yâni ihtiyarlık dönemini idrak etmeden, bazılarını da yaşlılık döneminde öldürür. Kendisine takdir edilmiş ecel zamanına kadar Allah onu yaşatır. Tüm dünya toplansa bile bu dönemden önce kimse onu öldüremez. Ama Allah onun ölümüne karar vermişse, kimse de onun önüne geçemez. Kimse onun ölümünü geciktiremez.

68. "O hem yaşatır, hem öldürür. O bir şey yapmak dileyince ona sadece "OL" der, o şey de hemen oluverir."

Hayatın sahibi de, ölümün sahibi de O'dur. Hayatı veren de, alan da O'dur. Diriltmeye de, öldürmeye de gücü yeten O'dur. Herhangi bir şeyin yaratılmasını, ya da öldürülmesini istediğinde, o Allah kesinlikle güçlük, zorluk ve meşakkat çekmez. O'na muhalefet edil-mez, karşı durulmaz. Ne dilerse o mutlaka gerçekleşir. Ölmüş bir toprağın yeniden hayat bulması, dirilmesi, bir mevsim yapraklarını dökmüş, dalları kurumuş bir ağacın bir mevsim sonra her tarafından hayat fışkırdığı gibi. Allah için herhangi bir şeyin yaratılması "ol" emrine bağlıdır. Arkasından bir de bakarsın ki, o oluvermiştir.

69. "Bakmaz mısın şimdi Allah'ın âyetleriyle mücâdeleye kalkışanlara! (Haktan) nasıl da döndürülüyorlar?"

Hal böyleyken onların delâlete düştüğünü görmüyor musun? Çevrelerinde her an yaratılan, öldürülen binlerce varlığı görüp dururken, hâlâ Allah'ın âyetleriyle tartışanların bu durumu ne kadar da garip bir şeydir. Bunu tebliğ edeni yalanlamak da öyle akıl almaz ve acayip bir şeydir. Dinleyip, okuyup, ciddi ciddi düşünüp araştırmak ve bir sonuca gitmek yerine, bu adamlar tartışmayı seçen insanlardır.

70,71,72. "Kitaba ve Resullerimizi gönderdiğimiz şeylere yalan diyenler, artık ilerde bilecekler. O zaman boyunlarında zincirler ve halkalar olduğu halde sürükleneceklerdir. Kaynar suda, sonra da ateşte kaynatılacaklardır."

Tıpkı davarlar veya vahşi hayvanların sürüldükleri gibi, hattâ daha beter bir aşağılık durumda onlar kaynar suya sürüleceklerdir. Çünkü bunlar zaten dünyadayken kendilerini insanlık seviyesinden aşağıya düşürmüş kimselerdi.

73,74. "Sonra da onlara: "Nerede ortak koştuklarınız?" denilecek. O Allah'tan başkaları (Nerede denilecek). Onlar da diyecekler ki: "Hepsi bizden uzaklaşıp gittiler. Daha doğrusu biz bundan önce hiç bir şeye ibadet etmi-yormuşuz!" İşte Allah o kâfirleri böyle şaşırtır."

Rabbimiz Bakara sûresinde de bu konuyu anlatır:

"O zaman küfür öncüleri azabı görerek kendilerine tâbi olanlardan kurtulmaya çalışacaklardır."

(Bakara 166)

Bu dünyada kendilerine tâbi olunanlar, hacılar, hocalar, beyler, ağalar, paşalar, liderler, kendilerine tâbi olup kendilerini takip eden kimselerden kaçacaklar. Bakacaklar ki iş pek iyi değil, hesap kitap pahalıya mal olacak, hemen onlardan kaçacaklar, teberri edecekler, biz sizden uzağız diyecekler. Ne zaman olacak bu iş?

Azabı gördükleri zaman.
"Ve aralarındaki bütün bağlar da kesiliverecek."

Aralarındaki bütün ipler de kopuverecek. Makam, mevki, para, pul, rüşvet, şan, şöhret, protokol gibi aralarındaki bütün bağlar kopuverecek. Halbuki bu dünyada neler yapmamışlardı ki birlerine? "Sen olmazsan biz olmayız!", "bütün hayatımızı size borçluyuz!", "siz bizim kurtarıcımız, her şeyimizsiniz!" demişlerdi. "Başarımı karıma borçlu-um!" diyen adam, orada karısından kaçacak; "liderime borçluyum," demişti, orada liderinden kaçacak. Hocasına borçluydu, hocasından kaçacak, efendisine borçluydu, efendisinden kaçacak. Dün birbirlerinin salyalarını beraber içtikleri, birbirlerinin günâhlarına yardımcı oldukları gibi, bugün de günâhlarını beraber yüklenecekler, "iş kötü, en iyisi ben bundan kaçıp gizleneyim" diyecek ve insanları Allah'a kulluğa değil de başka şeylere kulluğa çağıran önder takımı insanlardan kaçacak. Uyanlarla uyulanların, sevenlerle sevilenlerin birbirlerinden kaçış manzaraları.

Bu sapık liderlere aldanıp onların peşlerine takılan zavallı insanların pişmanlıkları, kin ve nefretleri açığa çıkıyor. Bu sefer de:

"Ve tâbi olanlar: "Ah! Keşke bizim için dünyaya tekrar bir dönüş olsaydı da şu anda onların bizden kurtulup uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzaklaşsaydık!" diyeceklerdir."
(Bakara 167)

Tâbi olanlar, onların arkasından gidenler, bu dünyada birilerini bilinçsizce takip edip, şuursuzca onları taklit edip, onların götürdüğü bir hayata evet diyen zavallı insanlar da diyecekler ki: "Şu anda sizin bizden kaçtığınız gibi, ah biz de sizden kaçsak! Ah bir dünyaya dönebilseydik de, sizin bizden kaçtığınız gibi biz de sizden kaçabilseydik." İşte müslüman bu olayı burada yaşar ve burada aklını başına alır. "Ben kime kul olacağım ve kimin yolunu takip edeceğim? Eğer yarın şu karşımdaki kimseden kaçacaksam, şimdiden kaçmalıyım," der ve kaçar ondan. Kiminle beraber cennete doğru gidecekse, işte onun ortağı odur, onun dostu odur ve onunla beraber olmaya çalışır. Ama bilinçsizce onu taklit ederek, hevâ ve hevesine tâbi olarak değil. Hiçbir delili olmadan, birilerine tâbi olup Allah severmiş gibi onları seven kişi, yarın korkunç bir durumla karşı karşıya kaldıkları zaman birbirlerinden kaçacaklar, bu kaçışın da hiçbir faydası olmayacaktır.

Evet insanlar birbirlerinden kaçacaklar ama:
"İşte böylece Allah onlara amellerini bir pişmanlık olarak gösterecektir."
(Bakara 167)

“Eyvah, keşke yaşamasaydım böyle bir hayatı!” diyecekler. “Niye ben böyle şuursuzca bir hayat yaşamışım. Kitap varken, ona ulaşma imkânım varken, Rasul varken, örnek varken niye ben başka başka hayat yaşamışım!” diyecek.

Burada da öyle deniyor:
“Doğrusu biz bundan önce hiçbir şeye ibadet etmi-yormuşuz!”

Yâni, “bu kendilerine kulluk yapmaya çalıştıklarımız bir şey değilmiş, bir hiçmiş, hiçbir değer ifade etmiyorlarmış, ama bunu şimdi anladık,” diyecekler.

A’râf’ta bunların kavgaları da anlatılır. “Ya Rabbi bunlara bizim kat kat azabımızı ver! Zira bizi bunlar saptırdı,” diyecekler. Onlar da diyecekler ki, “zaten siz bize değil, kendi hevâ ve hevesinize tâbiy-diniz.” Gerçekten de bakıyoruz meselâ politik hayatta bunun aynısını görüyoruz. “Ey anam! Ey babam! Kurtar bizi baba! Kurtar bizi ana!” filan diyorlar..

Bakanlık hesapları, dekanlık hesapları, müdürlük hesapları, ekonomik hesaplar, dün birbirlerine fevkalade bağlanan adamlar, bugün birbirlerinin baş düşmanı oluyorlar. Yâni, “biz sizi takıp ettiğimiz için bu hale geldik” diyenlere, ötekiler de diyecekler ki, “zaten siz bizi takıp etmiyordunuz, siz kendi menfaatlerinizi takip ediyordunuz,” diyecekler. Allah’ın dinini bırakıp da dünyanın peşinde koşan insanlardan hangi biri menfaatlerini takip etmiyor? Herkes keyfini, menfaatini takıp ediyor bugün. Yarın ya Rabbi bunlar bizi saptırdılar demelerinin ne anlamı olacaktır ki? Halbuki ne şeytanın, ne de kâfirlerin hiçbir güç ve kuvveti yoktur. Yâni bir müslüman gerçekten Allah’a kulluğa yöneldiği zaman hiçbir güç ve kuvvet onu bundan uzaklaştıramaz. Yeter ki müslüman samimiyetle müslüman olmaya karar versin; bu durumda ona kimsenin yapabileceği bir şey yoktur.

Bu âyet-i kerîme Allah’tan bir delil olmaksızın körü körüne başkalarını taklitten men ediyor bizi. Allah’tan başkalarını ortak tutup, onları Allah sever gibi sevmek, onları uyulacak varlıklar kabul ederek emirlerine, arzularına itaat etmek ve sadece Allah’a ait olan rubûbiyet ve ulûhiyet sıfatlarını Allah’tan alıp bunlara dağıtmak, yâni Allah’a şirk koşmak, yeryüzünde en büyük zulümdür.
75,76. “Bunun sebebi şudur: Çünkü siz yeryüzünde haksız yere seviniyor ve güveniyordunuz. İçlerinde ebedî olarak kalmak üzere cehennemin kapılarından girin. Bak ne kötü o kibirlenenlerin yeri?”

Dünyada çok lüzumsuz şeylere seviniyordunuz. Evlendik diye seviniyordunuz, ev yaptırdık diye, dükkan açtık diye, iktidara geldik diye, mal mülk sahibi olduk diye, filan makama geldik diye seviniyordunuz. Bu tür boş şeylerle avunup duruyordunuz. Hayatınızdan mem-nundunuz, kendinizi güven

ve emniyet içinde hissediyordunuz. Hayatınız, işleriniz yerindeydi. Bilgilerinize, bilginlerinize, iktidarınıza, gücünüze, kuvvetinize, makamlarınıza, medeniyetinize güveniyordunuz. Allah'ın âyetlerine eyvallahsız davranıyordunuz. Allah'ın peygamberlerine karşı ihtiyaçsız davranıyordunuz. "Bizim Allah'a da, Allah'ın kitabına da, peygambere de, peygamberin hayat anlayışına da, onun hayat programına da ihtiyacımız yok," diyordunuz. Şimdi içinde ebedî kalmak üzere hiç çıkmamacasına, hiç kurtulmamacasına girin cehennemin kapılarından. Allah'ın âyetlerine, Allah'ın elçilerine, Allah'ın sistemine karşı böyle savaşa tutuşan insanlar için o cehennem ne kötü bir durak, ne kötü bir yerdir?

77. "Ey peygamberim! Sen sabret, şüphesiz ki Allah'ın vaadi haktır, mutlaka gerçekleşecektir. Onlara yaptığımız tehdidin bir kısmını sana göstersek de veya seni vefat ettirsek de onlar mutlaka döndürülüp bize getirileceklerdir."

"Ey peygamberim! Sen sabret! Her şeye rağmen, tüm bu karşı gelmelere, tüm alay edişlere, tüm bu müstekbirce davranışlara sabret! Aldırış etmeden yoluna devam et! Bıkma! Usanma! Şunu kesinlikle bilesin ki, Allah'ın vaadi haktır. Allah seni ve dâvânı mutlaka galip getirecektir. Allah senin düşmanlarını mutlaka mağlup edecektir, bun-dan en küçük bir endişen olmasın. Sen görevini yap, gerisini düşünme. Şunu kesinlikle unutma ki, netice sana ait değildir. Bu dâvâ senin değil, Allah'ın dâvâsıdır ve bu dâvâ sana bağımlı değildir. Dünyada, hayatında bu dâvânın galibiyeti veya düşmanlarının kahredilişi düşüncesiyle sen kendini meşgul etme. Senin görevin sadece çalışmak ve Rabbinin istediği biçimde yürümektir.

Ama bilesin ki onlara, düşmanlarına vaadettiğimiz azabın bir kısmını sana hayattayken göstereceğiz. Ya da senin hayatına son vereceğiz. Seni kendimize alacağız. Dâvânın ulaştığı yücelikleri bir kıs-mını veya düşmanlarına yaptıklarımızın bir kısmını göremeyebilirsin." Öyle de olmuş nitekim. Rabbimiz Bedir günü düşmanlarından en büyüklerinin geberişini ona göstererek Peygamberinin gözünü aydın et-miş, sonra hayatındayken Mekke'nin fethini ve Arap yarımadasının hemen hemen tamamının fethini göstererek Peygamberini sevindirmiştir. "Ama bir kısmını göremesen bile ne gam, onlar sonunda benim huzuruma gelecekler ve onlara ne yapacağımı sana o zaman göstereceğim," buyuruyor Rabbimiz.

Gerçekten zor bir şeydir bu. Her dâvâ adamı mü'min, hayatındayken dâvâsının yeşerdiğini, dâvâsının önünü kesmek isteyen düşmanlarının mağlubiyetini görmek ister. Bunu görememeye dayana-maz. Anlıyoruz ki, buradaki sabır bir tekrar değil, sûrenin başındaki sabırdan farklı bir sabırdır. Bu tür bir sabır sûrenin başında tavsiye edilen yalanlamalara, alaylara karşı sabırdan

daha önemli ve zor bir sabırdır. Allah bu konuda bizlere de sabırlar versin inşallah.

78. "Andolsun ki biz senin önünden nice peygamberler göndermişizdir. Onlardan kimini sana anlatmışız kimini de anlatmamışızdır. Hiçbir peygamber, Allah'ın izni olmaksızın bir mûcize getiremez. Allah'ın emri gelince de hak yerine getirilir. Bâtıl bir dâvâ peşinde koşanlar, işte bu noktada hüsrana uğrarlar."

Senden önce nice peygamberler gelip geçmiştir, ama onlardan kimilerinin hayatını, kimilerinin hayatlarının sadece kısa bir bölümünü, sana lazım olan kadarını anlattık. Kimilerinin de hayatlarını hiç anlatmadık. Yüz yirmi dört bin peygamber… Bunlardan sadece çok azının hayatını anlatmıştır Rabbimiz.

Çevresindekiler önceki peygamberlerin toplumları gibi ondan mûcizeler, harikalar istiyorlardı da Rabbimiz buyurdu ki: "Hiçbir peygamber Allah'ın izni olmaksızın bir mûcize, bir harika getiremez." Kaldı ki, Allah'ın bu tür inkârı mümkün olmayan mûcizeler göndermesi de o toplumun hayrınadır. Onlara merhametinden dolayı Rabbimiz bu tür âyetler göndermemektedir.

Çünkü Allah'ın bu tür âyetleri geldiği zaman, hak yerine getirilmiş olacaktır. Yâni bu görsel âyetleri de reddedince, Allah onların defterlerini dürüverecektir. Böylece bâtıl yolda yürüyenler, bâtılla hakka karşı koymaya çalışanlar hüsrana uğrayacaklardır. Bunu bilmeyen bu cahiller sanki helâklerini dâvet ediyorlar.

Bu cahiller, bu bilgisizler senden âyet mi istiyorlar? Âyetlerin azlığından mı şikâyet ediyorlar? Bunca âyet varken hâlâ yeni âyetler mi bekliyorlar? Alın işte size âyetler! diyerek, Rabbimiz çevremizden âyetler sunmaya başlayacak:

79,80. "Kimine binesiniz, kimini de yiyesiniz diye sizin için o yumuşak başlı hayvanları yaratan Allah'tır. Sizin için onlarda daha nice menfaatler vardır. Onların üzerlerinde gönüllerinizdeki bir arzuya erersiniz. Hem onlar üzerinde hem de gemiler üzerinde taşınırsınız."

Size boyun bükmüş, sizin emrinize âmâde olan o zelûl hayvanları sizin için yaratan, sizin hizmetinize sunan Allah'tır. Bunlar koyun, keçi, sığır, inek ve devedir denmiştir. Kimisine binesiniz, kimisini de yiyesiniz diye tüm bu hayvanları yaratan Allah'tır. Sizin için onlarda daha nice menfaatler vardır. Etlerinden, sütlerinden, yünlerinden, derilerinden istifade ediyorsunuz. Yüklerinizi, eşyalarınızı hem bu hayvanlar üzerinde, hem de gemiler üzerinde taşırsınız.

81,82. "Allah size âyetlerini gösteriyor. Şimdi Allah'ın âyetlerinin hangisini inkâr edersiniz? Veya yeryüzünde gezip de bir bakmazlar mı?

Kendilerinden öncekilerin sonu nasıl olmuş? Onlar kendilerinden hem sayıca da-ha çok, hem de kuvvetçe ve yeryüzündeki eserlerinin sağlamlığı bakımından daha çetindiler. Öyle iken o kazandıkları şeyler kendilerini kurtaramadı.”

Allah size hem enfüsünüzdeki hem de dışınızdaki âyetlerini böylece gösteriyorken, Rabbinizin hangi âyetini inkâr ediyorsunuz? Ama siz bilirsiniz! İsterseniz inkâr edin bütün bu âyetleri. Unutmayın ki, sizden öncekiler sizden çok daha güçlüydüler, ama onların bu güçleri, bu medeniyetleri kendilerini Allah’ın azabından kurtaramadı; bunu hiçbir zaman hatırınızdan çıkarmayın.

83. “Çünkü onlara peygamberleri, delillerle geldikleri zaman, kendilerinde bulunan delillere güvendiler de, o alay ettikleri şey onları kuşatıverdi.”

Kendi yanlarında bulunan delillere güvendiler. Eşyayla ilgili bilgilerine, insan eğitimi konusundaki bilgilerine, hukuk uzmanlarının, ekonomi tanrılarının bilgilerine, siyasî tanrılarının tecrübelerine, kılık-kıyafet konusunda moda tanrılarının güçlerine, kendi kanunlarına, kendi sistemlerine güvendiler de Allah’la ve Allah’ın elçileriyle alay ettiler. Kendi hayat programlarını Allah’ın elçileriyle gönderdiği hayat programından üstün tuttular, kendi kitaplarını Allah’ın kitabına tercih ettiler. Kendi bilgilerini Allah bilgisine tercih ettiler de, alay ettikleri azap onları kuşatıverdi. Âyetin bir mânâsı böyledir. Bir de şöyle anlamaya çalışıyoruz:

Peygamberler onlara bizim delillerimizle geldiler. Bu peygamberler kendilerinde bulunan delillere güvendiler, dâvâlarından, yollarından, kulluklarından asla şüpheye düşmediler. O peygamberler gâyet rahattılar. Çünkü yanlarında Allah’tan gelme deliller vardı. Ellerinde Allah’ın âyetleri vardı. Ama berikiler onların ellerindeki delilleri inkâr ettiler ve inkâr ettikleri azap onları yakalayıverdi.

84,85. “O zaman hışmımızı gördüklerinde: “Allah’ın birliğine inandık ve ona şirk koştuğumuz şeyleri in-kar ettik” dediler. Ama hışmımızı gördükleri zaman imanları kendilerine fayda verecek değildi. Bu, Allah’ın kulları hakkında öteden beri yürürlükte olan yasasıdır. İşte kâfirler bu noktada hüsrana düştüler.”

Yâni tevbe ve iman ancak azap gelmeden, ölüm gelip çatmadan önce geçerlidir. Ölüm gelip çattıktan sonra artık hiçbir mâzeret geçerli değildir. Allah’ın yeryüzünde işleyen yasası bu tür imanları kabul etmemektir. Nitekim son nefesinde Firavun’un imanını, Rabbimiz Yunus sûresinde şöyle anlatır:

“Denizde boğulmayla karşı karşıya kaldığında: “İs-railoğullarının iman ettiği İlâhtan başka İlâh olmadığına inandım!” demiş, Allah da: “Şimdi mi inandın? Halbuki daha önce baş kaldırmış ve bozgunculardan olmuştun!”

(Yunus 90,91)

Buyurarak, Firavun'un imanını kabul buyurmamıştır. Tüm yeryüzü Firavunlarına bunu örnek olarak sunmuştur Rabbimiz. İşte bu, Allah'ın yeryüzünde kadîmden beri işleyen sünnetullahıdır. Azabı gördükten sonra tevbe edenlerin tevbesini Allah asla kabul etmeyecektir.

Bu sûre ile alâkalı bu kadar söz yeter. Rabbim gereği gibi anlayıp, iman edip amele dönüştürmeyi hepimize nasip buyursun. Ve âhiru dâvana enilhmdü lillahi Rabbil'âlemîn.